

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SPOR OKUR-YAZARLIĞI KAVRAMININ ANTRENÖR,
YÖNETİCİ VE BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİNBAKIŞ
AÇILARI İLE İRDELENMESİ ‘İSTANBUL ÖRNEĞİ’**

DOKTORA TEZİ

ŞERİFE GAMZE ÜLKER

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

ŞUBAT, 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SPOR OKUR-YAZARLIĞI KAVRAMININ ANTRENÖR,
YÖNETİCİ VE BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİNBAKIŞ
AÇILARI İLE İRDELENMESİ ‘İSTANBUL ÖRNEĞİ’**

DOKTORA TEZİ

ŞERİFE GAMZE ÜLKER

DANIŞMAN

Prof. Dr. BİLGE DONUK

Beden Eğimi ve Spor Anabilim Dalı

ŞUBAT, 2019

TEZ ONAYI

Kurum : İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Programın seviyesi : Doktora
Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri
Tez Sahibi : Şerife Gamze ÜLKER
Tez Başlığı : Spor Okur-Yazarlığı Kavramının Antrenör, Spor Yöneticisi ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Bakış Açuları ile İrdelenmesi 'İstanbul Örneği'
Sınav Yeri : C Blok 5.Kat 504 Nolu Derslik
Sınav Tarihi : 28.02.2019

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Unvan, Adı, Soyadı)**Kurumu****İmza**

Prof. Dr. Bilge DONUK
(Danışman)

İstanbul Üniversitesi

Sınav Jüri Üyeleri (Unvan, Adı, Soyadı)

Prof. Dr. Bilge DONUK

İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Turgay BİÇER

Marmara Üniversitesi

Prof. Dr. Yavuz TAŞKIRAN

İstanbul Gedik Üniversitesi

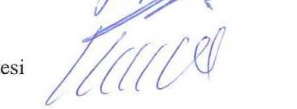
Doç.Dr. Tuna USLU

İstanbul Gedik Üniversitesi

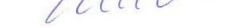
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SOYAL

İstanbul Gelişim Üniversitesi

Prof. Dr. Mustafa Kamil ÖZER

İstanbul Gedik Üniversitesi

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

- Dr. Öğr. Üyesi Hasan Uğur ÖNCEL
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür V.

-Sınav evrakları 3 iş günü içinde ıslak imzalı tek kopya halinde Enstitüye teslim edilmelidir.

-Bu form bilgisayar ortamında doldurulacaktır.+

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar olan bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

ŞERİFE GAMZE ÜLKER

İmza

TEŞEKKÜR

Doktora tez çalışması dönemim boyunca bu zamana kadar maddi manevi benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen her zaman yanımda olan ve beni karşılıksız seven annem Necla Ülker'e Babam Birol Ülker'e ve canım kardeşim Berkan Ülker'e ne kadar teşekkür etsem az. Bu süreç içerisinde asosyal olduğumdan yakınan arkadaşlarıma, kendimi geliştirebilmem için bana her zaman yol gösteren, bana değer katan mükemmel insan Sayın Danışmanım Prof. Dr. Bilge Donuk'a teşekkürlerimi borç bilirim.

Doktora öğrencilik hayatım ile ilgili yönlendirmeleri ile bana her zaman katkı sağlayan, yanlış yapmaktan korkmamayı öğreten, Prof. Dr. Hasan Kasap'a Tez çalışmam boyunca yardımını hiçbir zaman esirgemeyen sayın Metin Tükenmez'e ve Prof.Dr. Atilla Erdemli'ye teşekkürlerimi sunarım. Olumlu bakış açısıyla her zaman yanımda olan Marmara üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Turgay Biçer'e ve Gedik Üniversitesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Kamil Özer'e, Doç. Dr. Tuna Uslu'ya teşekkürlerimi borç bilirim. İstanbul Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Öğretim Üyesi Bülent Duran'a ve katkılarından dolayı Ozan Altın'a çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	xi
ABSTRACT.....	xii
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	4
2.1. Spor Okur-Yazarlığı.....	4
2.1.1. Spor Okur-Yazarlığı Kavramının Gelişim Süreci.....	16
2.1.2. Spor Okur-Yazarlığı Gelişiminde Motivasyonun Rolü.....	18
2.2. Temel Spor Becerileri.....	19
2.2.1. Spor Okur-Yazarlığı Gelişiminin Bağlı Olduğu Hareketler.....	21
2.2.2. Temel Hareketler.....	22
2.2.3. Hareket Kombinasyonları.....	22
2.2.4. Karmaşık Hareket Düzenleri.....	23
2.2.5. Nitelikli Hareket.....	23
2.3. Özel Gereksinimli Çocuklarda Spor Okur-Yazarlığı.....	24
2.4. Uzun Vadeli Sporcu Gelişim Modeli (LTAD).....	26
2.4.1. Bedensel Gelişim ve Eğitim.....	30
2.4.2. Bedenen Eğitilmiş İnsan.....	33
2.4.3. Spor Okur-Yazarlığı Kavramının Eğitimden Tarafından Değerlendirilme Süreci ..	34
2.4.4. Planlama.....	35
2.4.5. Öğrenme Çevresi Oluşturma.....	35
2.4.6. Öğretim.....	36

2.4.7. Mesleki Formasyon (Profesyonellik)	37
2.4.8. Aktif (Etkin) Öğrenme.....	38
2.5. Spor Okur-Yazarı Olma Süreci	39
2.5.1. Spor Okur-Yazarlığının Bazı Durumlarda Ortaya Çıkan Genel Faydaları	41
2.5.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Spor Okur-Yazarlığı	42
2.5.3. Spor Yönetimi ve Spor Okur-Yazarlığı İlişkisi.....	45
2.5.4. Antrenörlük ve Spor Okur-Yazarlığı İlişkisi	48
2.6. Uluslararası Alanda Spor Okur-Yazarlığı	50
2.6.1. İngiltere’de Spor Okur-Yazarlığı.....	50
2.6.2. Avustralya’da Spor Okur-Yazarlığı.....	52
2.6.3. Kanada’da Spor Okur-Yazarlığı	55
2.6.4. Hong Kong’da Spor Okur-Yazarlığı	59
3. GEREÇ VE YÖNTEM	62
3.1. Araştırmanın Modeli.....	62
3.2. Evren ve Örneklem	62
3.3. Veri Toplama Araçları.....	63
3.3.1. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği (Perceived Physical Literacy Instrument) ...	63
3.3.2. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği	64
3.4. Verilerin Analizi	66
4. BULGULAR	67
4.1. Katılımcıların Demografik Verilerine Dair Bulgular	67
4.2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Yapı Geçerliliğine Dair Analizler	68
4.2.1. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Yapı Geçerliliği	68
4.2.2. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yapı Geçerliliği	76
4.2.3. Spor Okur-yazarlığına Dair İki Ölçekli Modelin Doğrulayıcı Faktör Analizi	85
4.3. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yanıtlarına Dair Frekans Dağılımları	88
4.4. Demografik Verilere Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	89
4.4.1. Demografik Verilere Göre Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması	89
4.4.2. Demografik Verilere Göre Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	91
4.5. Mezun Olunan Bölüme Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	95
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	97

6. KAYNAKLAR.....	105
7. EKLER.....	111
EK-1: Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği	111
EK-2: Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği	112
8. ÖZGEÇMİŞ	113

KISALTMALAR LİSTESİ

AFA: Açımlayıcı Faktör Analizi

CSAP: Comprehensive School Physical Activity Programs

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

LTAD (UVSG): Uzun Vadeli Sporcu Gelişimi

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Spor Okur-Yazarlığın Gelişim Süreci	17
Şekil 2. Eğitim İlkeleri	39
Şekil 3. Spor okur-yazarı olan insanlarda bulunan özellikler	40
Şekil 4. Çocuklarda Spor Okur-Yazarlığının Uygulama Safhaları	42
Şekil 5. Spor Okur-Yazarlığı Ölçekleri ile Yapılan DFA	87

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Okur-Yazarlığı Karşılaştırması	44
Tablo 2. Yapılandırılmış Spor Aktiviteleri ile Spor Okur-Yazarlık Özellikleri Arasındaki İlişki	52
Tablo 3. Avustralya'da Spor Okur-Yazarlığı Programının Kazanımları.....	55
Tablo 4. Kanada Spor Okur-Yazarlık Aktivite Örnekleri	57
Tablo 5. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Frekans Dağılımları.....	67
Tablo 6. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği Maddelerine Ait Veriler	69
Tablo 7. Algılanan Spor Okuryazarlığı Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri –I	70
Tablo 8. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –I.....	71
Tablo 9. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği 2 Faktörlü Yapı Analizi-I	72
Tablo 10. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri – II	73
Tablo 11. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –II.....	74
Tablo 12. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği 2 Faktörlü Yapı Analizi-II.....	75
Tablo 13. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği Maddelerine Ait Veriler	77
Tablo 14. Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri – I.....	78
Tablo 15. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –I	79
Tablo 16. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği 2 Faktörlü Yapı Analizi-I.....	80
Tablo 17. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri –II	81
Tablo 18. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –II.....	82
Tablo 19. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği 2 Faktörlü Yapı Analizi-II	82
Tablo 20. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri –III.....	83
Tablo 21. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –III.....	84

Tablo 22. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Tek Faktörlü Yapı Analizi-III.....	85
Tablo 23. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Frekans Dağılımları	88
Tablo 24. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği Özgüven ve Yaşam Boyu Spor Alt Boyutu Puanlarının Çalışmadaki Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	90
Tablo 25. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Duyuşsal Gelişim ve Sağlık Alt Boyutu Puanlarının Çalışmadaki Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	90
Tablo 26. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Puanlarının Çalışmadaki Değişkenlere Göre Karşılaştırılması	91
Tablo 27. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	92
Tablo 28. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	93
Tablo 29. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Puanlarının Gelir Seviyesine Göre Karşılaştırılması	94
Tablo 30. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Puanlarının Mesleki Deneyime Göre Karşılaştırılması	95
Tablo 31. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Alt Boyutları ve Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Puanlarının Mezun Olunan Bölümlere Göre Karşılaştırılması	96

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, Türkiye’de Spor Bilimleri alanlarından mezun olmuş Antrenör, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri ve Spor Yöneticilerinin Spor Okur-yazarlığı kavramına bakış açısını incelemeyi; görece yeni ve birçok alandan katkı barındıran bu kavrama dair Spor Bilimleri mezunlarının seviyelerini, görüşlerini ve farkındalıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: 376 kişinin katıldığı çalışmada, Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmış ve çalışma süresince Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği geliştirilmiştir.

Bulgular: Analizlere göre, Beden Eğitimi Öğretmenleri, Spor Okur-Yazarlığı kavramına Spor Yönetim mezunlarına göre daha yatkın, eğitimde uygulayabilme farkındalığına sahip oldukları saptanmıştır.

Sonuç: Çalışmada geçerliği yapılan ölçekler ve yeni geliştirilen ölçekler Türkiye’de Spor Okur-Yazarlığı kavramının gelişimine ve çalışılmasına olanak tanıyacaktır. Ayrıca bu önemli kavramın, Türkiye’de spor eğitimi ve çocuk gelişiminde kullanılarak, başarılı, hayat boyu spor ve sağlıklı nesiller adına faydalı olabileceği, bu nedenle spor bilimcilerin bu çalışmadaki bilgiler ışığında yönlenebileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Spor Okur-Yazarlığı, Öğretmenler, Antrenörler, Yöneticiler, Spor kültürü.

ABSTRACT

Purpose: This study was aimed to investigate awareness levels, thoughts and perspective of Sports Sciences Graduate Programmes (Coaching, Educator, Sports Management) on Physical Literacy.

Method: Study was consisted 376 participants and reliability and validity analysis of Turkish version of Perceived Physical Literacy Instrument was conducted. Beside this, in initial study, Physical Literacy Awareness Scale also developed and tested in models.

Results: According to results, it has found that Physical Educators and Teachers have higher perception and tendency to imply and valuable viewpoint on Physical Literacy and its components than participants who graduated from Sports Management programmes.

Conclusion: Both validated and developed scales about Physical Literacy could be seen as handful instruments on improving perception and application on physical education of Physical Literacy in Turkey. Moreover, because of using Physical Literacy perspective on child development, physical education could result in life span developed and healthy genres, results and reviews on current study could highlight keypoints for Sports Scientist.

Keywords: Physical Literacy, Teachers-Educators, Coaches, Sports Manager, Sports Culture.

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Spor eğitiminin en temel konusu insandır. Fakat insanı tanımadan, hareketlerini yorumlamadan ona bir eğitim elbisesi biçmek doğru olamayabilir. Spor eğitiminin temelinde, önce insan hareketlerinin incelenmesi yer almalıdır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında spor biliminde yapılan uygulamalar, spor eğitimi sonuçlarından her şekilde etkilenen bir sistemdir. Çocukların teknoloji ile birlikte değişen dünyaya uyum sağlayabilmelerinde ve toplumsal hedefler doğrultusunda çevremize, kültürümüze uyumlu birer birey olarak yetişebilmelerinde sporun önemli bir rol oynadığı kabul edilmektedir. Ne yazık ki, ilerleyen teknoloji ile birlikte artık kapı aralarına tırmanan çocukların sayısı giderek azalmakta, diğer taraftan evde bilgisayar oyunları oynayan çocukların sayısı ise gittikçe artmaktadır. Eğitimin maksadı olan çocuğa doğru düşünmeyi öğretebilmek çocuğun doğru kavramlara sahip olmasına bağlıdır. Bu kavram da spor okur-yazarlığıdır. Çünkü Spor okur-yazarlığı, içinde sporu, bedeni keşfedebilmeyi, oyun kültürünü, ilişkileri görme yeteneğini, olayları kavrama yeteneğini, gözlemlemeyi ve yaratıcı düşünmeyi, sorumluluk ve mücadele duygusunu ve sporun getirdiği temel değerlerin hepsini bir bütün olarak ele alır. Genel olarak, spor okur-yazarlığı tanımı, spor ve eğitim sektörlerini köprülemek ve spor okur-yazarlığını, bu iki kilit paydaş arasında aktivite fırsatları için bir kanal olarak konumlandırmayı amaçlamaktadır. Bu tanım, eğitim sektöründekiler için kritik olan mevcut eğitim okur-yazarlığı kavramlarıyla uyumludur (Lopez, 2009). Spor okur-yazarı bireyler sürekli olarak farklı hareket biçimlerini anlama, iletme, uygulama ve analiz etme ile motivasyonunu ve yeteneğini geliştirirler. Çok çeşitli sağlıkla ilgili fiziksel aktivitelerde güvenli, yaratıcı ve stratejik olarak çeşitli hareketler gösterebilirler. Bu beceriler, bireylerin yaşamları boyunca kendilerine, başkalarına ve çevrelerine faydalı, saygılı, sağlıklı, seçimler yapabilmelerini sağlar.

Spor okur- yazarlığı, özgüven, fiziksel yeterlilik, bedensel hareketlerini anlama ve yorumlama ile birlikte fiziksel etkinliği kendine özgü bir seviyede hayatının sonuna kadar devam ettirebilme bilincidir. Spor okur-yazarlığı, 'Herkes için Spor' başlığının girizgâhıdır denilebilir. 'Herkes için Spor' kavramı sonradan öğrenilir

uygulanabilirken, spor okur-yazarlığı kavramı, okul öncesi dönemde 'Oyun Kültürü' ile öğrenilmeye başlayan, sonrasında fiziksel etkinliği bilinçli, bilgili ve deneyimli bir şekilde yaşam boyu yapan kişi anlamına gelmektedir. Spor okur-yazarlığı bu anlayışı, öğretmede bir öğrenme sürecidir. Bu öğrenme sürecinde herkes potansiyel bir spor okur-yazarı olabilir (Whitehead, 2010).

Castellini, Barcelona ve Bryant'a (2015) göre Amerika'daki Beden Eğitiminin, spor okur-yazarlığına dönüştürülmesindeki en önemli sebeplerden birisi Beden Eğitim derslerine ayrılan zamanın kısıtlı olması ve öğrenci sayısının çok olmasıdır. Ancak genel olarak spor okur-yazarlığının Beden Eğitiminin içerisinde ne şekilde adapte edilebileceğini ve entegre edilebileceğini vurgulamışlar. Özellikle Spor okur-yazarlığının "ilişkisel" özelliklerinin de Beden Eğitiminin içeriğinde fayda gösterecek boyutta olduğunu savunmaktadırlar. Spor okur-yazarlığını amaç olarak belirleyen eğitimin öğretmen, aile, öğrenci ve diğer çevresel unsurlarla etkileşimi/iletişimi sağlayarak daha etkin bir yöntem olabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca Spor okur-yazarlığı Beden Eğitim programlarında ki makalede Beden Eğitim ile ilgili "doğrunun" birden çok olabileceğini belirterek daha çeşitli öğretim yöntemlerini sağlayabileceği vurgulanmaktadır. Çünkü Castellini, Barcelona ve Bryant'a (2015) göre Beden Eğitimi; sorgulayan, anlayan, okuyan ve farkındalığı olan bir bakış açısı yardımı ile gerçekleşebilecek yeni pedagojik program düzenlemeleri ile gerçekleşmelidir. Bu yüzden de Spor okur-yazarlığının bilişsel kavramları, yaşam boyu sürekliliği sağlayacak özelliklerin bu yeni perspektifteki eğitim yöntemine uygun olacağını belirtmektedirler.

Castelli ve arkadaşları (2014) CSAP (Comprehensive School Physical Activity Programs) Kapsamlı Fiziksel Aktivite Okul Programları ile Health Belief Model (Sağlık Temelli Modeli) üzerinden bir spor okur-yazarlığı modelini ele almışlardır. Özetleyecek olursak; Kapsamlı Fiziksel Aktivite Okul Programları (CSAP) modelinin okulda, okul sonrası günlerde uygulanmasının Sağlık İnançları açısından gelişim sağladığını, bunun da iyi bir fiziksel eğitim programı sağlamanın yanında aslında fiziksel aktiviteye bakış açısını geliştiren bir özellik yaratabildiği söylenmektedir. Bunun aslında obeziteyi engelleme, sağlıklı yaşamaya teşvik etme gibi, insanlara temel bir fiziksel aktivite ile hayatı sürdürebilme kaynağı yaratabildiğini ifade etmektedir. Çünkü Spor okur-yazarlığı ile öğrencilerin ve halkın arasında ortak bir "fiziksel aktivite ile sağlıklı yaşama normu" çerçevesinde uygun bir dil ve iletişim temeli geliştirmektedir. Ennis (2015) ise öğrenme yöntemlerinin

Spor okur-yazarlığı ile ne kadar örtüştüğünü açıklarken; Spor okur-yazarlığı sayesinde fiziksel herhangi bir aksiyonun nedenlerini, sonuçlarını ve süreçlerini içselleştirebileceğimiz için beden eğitimi “sınıfın dışına” çıkarabilecek altyapıyı sunabilmesinin altını çizmektedir. Ayrıca, bilginin alınması ve içselleştirilmesi temelli modellerin “transfer” özelliğine de vurgu yapmaktadır. Özetle; Spor okur-yazarlığı, farkındalık ve sürece aktif katılım yaratabildiği için bu şekilde eğitilen kişiler hayatları boyunca bu anlayışa sahip olmakla kalmayacak; aynı zamanda bu bilgi birikimini ve işleyiş örüntüsünü başka alanlara da aktarabilir.

Genel olarak, spor ve eğitim sektörlerini köprülemek, toplum için fiziksel aktivite fırsatları sunmak için spor okur-yazarlığı bu iki temel paydaş arasında bir kanal olarak konumlandırmayı amaçlamaktadır. Bu tanım eğitim sektöründekiler için kritik olan güncel okur-yazarlığın eğitici düşünceleri ile uyumludur. İlk cümle, spor okur-yazarlığın kısa ve öz tanımı için bir fırsat sağlar. Spor okur-yazarlığındaki ‘Yeterlilik’ terimi kapsamlı olarak yorumlanmalı ve beceri edinimi için normlara dayanmak yerine, bunun her bireye özgü olduğunu belirtmelidir. Başka bir deyişle, “yeterlilik” terimi çeşitli yeteneklere dayalı, birey bazlı olarak tanımlanır ve halk normlarına bağlı değildir. Aynı zamanda, çeşitli becerilerin (örneğin, oyunlar, dans, fitness ve cimnastik, dış mekan) çeşitli fiziksel aktivitelere (örneğin, yeterlilik) göre çeşitli becerilerin uygulanmasını da kapsamaktadır. Bu cümle, fiziksel olarak okur-yazar olmanın “neden” önemli olduğu ile ilgili mantıklı açıklama ve bununla birlikte, bütün insanlara faydalar sağlar (fiziksel, zihinsel, duygusal, vb). Bu nedenle, çalışmanın tanımı, fiziksel (örneğin, zindelik ve motor becerileri), zihinsel (örneğin, düşünme, anlama, problem çözme becerileri), sosyal (örneğin, olumlu yaşıt etkileşimleri, iletişim, takım çalışması) ve duygusal (manevi, ruhsal ve motivasyonel) gelişimin faydaları için fiziksel aktivitenin önemini altını çizmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın amacı; İstanbul ili örneğinde, Spor Yöneticilerin, Antrenörlerin ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Okur-Yazarlığı kavramına bakış açılarını, farklarını ve bilgi seviyeleri ile uygulayıcı potansiyelini değerlendirmek ve karşılaştırmaktır. Spor okur-yazarlığının değerlendirilmesindeki amaç, spor bilimcilerin bu kavrama dair fikirleri ve uygulayamaya yatkınlık, felsefesini kavrayabilme ve gelişimsel basamaklarda bu bakış açısına sahip olabilme bakımından tutumlarını ve seviyelerini değerlendirmektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor Okur-Yazarlığı

Genel anlamda okur-yazarlık, yazılı semboller yoluyla iletişimi sağlayabilecek okuyabilme ve yazabilme becerisidir. Başlangıçta sadece okuyabilme ve yazabilme olarak düşünülen okur-yazarlık kavramının tanımına daha sonra konuşabilme, iletişim kurabilme, anlayabilme ve değerlendirebilme gibi kavramlar da eklenmiştir. Unesco, okur-yazarlığı, okuma ve yazma yöntemlerinden daha fazlası olarak tanımlamaktadır. Toplumda nasıl iletişim kuracağımızla ilgili olduğuna dikkat çekerek; sosyal uygulamalar ve ilişkiler ile bilgi, dil ve kültürün de okur-yazarlığın içerisinde olduğunu söylemektedir (Lounsbery ve Mckenzie, 2015).

Bir yetişkinin bir kitap keyfi yaptığını veya gazete okuduğunu gördüğümüzde okur-yazarlık seviyesine erişmenin fazla okuma ve çalışma gerektirdiğini unutmamalıyız. Okuyucu, küçük yaşlarda alfabenin harflerini tek tek tanımak, bu harfleri ve harf gruplarını seslerle ilişkilendirmek ve daha sonra bu sesleri anlamlı kelimeler oluşturacak şekilde bir araya getirmek zorundadır. Aynı şekilde yarışmada veya dans serisinde ya da maç müsabakasında hareketleri akıcı ve ustalıkla sergileyen bir yetişkin veya genç, çocukken temel insan hareketlerini, temel hareket becerilerini ve temel spor becerilerini öğrenmek ve daha sonra bunları anlamlı hareket yapılarında bir araya getirmeyi öğrenmelidir. Bahsedilen bireysel hareketleri öğrenerek birtakım yöntemlerle bunları bir araya getirmek ve daha sonra bunları bağımsız olarak ya da hepsini bir arada çok çeşitli spor etkinlikleri ile sporla ilgili koşullarda kullanmak spor okur-yazarlığı kavramının özüdür. Bir Uzun Vadeli Sporcu Gelişimi kitabında gerçek zamanlı bir bakış açısına sahip bir örnek ile tanımlanan spor okur-yazarlığının, tanımı ve ele aldığı sorunsal oldukça vurucu bir şekilde açıklanmıştır (Balyi, Way ve Higgs, 2013, sf. 34, Türkçeye çevrilmiştir):

“Karen spor yaşamı boyunca basketbol oynamıştı. Daha sonra, 20 yaşına geldiğinde dizi iflas etti ve takımdan kesildi. Her zaman yarışmacı olmasına karşın eğer bir daha basketbol oynamayacaksa başka bir ‘şey’ de kazanmalıydı,

ama ne? Hiçbir zaman yüzmeyi öğrenmemişti, bu yüzden yüzme ve triathlon olmazdı. Kayaklı koşu dizi için ağır bir spor olmamasına rağmen, daha önce hiç kızakla veya patenle kaymamıştı veya bu tarz spor branşları ile uğraşmamıştı. Bu Karen için zor durumdu. Bir gün oturup zevkle kitap okurken yaşamının erken dönemlerinde okumayı iyi düzeyde öğrendiğini ve bu sayede seçtiği herhangi bir şeyi okuyabildiğini fark etti. Bu onun küçükken çeşitli fiziksel becerileri ve spor becerilerini iyi öğrenmiş olsaydı şimdi pek çok farklı spor dalına kolaylıkla girişebileceği konusunda düşünmesine neden oldu. Fiziksel olarak spor okur-yazarlığına sahip olabilirdi”

“Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Derneği” Spor okur-yazarlığını, Beden eğitimin ulusal standartlarını revize etme hedefi olarak tanımlamaktadır. İngiliz araştırmacı Dr. Margaret Whitehead, 2007’de spor okur-yazarlığını insanların günlük hayatlarında gerekli bir parça olarak, hedefli bir fiziksel aktivite mantığı oluşturan, motivasyon, özgüven ve fiziksel yeterlilik kazanmaya yardım etme süreci olarak tanımlayan ilk kişidir. İngiltere, Kanada ve Avustralya’daki eğitimciler son yıllarda sağlık ve fiziksel gelişmişliklerini spor okur-yazarlığına odaklayarak daha seçkin sporcular hazırlamaktadırlar -2012 Londra Olimpiyatlarındaki sonuçlar buna örnek verilebilir-. Bununla birlikte, toplumun her kesiminin yüksek düzeyde spor okur-yazarlığına ulaşmaları için yardım etmektedirler. Spor okur- yazarlığı, özgüven, fiziksel yeterlilik, anlama ve fiziksel etkinliği kendine özgü bir düzeyde yaşam boyu devam ettirme bilincidir. Gençlerin, gençlik yıllarında pratik yapabilecekleri geniş bir portföy kazanma dahil olmak üzere, ilk yıllarından itibaren “spor okur-yazarlığını” geliştirmelerini sağlamak bu konudaki en temel ihtiyaçtır (Whitehead, 2010).

ABD, Spor okur-yazarlığını, bütün insanlığın sağlıklı gelişimi için, erken yaşta hareket ile başlayan fiziksel etkinliklerin birden fazla ortamda uygulanabilmesi olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte, spor okur-yazarlığı yaşamın bir parçası olan yetenek, güven ve arzuyu içinde barındıran fiziksel olarak etkin olmayı sağlayan bir süreçtir (www.shapeamerica.com Erişim Tarihi: 06 Ocak 2016).

Güney Afrika’da ise spor okur-yazarlığı, bedensel hareketleri okuma ve yazma olarak ayrı bir beceri şeklinde tanımlanmaktadır. Spor okur-yazarlığı Temel hareket becerisinin ve spor becerisinin birleşiminden oluşmaktadır. Okul öncesi dönemde bu konuyla ilgili çalışmalara başlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Çocuklarımızın

spor ve fiziksel aktiviteye yaşam boyu katılımı için ilham vermek ve teşvik etmek, aynı zamanda en üst düzeyde rekabet etme ve mükemmeliyete ulaşma potansiyeline sahip insanlar için fırsat sunmak istiyorsak, spor okur-yazarlığı programının prensipler etrafında inşa edilmesi gerekmektedir (www. southafrica/support Erişim Tarihi: 06 Ocak 2016).

Spor okur-yazarlığını tutumlar, davranışlar, farkındalık ve bilgi kavramları ile ilgili olduğu birçok kaynakta vurgulamaktadır. Bunun yanında Longmuir ve Tremblay (2016) diğer literatür kaynaklarından farklı olarak; spor okur-yazarlığının gözlemlenemeyen içeriğinin de olduğuna vurgu yapmaktadırlar. Spor okur-yazarlığının içerdiği çevresel farkındalık veya çevresel bilginin içerisinde sosyal normların da var olabileceğini belirten Longmuir ve Tremblay, sosyal normların spor okur-yazarlığı için önemli bir neden/temel yaratabileceği sorusunun önemli bir araştırma konusu olabileceğini öne sürmüşlerdir. Örneğin bir çocuğun spora katılımında seyircilerin olmasının, ebeveynlerinin izlemesinin etkisi neler olabileceği, spor okur-yazarlığı kavramının bunu ne kadar açıklayacağı veya ne kadar katkı sağlayacağını araştırılmaya değer olduğuna dikkat çekilmiştir (Patricia, ve ark. 2016).

Spor okur-yazarlığının fiziksel eğitim içerisinde uygulandığında spor eğitime katkıda bulunarak gerçekleşebileceği şu de belirtilmektedir; Spor Eğitiminin pedagojik özelliklerinin spor okur-yazarlığı kavramı ile örtüştüğünü ve Spor Eğitimi alan öğrencilerin okur-yazarlığı sayesinde bütünlükçü beden algısını kazanabileceklerine dikkat çekmektedirler. Özetle; Spor okur-yazarlığı, özsaygı (selfesteem) ve özgüven (selfconfidence) kavramlarını geliştirecek çok boyutlu özellikleri taşıdığı, çevresel faktörlere olan algının gelişimine katkıda bulunabileceği, spora katılımı sağlayacak içsel motivasyon kaynaklarını yaratabilecek potansiyeli sunması nedeniyle spor eğitiminde önemli bir role sahip olduğuna vurgu yapılmıştır (Hastie ve Wallhead, 2015).

Spor okur-yazarlığın eğitimdeki yerini, yeni pedagojik yöntemlerin öğretim-ezberleme gibi bir şablonun dışında, kişinin sosyal olarak inşa ettiği kimlik üzerinden “öğrenebilme” olgusuna önem verdiğini ve spor eğitiminin yaşam boyu devam edebilecek, fiziksel öğretimin ötesinde bir bakış açısına sahip olabilecek bakış açısının spor okur-yazarlığı ile sağlanabileceği belirtilmektedir. Ayrıca; spor okur-yazarlığının felsefesinde kazanmak-kaybetmek gibi çıktılar değil de kişinin kendini

geliştirmesi/kendini gerçekleştirme potansiyelini ortaya koyması gibi bir surecin işlediğini belirterek, spor eğitimindeki “hareket bloklarını oğretmek” kavramının ötesinde kişinin “sporun içinde” olmasına olanak tanıyacağını ifade edilmiştir (Lundvall, 2015). Ancak Lundvall, spor okur-yazarlığının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde sorunların olduğunu ekleyerek, özünde soyut bir kavram olan spor okur-yazarlığını lme/değerlendirme yoluna giderken kavramı daraltmak gerektiğini belirtmektedir. Literatürde bununla ilgili çalışmalarda “temel hareket becerisi” gibi konuma indirgenerek alışılabildiğini vurgulamaktadır. Spor okur-yazarlığını “politikalaştıran” kurumların da hem programlama hem de lme/değerlendirme zorunluluğu nedeniyle kavramı soyut çerçevesinden çıkararak somutlaştırıp kullandıklarını bu surete de bazı noktaların eksildiği belirtilmektedir (Lundvall 2015).

Chen (2015), Spor okur-yazarlığının spor eğitimi içerisindeki yerini tartışarak içsel motivasyona vurgu yapmaktadır. Spor okur-yazarlığını işleyen bir zihin yani hareket ile farkındalığı olan bir zihinden bahsederek bu vasıtasıyla işleyen bir beden sağlayacak bir yapısı olduğu için spora hem başlangıç hem de yaşam boyu devamlılık için içsel motivasyonu desteklediğini belirtmektedir. Ayrıca bu motivasyon türünün “oğrenilebilen” bir özellik olduğunu ekleyerek “spor eğitimi programı” içerisinde yer alması gerektiğini desteklemektedir. Bunun yanında içsel motivasyon ve zihinsel-bedensel farkındalık olduğu zaman kişilerin uygun davranışsal düzenlemeleri kendileri için yapabilmemesinin daha olanaklı olabileceğini de eklemektedir. Sum ve arkadaşları (2018), spor okur-yazarlığı kavramının eğitimdeki uzun vadeli gelişim bakış açısına katkısına dair motivasyon temelindeki yorumlarında son dönemlerde özellikle sağlık ve fiziksel aktivite alanlarındaki çalışmaların temelinde yer alan z-Belirleme Teorisi (Self-Determination Theory) zerinden açıklamalarda bulunmuşlardır. Kısaca, z-Belirleme Teorisi (Self-Determination Theory), Deci ve Ryan tarafından geliştirilmiş, içerik olarak bilişsel değerlendirmeleri içeren kuramlarının genişletilmesi ile ortaya konulmuştur (1985). İçsel motivasyonu arttırmada ve geliştirmede, bu kurama göre yetkinlik ve özerklik (autonomy) kavramlarının oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır. İnsanların herhangi bir davranışa veya aktiviteye karşı yetkinlik algılarının gelişmesi ve özerklik kavramını ortaya koyması ile içsel motivasyonun artabileceği söylenmekle birlikte, özerkliği sağlayabilecek ortamın çevreden kopuk veya izole bir yapılanmadan ziyade ihtiyaç duyulan kadar bağlılık içermesi gerektiği de

eklenmiştir. Çünkü çevresinden kopuk veya bağlantısız insanların daha içe dönük ve savunmacı oldukları bu nedenle aktivitelere veya herhangi bir davranışa ilgilerinin ve bunlardan aldıkları zevklerin daha az olabileceği ifade edilmiştir (Deci ve Ryan, 2000). Öz-Belirleme Kuramının içerisinde motivasyonun içselleştirilmesi ve içsel motivasyon iki ayrı kavram olarak ele alınmakla birlikte, bu motivasyon türünün insanların temel üç psikolojik ihtiyaçlarına cevap sağladığı belirtilmiştir. Bu psikolojik ihtiyaçlar; özerklik, yeterlilik ve ilişkililik (relatedness) olarak açıklanmıştır (Deci ve Ryan, 2000). Öz-Belirleme Kuramının, bu psikolojik ihtiyaçları sunması ile birlikte, oluşan içsel motivasyonun insanlarda Gelişme, Bütünlük ve İyi-Oluş kavramlarını beraberinde getirdiği belirtilmiş, bu ihtiyaçların ve çıktılarının sağlanmaması durumunda veya bu kavramlara gereken önem verilmediği zamanlarda kişilerin herhangi bir davranıştan veya aktiviteden alacağı tatmin duygusunun azalacağı ifade edilmiştir (Hagger ve Chatzisarantis, 2007).

İçsel motivasyonun veya motivasyon kavramının içeriğine yönelik ayrııcı kuramların, gençlerin ve çocukların eğitimlerinde motivasyonlarını uyumlu hale getirmeye – optimize etmeye- faydalı olabileceği, özellikle beden eğitimi gibi aktivite içeren derslerde öğrencilerin belirli psikolojik kaynaklarını yatırım yapabilecekleri motivasyon alanları yaratmada yararlı olabileceği öne sürülmektedir (Standage, Duda ve Ntoumanis, 2003).

Öz-Belirleme Kuramının ilk çalışmalarında genel anlamdaki aktivitelerin veya insan davranışının altında yatan motivasyon kaynakları açıklansa da daha sonraki dönemde özellikle çocuklarda ve gençlerde beden eğitimi içeriğinde ve beden eğitimi dersine karşı duyulan motivasyonda faydalı bir bakış açısı getirebileceği ifade edilmiştir (Hagger ve Chatzisarantis, 2007). Özellikle beden eğitimi derslerinde ve beden eğitime dair öğretilerin bütününde Öz-Belirleme Kuramının temelinde yer alan özerklik kavramını destekleyen (autonomy-supportive) çevrenin ve kişinin kendi içsel kaynakları ile motive olmasının direk ve pozitif etkiler gözlemlenmiştir (Hagger, Chatzisarantis, Culverhouse ve Biddle, 2003).

Özellikle İngiltere, Yunanistan ve Polonya’da yapılan çalışmalarda, özerklik kavramının desteklenmesine dair algının; özerklik ihtiyacı, yarışmacılık ve ilişkililik gibi Öz-Belirleme Kuramı temelinde gelişen motivasyon özelliklerini anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır (Standage, Duda ve Ntoumanis, 2003). Bu açıklamalar ışığında, öğrencilerin öğrenme çıktılarından ziyade, algılanan içsel

nedenselliklerine hitap edebilecek öğretim-egitim yöntemlerinin özerkliği destekleyen çevre ile sağlanabileceği ifade edilmiştir (Hagger ve Chatzisarantis, 2007).

Öz-Yeterlik Kuramına göre içsel motivasyonun ve içselleştirilmiş dışsal motivasyonun olumlu işlevselliğe, kişisel adaptasyona, gelişmiş öğrenme yetisine ve psikolojik iyiliğe katkı sağladığı belirtilmiştir (Deci ve Ryan, 2000). Bu bağlamda yapılan çalışmalarda da spor eğitiminde bu temeldeki motivasyon örüntülerinin, daha iyi konsantrasyonu sağlayabildiği, derslere ilgiyi arttırabildiği, daha fazla çabayı desteklediği ve boş zamanlarda da fiziksel olarak aktif kalmayı aktarabildiği sonuçları ön plana çıkmaktadır (Hagger, Chatzisarantis, Culverhouse ve Biddle, 2003, Hagger ve Chatzisarantis, 2007). Bunun yanında, dışsal uyaranlarla sağlanan ödül, not gibi özerkliği desteklemeyen motivasyon formlarının ise öğrencilerde sıkılma ve mutsuzluğa neden olabileceği ifade edilmiştir (Standage, Duda ve Pensgaard, 2005). Ayrıca motivasyon türünün çok az veya hiç olmaması gibi nedenlerden dolayı da öğrencilerin kendi boş zamanlarında fiziksel olarak aktif olabilecekleri aktiviteleri tercih etmedikleri de belirtilmiştir (Standage, Duda ve Ntoumanis, 2003).

İçsel ve Dışsal motivasyon tipleri arasındaki ayrıma dikkat çeken Shields ve Bredemeier (2009), dışsal motivasyonun “kötü” olarak nitelendirilmemesi gerektiğini, insanların günlük yaşamlarında iki motivasyon tipini de bir arada bulunduğunu ancak dışsal nedenlerden veya hedeflerden yola çıkılarak oluşturulan motivasyon çeşidinin zamanla içsel motivasyonu azaltabileceğini ifade etmişlerdir. İçsel motivasyonun; insanların eğlenceyi, heyecanı, keyif almayı ve tatmin olmayı içeren her aktiviteyi kapsadığını belirtmişler, içsel motivasyonun sağlanması ve kuvvetli bir temel oluşturabilmesi için; yapılan aktivitelerde yeteneklerin sınırlarını zorlayabilecek *mücadele* (competence), insanlarla ilişki içerisinde olma ve paylaşımaya dayanan *bağlılık* (connected) ve özerklik dâhilinde kendi sınırlarını ve yetilerini kullanabileceği *kontrol* (control) kavramlarının oldukça önemli olduğunu vurgulamışlardır (Shields ve Bredemeier, 2009).

Genel anlamda içsel motivasyonun ve içselleştirilmiş motivasyon kaynaklarının, insanların iyi oluşlarına fayda sağlayabilecek (well-being), zihinsel sağlıklarını geliştirebilecek imkanları sunabildikleri belirtilmiş, bu güçlü yanı temel alan Öz-Belirleme Kuramı çerçevesinde yapılan çalışmaların da eğitim, ebeveynlik ve spor-egzersiz davranışları gibi alanlarda özerkliği destekleyen çevrenin yaratılmasıyla

oldukça faydalı sonuçlar doğurabileceğini göstermiştir (Deci ve Ryan, 2007). Bu bağlamda da, Sum ve arkadaşlarının (2018) belirttiği gibi spor eğitiminde içsel motivasyonun özerklik destekleyici bir çevreden gelişimini temel alan bu kuramın, spor okur-yazarlığı bakış açısının çıktılarına ve bütünlüklü yapısına temel alınabileceği görülmektedir.

Jurbala (2015) ise spor okur- yazarlığını açıklayıcı olması açısından kademeli olarak ele almıştır; Hareket aslında biliş (cognition) ile yani; kişinin çevresel uyaranları algılaması ve bilişsel süreçlerde işlemesi ile başlar. Daha sonra yine bilişsel bir süreç olan “karar verme süreci” ile devam eder. Bu süreçte, “duygusal yorumlama” ve “uygun aksiyonu planlama” da yer almaktadır. Bu hareket mekanizmasındaki bilişsel süreci, spor bağlamında; “sağdan sola atılan bir top” gören bir kişinin bu “hareket” ile ilgili uyaranları yorumlaması kişinin tecrübesi ve geçmişten getirdiği bilgi birikimi ile değişebileceğini belirtirken, yani “sağdan sola giden bir top” uyarısını bir sporcu; “sağ orta saha oyuncusundan forvete doğru etkili bir pas, güzel bir asist olabilir ve pozisyon gol olabilir” şeklinde bilişsel süreçte yorumlayabileceği şeklinde örneklendirmektedir (Jurbala, 2015). Bu nedenle aslında, spor okur-yazarlığı kavramına “oyunu okuma” diyebileceğimizi ve bunun bir metafor şeklinde tanımlanarak, hareket içeren bir uyarının, bilişsel bir okuma ile spor bağlamında “okunabilmesi” mümkünse, spor okur-yazarlığının da, fiziksel olayların “okunması” ile gerçekleştirilebileceği şeklinde yorumlamaktadır.

Spor ve Fiziksel eğlence için, Kuzey İrlanda, yaşam boyu Spor ve fiziksel aktivite bağlılığını spor gelişiminde teorik yapı olarak işler. Bu yapı erken yaşta yaşam boyu spor ve fiziksel eğlenceye bağlılığı sağlamak amacıyla spor okur-yazarlığının gelişimine dayanmaktadır. Spor okur-yazarlığının gelişimi olmasa çoğu çocuk ve gençler spor ve fiziksel eğlencelerden geri çekilir, pasif ve sağlıksız bir hayat stiline sürüklenmeleri söylenilir. Spor ve Spor faaliyetlerine ömür boyu bağlılık, bir insan hayatının başından sonuna her seviyedeki spor ve fiziksel aktiviteyi besleyen bir yapıdır. Kuzey İrlanda’ya göre spor okur-yazarlığı yapısının 4 ana görevi vardır;

- 1) Katılımcılara yaşam boyu sağlık,
- 2) Spor ve fiziksel aktiviteye pozitif bir görüş gelişimi,
- 3) Spor okur -yazarlığının gelişimi, toplam hareket kabiliyeti gelişimi
- 4) Profesyonel oyuncu için net bir evre geçişi.

Bu yapının yararı şudur ki, Kuzey İrlanda Spor Enstitüsü, İrlanda Spor Konseyi, Milli Yönetim Birimi, İrlanda Antrenörlüğü, Yerel Konseyler ve Spor Birlikleri; spor katılımcılarını, oyuncularını, takımlarını her seviyedeki katılımları için desteklemesinde yaygın bir yapı sağlar. İrlanda için Antrenörlük Stratejisinde Katılımcılar ve koçlar için bir esneklik ve akım vardır. Her Milli Yönetim Birimi, spor branşlarının her yönünün gelişimindeki temel olarak spor okur-yazarlığı yapısını kullanabilmektedirler (<https://www.sportireland.ie/Life-Long-Involvement> Erişim Tarihi: 03 Şubat, 2016).

Avustralya ise spor okur-yazarlığını, aktif, sağlıklı ve tatmin edici yaşam biçimlerini yaşatmamıza yardımcı olan fiziksel, psikolojik, bilişsel ve sosyal yeteneklerin bir araya getirilmesi olarak tanımlamaktadır (www.ausport.gov.au Erişim Tarihi: 06 Ocak 2016).

İnsan kültür üreten ve o kültürün içinde yaşayan bir varlıktır. Dolayısıyla okur-yazarlık kültür bakımından da önem taşımaktadır. Her spor ortamı bir kültür ortamıdır. Okur-yazarlık insanın kültürünü, bedenini okuyarak spor yapmak ise insanın yaşam kalitesini artırır. Günümüzde kabul edilmelidir ki, çocukların ve gençlerin spor çalışmalarındaki hedef, kişisel spor kültürünün oluşmasıdır. Barinov'a göre (2009), çocuklar ve gençler için spor çalışmaları yapılırken ilk plan, hümanist (insancıl) spor kültürünü amaçlamak olmalıdır. Spor kültürünün oluşmasındaki yapının temelinde ise kişinin spora, onu oluşturan öğelere (antrenman, spor müsabakaları vb. gibi çeşitlerine) işlevine, kendi kişisel gelişimine, diğer insanlara, milletlere, kültürlere, inançlara hümanist birey olarak, idealleri ve değerlerince olumlu bakması yatar. Çünkü hümanist (insancıl) spor kültürünün oluşması için, kişinin spora kendi idealleri ve hümanist değerler ışığında olan olumlu bağlamda yardımcı olacak şu şartları hayata geçirmesi öngörülür; Benimseme, koruma, uygulama ve sporla ilgili hümanist değerlerin gelişimi. Erdemli'ye göre de (2007), sporun çoğu alanında hümanizmle karşılaşırız. Spor olmadan Olimpizmi düşünmek, insan odaklı düşünce olmadan sporu betimlemek çok sıradan ve dar kapsamlı olacaktır. Bu bağlamda, Spor Okur-yazarlığı Olimpizim kavramı ile de örtüşmektedir. Okur-yazarlık kültürün önemli bölümlerinden biri de hareket ve oyun kültürüdür. Oyun sayesinde bireyler, temel hareketler becerileri arasında bağ kurar. Olimpizim temelleri çocuklarda oyun ile atılmaktadır. Spor okur-yazarlık değerlerinin geliştirilebilmesi, oyun kültürü ile mümkündür.

Hareket halindeki insan vücudunun güzelliği, en yüksek anlamını oyunda bulmaktadır. Oyun, en gelişmiş biçimleri içinde insana bahşedilmiş estetik algılama yeteneğinin en soylu unsurlarını oluşturan ritim ve armoni ile doludur. Oyun ile güzellik arasında çok sayıda ve sağlam bağlar vardır. Her oyun her şeyden önce gönüllü bir eylemdir. Emirlere bağlı oyun, oyun değildir. Olsa dahi, bir oyunun zorunlu temsili olabilir. Oyun sadece bu özgür öz yapısıyla bile doğal evrim sürecini aşmaktadır. Bu sürece eklenmekte, oraya bir süs gibi takılmaktadır. Oyun, yaşamı süslemekte, onun boşluklarını doldurmakta ve bu bağlamda vazgeçilmez olmaktadır. Oyun düzen yaratır, oyun düzenin ta kendisidir. Dünyanın kusurluluğu ve hayatın karışıklığı içinde geçici ve sınırlı bir kusursuzluk yaratır. Oyun mutlak bir düzen gerektirir. Bu düzenin en küçük bir ihlali oyunu bozar, oyun niteliğini ve değerini yok eder. Oyun içine çeker ve gerektiğinde serbest bırakır, özümmler, yakalar, başka bir anlamda cezbeder. Her oyunun kendi kuralları olur. Bunlar, oyun tarafından çizilen eğitici dünyanın çerçevesi içinde neyin yasa gücüne sahip olacağını belirler. Kurallar ihlal edilirse oyun evreni çöker, oyun diye bir şey ortada kalmaz. Oyun bir şey için mücadeledir ya da bir şeyin temsilidir. Eski bir Çin öğretisine göre, dans ile müziğin amacı evreni kendi yolunda tutmak ve doğayı insan yararına zorlamaktır (Tükenmez, 2010). Hareket kültürü bağlamında ortaya çıkan önemli eylem alanlarından biri de spordur. Spor okur-yazarlığı, fiziksel etkinliklerle kişinin beslenme, hayal gücü, bedenini anlama tanıma ve öğrenmesini sağlar. İnsanın var olduğu günden beri değişik kavrayışlar, inanışlar görüşler, denemeler, yanılmalar ve bilgilenmelerle gelişen beden anlayışları vardır. Spor okur-yazarı olan insan kendisindeki spor potansiyelinin ayırdına varmış ve yaşamasında spora yer vermiş insandır. Yapılan her temel hareket becerilerinin çevre ile etkileşimi vardır. Bu tanımdan yola çıkarak okur-yazarlık için bir tür dünyayı anlamaya çalışma ve algılama biçimi ile ilgilidir denebilir (Calgary, 2011).

Bireyin fiziksel etkinlik ortamında özgüvenin yüksek olması, yaşamının bütününde kendisini gösterir. Yaşamda etkin olmak, fiziksel etkinlik ortamında ki özgüveni ile bağlantılıdır. Bu güvenin kaynağı, yetişkin bir bireyde çoğunlukla çocuklukta öğrenilmiş temel hareketler ve spor becerisine dayanmaktadır. Çocukların edineceği hareket ve spor performanslarını arttırmak için sağlam bir temele ihtiyaç vardır. Bu temeli de, spor okur-yazarlığı oluşturur. Spor okur-yazarlığı, iyileştirme, denge, hız, koordinasyon bir topu atma ve yakalama gibi özel becerilere dayanmaktadır. Bu beceriler, çocukların birçok etkinliğe katılarak sağlıklı bir şekilde büyüyüp

gelişmesini sağlar. Okul öncesi eğitimde spor okur-yazarlığındaki odak sıçrama, koşma, yüzme, denge ve çocuğun herhangi bir nesne ile ilişkisini gerektiren manipülatif (birbiriyle uyumlu hareket eden sporsal) becerilerin kazandırılmasıdır. Bunlar, atma tutma, fırlatma vb. gibi. Çocuklar bu dönemde 60 dakikalık planlı fiziksel harekete ve 60 dakika plansız fiziksel etkinliğe ihtiyaç duymaktadır. Fiziksel etkinliklerin doğru şekillenebilmesi için ilk 6 yıl önemlidir. Çocuğun sağlıklı beyin gelişimi için faydalı olan dönem 0-6 yaş aralığıdır. Bu dönemin bir kısmında öğrenilmeyen hareketler birçok nedenden dolayı çoğu zaman bir daha öğrenilmeyebilir. Bu nedenlerden birincisi, becerinin yanlış öğrenilmesidir ve eğer hareket yanlış öğrenilmiş ise hareketin düzeltilmesi, hareketin doğru şekilde ilk kez öğrenilmesinden daha zor olacaktır. İkincisi ise benlik bilinci ve utangaçlıktır. Eğer aktiviteye yetersiz katılım gerçekleştirilirse bireyin ilerleyen süreçte zayıf performansa sahip olmasına yol açabilir. Buda çocuğun harekete teşvikini engeller. Tüm bunlar, çocukluk yıllarında temel hareket becerilerinin ve çeşitli spor becerilerinin geliştirilmesiyle doğacak olan spor okur-yazarlığının temelini oluşturmaktadır. Diğer yararlarının yanında spor okuryazarlığı, beceri gelişimindeki geleceğe yönelik başarılarına da zemin hazırlar. Çocukların sosyalleşmesine yardım ederek, koordinasyonlarını, dengelerini kendilerine olan özgüvenlerini iyileştirmeyi hedefler ve onları geleceğe hazırlar. Spor okur-yazarlığının oluşturduğu fiziksel etkinlikler, çocukların sosyalleşmesine temel hareket becerilerine, duygusal gelişimine ve özgüven duygusu kazanmalarına yardımcı olarak hayatta karşılaşacağı sorunlara karşı çözüm üretmelerini sağlar. Güçlü kas ve kemik yapısı oluşturarak, esnekliği artırır. Sağlam duruş, sağlıklı bir vücut elde edilerek, stresi azaltır ve uyku düzeni sağlar. Tüm bunlar spor okur-yazarlığının birer parçasıdır. Bununla birlikte spor okur-yazarlığının fiziksel hareketliliği sayesinde çocukların, gözlem becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, etkili iletişim ve vücudunu etkin kullanabilme becerisi de artacaktır. Kısacası çocuklara aktif sağlıklı bir hayatı kendine özgü bir yaşam stilli haline getirerek, hareket temelli bir yaşam biçimi oluşturur ve bunu ömürlerinin sonuna kadar devam ettirir. Olayları hareketle keşfetmeleri sonucu bireylerin kültürleşmesini ve bedensel hareketlerinin yorumlamasını sağlar (Calgary,2011).

Herkes için spor okur-yazarlığında dört farklı aktivite alanı vardır. Bunlar: Atletizm, dans, oyunlar ve macera içerikli aktivitelerdir. Temel yada doğal spor olarak yürüyüşün fiziki yeterliliklerini geliştirmek ve koşmak hafif tempolu yürüyüşler örnek verilebilir. Dans ise tüm bedenin müzik ritmi eşliğinde estetikle buluşturur ve

kişiyeye beden farkındalığı sağlayarak özgüven duygusunu pekiştirir. Bir ifade aracı olarak beden, iletişim ve kendini ifade etme becerisiyle sağlık anlayışını kapsar. Oyun aktiviteleri spor okur- yazarlığı için fırsatlar sunar. Kişi ister çocuk ister erişkin olsun özgür olma halini spor aracılığı ile birleştirme fırsatını yakalar. Oyun sırasında yapılan hareketlerin tekrarlanması ve birbirini takip etmesi sonucunda ise kişinin performansı artmaktadır. Bir takımın parçası olmak insanın gelişmesine katkı sağlamaktadır. Macera aktiviteleri de kişiyi kentsel fiziki keşiflere teşvik eder ve araştırarak, deneyerek öğrenmeyi sağlar. Bireyler bu etkileşime girmesi sağlanır. Güven, paylaşma, takım ruhu ve grup çalışmalarını kapsar (Killingbeck, 2007). Bu bağlamda spor okur-yazarlığı tanımlanması, Kanada'nın spor okur-yazarlık vizyonuyla ve aynı zamanda güncel spor okur-yazarlık tanımları ile tutarlıdır. Okuyucu, sadece popüler sporlardan çok, aynı zamanda yaşam boyu fiziksel aktivitelere göre daha ayrıntılı olan "geniş çeşitlilik" ile ilgili olarak enine boyuna düşünmeye teşvik edilir. Sporda okur-yazar duruma gelme ve tam olarak spor okur-yazarı olma süreci ile ilgili belirli özellikleri daha ayrıntılı olarak aşağıdaki şekilde açıklanmıştır (Whitehead, 2010).

- *Anlamak, iletişim kurmak, uygulamak ve analiz etmek*, eğitim bölümleri için yaygın olarak kullanılan çerçevelerdir ve okur-yazarlık literatüründe sürekli olarak yer almaktadır. Sonuç olarak, eğitimciler, öğrencinin öğrenmesini teşvik etmek için beden eğitiminin rolünün ve daha iyi anlaşılmasını ve perspektifini kazandıracaklardır.
- *Kapsamlı hareket biçimleri*, dans, fitness, oyunlar, cimnastik, bireysel aktiviteler, açık hava etkinlikleri vb. gibi farklı hareket biçimlerinin çeşitliliğini destekler. Bu, öğrencilerin bir dizi farklı etkinlik boyunca yeterlilik geliştirmeleri gerektiğini pekiştirmeye yardımcı olur. *Güven ve yeterlilik*, öz yeterliliğin yetkin seviyelerde becerilerin gelişimindeki rolünü (ör., Bir yeteneğin gelişmiş biçimi) ifade eder. Ayrıca, sadece önemli olan becerilerin kazanılması değil, spor okur-yazarlığın gelişimi için gerekli olan çeşitli bağlamlarda ve uygulamaların becerilerinin uygulanması olduğunu belirtmek de önemlidir. Temel bir yeteneğin gelişmiş bir kalıpla çalışması, bilginin başarılı bir şekilde aktarılmasını kesin olarak garanti etmez. Örneğin, servis atışının gelişmiş bir seviyede gerçekleştirilmesi, aynı kişinin, bir defans oyuncusundan gelen baskıyla karşılaştığı zaman, bilgisini ve yetenek anlayışını bir oyun bağlamına aktarabileceğini garantiye almaz. Dolayısıyla, "güven" ve "yeterlilik"

terimleri, gerçek becerilerin uygulandığını ve özgün hareket bağlamında olduğunu varsayar.

- *Yaratıcılık*, becerileri yeni ve özgün yollarla uygulama yeteneğini ifade eder ve aynı zamanda etkileyici hareket biçimlerine (örn. Dans, cimnastik, fitness) bir bağlantı sağlar. Beceriye (örneğin fiziksel, bilişsel ve duygusal becerileri) yaratıcı bir şekilde uygulayabilmek, spor okur-yazarlığın gelişiminde çok yönlülüğü gösterdiği ve hareket zorluklarına yeni ve yenilikçi çözümlerin geliştirilmesini teşvik ettiği için son derece önemlidir.
- *Stratejik olarak*, stratejik düşünme kavramını ve çeşitli fiziksel aktivitelerdeki çeşitli durumları okuma yeteneğini birbirine bağlamak için kullanılır. Bu, spor okur-yazarlık tanımıyla tutarlıdır. Stratejik düşünme sadece oyunlarda değil, tüm hareket biçimlerinde son derece önemlidir. Örneğin, yaratıcı bir dansa güç miktarının ne zaman ayarlanacağını bilmesi, etkileyici hareketin farklı şekillerini gösterebilir. Kayaklı koşu veya uzun mesafe yüzme gibi aktivitelerde enerjiyi nasıl koruyacağımızı bilmek, güçlü bir finale sahip olmak için önemli bir stratejidir. Stratejik düşünme, bireylerin becerilerini ne zaman ve nasıl uygulayacaklarıyla ilgili karar almalarını sağlar.
- *Sağlıkla ilgili olan*, zindeliğin bir sonuç olmasını sağlayan fiziksel aktiviteler önce gelir ve bu fiziksel aktiviteyi pekiştirmek aslında Kanada'nın Spor Rehberlerinde belirtildiği gibi sağlığı iyileştirmeye yardımcı olur. Sağlıkla ilgili olan zindelik, esnekliğin, güçlülüğün ve dayanıklılığın gelişimine işaret eder. Bu sağlıkla ilgili bileşenler, bireylerin yeteneklerini olabildiğince yetkin bir şekilde uygulamalarına yardımcı olmak için oldukça önemlidir.
- *Sağlıklı aktif seçimler*, Kanada'daki beden eğitimi müfredatının çoğunda ortak bir ifadedir ve Sağlığı Teşvik Eden Okul girişimleriyle tutarlıdır. Ayrıca bireysel seçimin önemini vurgulayarak farklılaştırılmış öğrenmeye önemli bir bağlantı sağlar.
- *Yaşam süresi*, bireylere, eğitimcilerin rolünün, bireyleri bir ömür boyu sağlıklı aktif seçimler yapmak için eğitmek olduğunu ve fiziksel aktivitenin bir okul konusuyla ya da sadece öğrenciler okula devam ettiği zamanla sınırlı olmadığını hatırlatır.

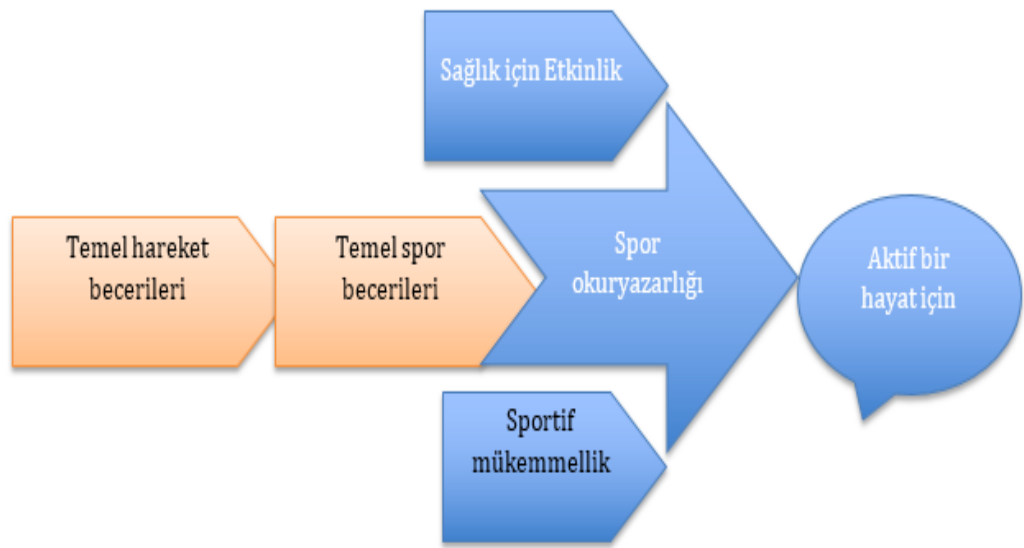
- *Kendilerine, başkalarına ve çevrelerine faydalı ve saygılı olmak* sağlık kavramlarına bir bağlantıdır ve fiziksel aktivite aracılığıyla elde edilen faydaların kişisel ve sosyal sorumluluk merceği ile değerlendirilmesi gerektiğini vurgular. Örneğin, bir kişi yüksek bir beceri ve zindelik seviyesine sahip olsa da ve çeşitli hareket durumlarında stratejik, güvenli ve yetkin bir şekilde yanıt verebilmesine rağmen, bunu ahlaki, adil veya dürüst bir şekilde yapacağı konusunda garanti vermez. Spor okur-yazarlık tanımının bu son kısmı, becerilerimizi, bilgimizi ve kavrayışlarımızı, iletişim kurma ve uygulama yöntemlerimizde eşit derecede önemli olduğunu vurgular. Ayrıca, insan refahının (zihin, beden, ruh) her bir boyutunu kabullenme ve önemseme ihtiyacımızın da altını çizer. Örneğin, Lodewyk, Lu ve Kentel (basımda) maneviyatı, beden, ruh, doğa ve diğerleri ile daha fazla aydınlanmış, bilinçli ve uyumlu bir şekilde samimi (holistik) veya birleşik (monistik) hale getirecek 'kalbin yolculuğu' veya 'olma yolu' olarak tanımlar. “Aktif ruhları” olan bireylerin daha dengeli, sağlıklı, tatmin edici, aydınlanmış, sevgi dolu ve neşeli varoluşun tadını çıkarma eğiliminde olduklarını belirtmektedirler (Mandigo ve diğerleri, 2009).

2.1.1. Spor Okur-Yazarlığı Kavramının Gelişim Süreci

Spor okur-yazarlığı kavramının gelişmesinde motive edici dört temel etki olmuştur. Birincisi ve en önemlisi, insan varoluşunda merkeziyetine önemli destek veren varoluşçular ve olguların felsefi yazılarıdır. Kendi farklı açılarından tartışan bu filozoflar somutlaştırmayı bizim bildiğimiz şekliyle insan hayatı için esas olarak görmektedir. Onların anlayışında somutlaştırma bizim çevremizle etkileşime girmemizi sağlar ve insan yeteneklerinin geniş bir yelpazede gelişimi için temel oluşturmaktadır. Bu görüşler ilk olarak yirminci yüzyılın başında ortaya atılmıştır ve ilginçtir ki şimdi, 75 yıl kadar sonra, farklı bilimsel araştırmaların sonucunda insan varoluşundaki temel önemine ilişkin bu görüşü destekleyen yeterince kanıt bulunmaktadır, özellikle de hayatın ilk yıllarındaki gelişimle ilgili olarak. İkincisi, yukarıda tanımlanan görüşlere rağmen, erken çocukluktaki hareket gelişiminin öneminin unutulmakta olduğu algısıydı (Whitehead, 2010).

Eğitimin erken yıllarında etkin olan odak noktası temel olarak dil, aritmetik ve sosyal becerilerin geliştirilmesine yöneliktir. Hareketin çocuk gelişiminin büyük kısmının temelini oluşturduğu gerçeği bilinmiyordu ve hak ettiği ilgiyi görmüyordu. Şu anda,

bilişsel bilimde olduğu gibi, hareket gelişiminin temel önemini destekleyen oldukça fazla deneysel araştırma bulunmaktadır. Üçüncüsü, özellikle gelişmiş ülkelerde, hayatımızın bir parçası olarak fiziksel etkinliklerden uzaklaşma eğilimiyle ilgili olarak duyulan yaygın kaygıdır. Fiziksel etkinliklerdeki azalma, ne yazık ki, obezite (aşırı beslenme) ve ruhsal sağlık sorunlarını arttırabilir. Felsefi dayanaklar fiziksel olarak aktif olmanın hayatı ömür boyu zenginleştirebileceği görüşünü desteklemektedir. Daha önceden, sporun en çok genç insanlar için uygun olduğuna ilişkin bir görüş var olmuştu. Günümüz araştırmaları bunun doğru olmadığını ve spor etkinliklerine devamlı katılımın, daha yaşlı yetişkin nüfus da dâhil olmak üzere yetişkinler için önemli derecede yararlı etkileri olabileceğini göstermiştir. Dördüncü olarak, İngiltere de dâhil olmak üzere birçok gelişmiş ülkede okullardaki beden eğitiminin genel olarak üst düzey performans ve elitizme doğru olan yönelimine ilişkin artan bir kaygı bulunmaktaydı. Bu odaklanmanın bir sonucu da, olağanüstü yeteneği olmayan öğrencileri ihmal etme eğilimidir. Katılımın kendi içinde değerli olması kavramı okuldaki birçok işte daha az belirgin hale geliyordu ve bu da yetenekli olmayanların konuyla ilgili hayal kırıklığı yaşamaları ve katılım göstermemek için fırsat kollaması sonucunu doğuruyordu. Varoluşçuluk ve olguculuk ekollerinden filozofların görüşleri sadece bu alanda en yetenekli olanlar değil, herkes için spor okur- yazarlığını ve dolayısıyla beden eğitiminde yeni bir derinlik edinme ve mesleği önceliklerini gözden geçirmeye özendirme ihtiyacını savunmaktadır (Whitehead, 2010).

Şekil 1. Spor Okur-Yazarlığın Gelişim Süreci

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi, temel hareket becerilerinin, spor yeteneği ile birleşmesi sonucunda spor okur-yazarlığının ölçütleri oluşmaktadır. Bunlar, sağlık için spor ve sporda mükemmellik değerlerimizdir. Tüm bunlar etkin bir yaşam şeklinin göstergesidir. Kanada spor okur-yazarlığını hareketlerin çeşitli şekillerini anlayarak anlatma, uygulama ve inceleme motivasyonunu ve becerisini devamlı olarak geliştirilmesini yukarıdaki değerlere bağlamaktadır (www.canadasport.com Erişim tarihi: 04 Mart 2017).

2.1.2. Spor Okur-Yazarlığı Gelişiminde Motivasyonun Rolü

Spor okur-yazarlık kavramında motivasyon, farklı hareket biçimlerini anlamak, iletmek, uygulamak ve analiz etmek için gerekli olduğunu düşünen eğitimciler spor okur-yazarlık konusundaki PHE Canada'nın konumu Mandigo, Francis, Lodewyk ve Lopez (2009) tarafından da tartışılmıştır. Mandigo ve arkadaşları (2009), duygusal etkiyi vurgulamak ve yaşam boyu gelişimi güçlendirmek için gerekli olduğunu savunduğundan dolayı motivasyonun tanımlarına dâhil edilmesini haklı çıkarmıştır. Motivasyonun hareket bağlamında mükemmelleşmek için gerekli uygulamayı ve konsantrasyonu teşvik etmek, yeteneği korumak, sporda ilerlemeyi mümkün kılmak, fiziksel aktiviteye karşı olumlu bir tutum geliştirmek ve düzenli olarak fiziksel aktiviteye katılarak inisiyatif almak için gerekli olduğunu kabul etmiştir (Rossi, 2013).

En etkili motivasyon kaynaklarından biri çeşitli yapılara vurgu yapan, algılanan yeterliliklerdir. Başarabileceğine olan öznel inanç şeklinde tanımlanan algılanan yeterlilik, başarı hedefleri, beklenti inançları ve öz yeterlilik için güçlü bir kaynak olarak kabul edilir. Çocukların başarı hedeflerini, beklenti inançlarını ve öz yeterliliklerini oluşturduğu genel bir motivasyon platformudur. Algılanan yeterlilik, kişinin eyleme geçme konusundaki ilk motivasyonu ve eylem sırasında çabayı devam ettirmek için motivasyonun sürdürülmesidir. Bu durum, özellikle çocuklar ve gençler için geçerlidir. İlgi, çocuklar ve gençler için diğer bir güçlü motivasyon kaynağıdır. Kavramsal olarak ilgi, kişisel ilgi ve durumsal ilgi olarak da ele alınabilir (Shields ve Bredemeier, 2009).

Öz-Belirleme Kuramından (Deci ve Ryan, 2000) çıkan önemli bir mesaj, insanların motivasyonu artırmak ve sürdürmek için hem içsel hem de dışsal kaynaklardan besleniyor olduğu gerçeğidir. Okul gibi kontrollü ortamlarda motivasyon, genellikle dış kontrol mekanizmaları ve stratejiler de eklenerek düzenlenir. Çocukların üç temel

ihtiyacını karşılamak, kontrol mekanizmalarının motivasyonları üzerindeki olası olumsuz etkilerini minimuma indirebilir.

Spor okur-yazarlığını hayata geçirmek, motivasyon süreçlerinin farklı bir şekilde anlaşılmasını gerektirir. Spor okur-yazarlığın öznelikleri, bireylerin, çoğunlukla eğlence, kendini gerçekleştirme fırsatları ve yeterlilik ya da verimlilik duygusu gibi içsel değerler için fiziksel faaliyetlere katıldığını ortaya koymaktadır (Sum ve arkadaşları, 2018). Böylece, spor faaliyetlerin içsel değerini belirleyebilmekte; spor faaliyeti diğer amaçlara yönelik bir araç olarak değerlendirme ihtiyacını aşabilmekte; spor faaliyetlerine yaşam boyu katılım durumunu ifade edebilmektedirler. Bu nedenle, çocuklar ve gençlerin spor okur-yazar olmaları konusunda, fiziksel faaliyete katılımın içsel değerlerini ve yaşam boyu spor anlamını anlamaları için motivasyonun, bilgi ve beceri ile birlikte öğrenilmesi gerekmektedir (Balyi, Way ve Higgs, 2013).

Çocuklar özellikle fiziksel eğitim ortamlarında spor faaliyetleriyle motive olurlar. Ancak, tüm motivasyon yapılarında ölçülebilen motivasyon, yaşlandıkça yıllar içinde azalmaktadır. Araştırmalar, yaş, okul seviyesi ya da notları kullanarak düşüşü gösterge olarak belgelemiş olsalar da, bu değişkenler, bu çalışmaların tanımlayıcı ve/veya korelasyon niteliği nedeniyle, düşüşün nedenleri olarak yorumlanmamalıdır. Bu düşüşün, çocuk ve ergenlerin, okul sürecinde, Beden Eğitimi'nde, doğru veya yanlış, daha çok deneyim kazandıkları süreyle bağlantılı olduğu açıktır. Chen (2015) ve Ennis'in (2015) özetlediği gibi, Beden Eğitimi'nde bilgi ve beceri öğrenmenin okul müfredatında belli belirsiz bir şekilde tanımlandığı görülmektedir. Öğrenme hedefi açıkça tanımlanmazsa, motivasyonun anlamlı içeriği öğrenmeye yönelik olması çok mümkün değildir. Başka bir deyişle, Eğitimciler çocuklara sporu farklı bakış açılarıyla sunarak da motive edilebilirler (McClelland, 2008).

2.2. Temel Spor Becerileri

Nasıl okuyabilmek için, çocuklara alfabeyi öğretmek gerekliyse, temel spor becerilerinin gelişmesi içinde çocukların yapmış olduğu fiziksel etkinliklerin amacı hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Çeviklik, denge, koordinasyon ve hız spor okur-yazarlığını destekleyen 4 unsurdur. Spor okur-yazarlığı çocuğun çevresini tanımasını, kesin, net kararlar almasını, kendinden emin hareket etmesini sağlayan, temel hareketlerin ve temel spor becerilerinin geliştirilmesidir. Spor okur- yazarlığı fiziksel aktivitelerdeki katılımcılığın ve mükemmeliyetçiliğin yapı taşıdır. Spor okur-

yazarlığı öncelikli olarak ergenlik döneminde geliştirilir. Bu, Kanada'daki hayat için spor modelinin temeli olarak kabul edilir. Temel spor becerileri 4 temel bileşende öğrenmelidir;

- Yerde (Karada): Çoğu oyunun, dansın ve fiziksel etkinliklerin temeli.
- Suda: Su etkinliklerinin temeli. Su üstünde kalma, su boyunca güvenli hareket etme (yüzme) suya önce ayaklarını sokarak (çivileme) atlamak. Suyu önce başını sokarak (balıklama) atlamak. Dışarıdan yardım almadan su altında vücudu iletme örnek olarak gösterilebilir. Su temelli bu hareket becerileri yarışmaya, maça yönelik yüzme vb dir. Eğer çocuk kara temelli becerileri geliştirmişse bu su topu dalı içinde olanak sağlar. Su temelli becerileri geliştirmiş olan çocuklar aynı zamanda yelken, kano, kürek gibi etkinlikleri güvenle gerçekleştirebilecek donanıma sahip olur.
- Karda ve Buzda: Tüm kış kayma etkinliklerinin temelini oluşturur. Kayma becerisini öğrenen çocuklar buz hokeyi, artistik buz pateni, kayaklı koşu curling branşlarının temeline sahip olur.
- Havada: Cimnastiğin, dalışın ve havaya ilişkin etkinliklerin temeli. Bu geliştirilmesi gereken hareket becerilerinin zor ortamıdır. Geliştirilecek beceriler üç boyutlu uzayda vücudu yönlendirme yeteneği ile ilişkilidir. Örneğin baş aşağı pozisyondayken veya havada dönüş yaparken yönünü tayin edebilme. Cimnastik, çocukların havadaki temel spor hareket becerilerini güvenli şekilde öğrenme fırsatı sunan bir etkinliktir (Balyi, Way ve Higgs, 2013).

Ebeveynler, antrenörler ve öğretmenler çocuğun spor okur-yazarlığında büyük rol oynar. Eğer bu insanlar rollerini yapmazsa başarılı olmak zorlaşabilir. Her ne kadar kendi kendilerine fiziksel becerilerini geliştirseler de, aslında çok sayıda fiziksel becerisi olmayan çocuklar da var. Fiziksel beceri sahibi çocuklar enerjik ve hayat dolu bir şekilde sağlıklı oynarken, az gelişmiş çocuklar oyundan çıkar. Bu efor azalmasına ve fiziksel aktiviteyi terk etme sonucuna kadar gidebilir. Çocuklarımızın spor okur-yazarlığını değişik insanlardan değişik ortamlarda öğrenmeye ihtiyaç vardır. Yalnız unutulmamalıdır ki, çocukların spor okur-yazarlığı gelişiminden öncelikli olarak sorumlu olan birincil kişiler ebeveynlerdir (www.canadian sportforlife Erişim tarihi: 05 Mayıs 2017).

Ebeveynler 12 yaşından küçük çoğu çocuğun takım oyunlarındaki taktik ve stratejilerin anlamını tam olarak kavramak gibi bir yeteneğe sahip olmadıklarını

yadırlar. 8 yaşında futbol oynayan çocukları izleyen bir kimse bunun ne anlama geldiğini bilir. 12 yaşın altındaki çocukların oynadığı futbola “Arı Kovanı Sendromu” adı verilir. Onların topun peşinde koşmaları arı kümesinin kraliçe arıyı izlemesine benzer. Başka bir deyişle, her çocuk olması gereken pozisyonda değildir. Bu arada yetişkinlerin çoğu kenardan çocuklarının yerini alması için bağırırlar. Takım sporlarındaki sorunlardan biri de pozisyon değiştiğinde topun ve takım arkadaşlarının nerede olması gerektiğini bilmemesidir. Sadece yetişkinlerde oyuncular doğru karar verebilir. Onlar nerede ve hangi konumda olmaları gerektiğini bilirler. Sahadaki takım arkadaşlarının ve rakip takımdaki oyuncularının oyun sahasındaki durumlarını zihinlerinde canlandırır. Bu canlandırmayı defalarca yaptıklarından ezberlemişlerdir ancak 12 yaş altındaki çocuklarda gözünde canlandırma yeteneği pek gelişmemiştir. Bu geçici süreç, ebeveynleri ve bilgisiz çalıştırıcıları düş kırıklığına uğratar. Çocukların taktik ve stratejileri (yol yordamı) anlamakta zor bir dönem geçirdiklerini anlamaksızın yetişkinler, yeteri kadar gelemedikleri, düşünmedikleri için çocukları suçlarlar. Bu da çocukların ya da genç oyuncu adaylarının iyi bir şekilde çalışmalarını, düşünebilmelerini engeller. Onların yaşadığı zorluklar normal gelişmeleriyle ilgili bir dönemdir. Ne var ki aileler bunu anlamakta zorlanırlar. Bunun anlamı şudur; çalıştırıcılar (antrenörler, öğretmenler) çocukların maçlarda karşılaşacakları her pozisyonu antrenmanlarda öğretmeli ve bir çocuk her durumda ne yapacağını defalarca yinelemelidir. İyi oyuncular, çocukluk dönemlerinde bu çok sıkıcı gelen yinelemeleri yapmaktan usanmaz. Oyuncular, antrenmanlarda sık sık deneme yaparak yaptıklarını yarışmalara ve maçlara uygulayabilirler. Bu usanmadan yapılan tekrarlar sırasında ebeveynler heyecanlı ve duygusal olduklarından çocuklarından çok şey beklerler, çocuklarına bunaltıcı davranışlarda bulunabilirler. Antrenörler, bu durumu çok iyi yönetebilmelidir (Tükenmez, 2010).

2.2.1. Spor Okur-Yazarlığı Gelişiminin Bağlı Olduğu Hareketler

Spor okur-yazarlığı öğretiminde çocuklara beden dilini etkin ve verimli bir şekilde kullandırabilmenin yapıtaş olduğunu savunan Kanada, okuryazarlık gelişiminin başlangıcını dört ana başlıkta toplamıştır Bunlar, temel hareketler, hareket kombinasyonları, karmaşık hareketler ve nitelikli hareketlerdir. Sonrasında ise spor okur-yazarlığını geliştirmek ve spor okur-yazarlığı etkinlik düzeyini planlı bir şekilde arttırmak için Uzun Vadeli Sporcu Gelişimi (UVSG) ile bağdaştırılmaktadır (Lopez, 2014).

2.2.2. Temel Hareketler

Temel hareketler, denge ve koordinasyon ile birlikte, duruş pozisyonlarını (Ayakta duruş, çömelme, dört ayak duruşu vb gibi) vücudun ısınmasını sağlayan temel egzersizlerdir. Temel duruşların öğretilmesi ve bir alışkanlık biçimine dönüştürülmesi zaman kaybını önlemenin yanında, cimnastik ve düzen alıştırma gibi iki önemli konunun destekçisi olacaktır. Koordinasyon ve denge geliştirme gibi unsurlar oyunların amaçlarına dâhil edilir. Bu sebeple temel duruşlarla ilgili öğretime dikkat çekilerek bu konuya zaman ayrılmalıdır (Özer, 2009).

Gallahue (1982), Temel hareketlerde motor gelişimini çocukluk dönemi ile sınırlayarak incelemiş ve kuramını piramit modeli ile açıklamıştır. Bu modele göre her bir biyomotor gelişim dönemi, bir diğerinin üzerine kurulur. Piramidin temeli, tepki kuvvetine dayalı hareketler dönemini göstermektedir. Bu dönemi, ilkel hareketler dönemi ve temel hareketler dönemi takip eder. Piramidin tepe noktasını spor hareketleri dönemi oluşturur. Sporla ilişkili hareketler döneminde becerilerinin ne ölçüde geliştiğinden çok çeşitli, zihinsel, duygusal ve motor etmen ön plandadır. Hareket hızı, koordinasyon, beden yapısı, boy, ağırlık, alışkanlıklar ve duygusal yapı bunlardan bazılarıdır. Motor öğrenme performansını ve anlayışını bu bağlamda geliştirebilmek önemlidir çünkü motor beceriler hayatımızın büyük bir kısmını kaplamaktadır. Eğitimciler ve bilim adamları yıllardır yetenekli performansın temelini ve beceri öğrenimini etkileyen faktörleri araştırmaktadır. Beceri kavramı, bir konu hakkında tecrübeli olunduğunu ve hareketin düzgün yapıldığını ifade etmektedir. Bu eylem, öğrenmeyi zorunlu kılar. Böylece motor beceri tecrübe ve öğrenmenin etkisi ile doğru olarak yapılan bir ya da bir grup hareket olarak tanımlanmaktadır (Richard, 2008).

2.2.3. Hareket Kombinasyonları

Hareket çeşitliliği kaliteli yaşamın bir parçası ve sosyal iletişim becerilerinin temel faktörü olarak kabul edilmektedir. Bio-motor beceri ve koordinasyon yaşam kavramında çocuğun dengeli ve sağlıklı gelişimini içermektedir. Çocuğun buluş çağı öncesi ve sonrası düzenli olarak yaptığı hareket etkinlikleri sağlıklı bir fizik yapısının gelişmesini sağlarken genç yaşlarda fiziki yapının bozulmasını geciktirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu hareket etkinlikleri ise psiko-motor becerilerini kullanabilmeye yöneliktir. Örneğin, çocuğun baloncuk makinasından çıkan

baloncukları patlatması. Çocuğun hareket eden topa elle ya da ayakla vurma gibi becerileri kazanması algısal motor becerilerinin geliştiğini gösterir (Leyshon 2007).

2.2.4. Karmaşık Hareket Düzenleri

Spor Okur-Yazarlık kavramında yapılan uygulamalı etkinlikler sıralanmıştır. Bu hareketlerin tümü 3 ana başlıkta toplanılmıştır.

1) Lokomotor beceriler (Yer değiştirme) : Lokomotor hareketler çoğunlukla dengeleme hareketlerine dayanır. Lokomotor beceriler, çocukların bir yerden başka bir yere hareket etmek için kullandıkları becerilerdir. Bu beceriler yuvarlanma, emekleme, koşma, yürüme, sıçrama, atlama, kayma yan adım, hoplama, sürünmeyi karda gezinmeyi ve daha birçok çeşidi içermektedir. Su çevresinde olanlar için yüzme; buz ve kar üzerinde zaman geçirenler için kayma ve paten sürme de lokomotor beceriler arasındadır.

2) Beden yönetimi (Vücut Kontrol becerileri): Dengeyi koordinasyonu, kollar ve vücut bölümlerinin nerede olduğunu bilmeyi içerir. Denge gerektiren çocuk yogası hareketleri, fare kapanı, yıldız şekli, buzdağı, ağaç olma hareketleri vb. örnek olarak gösterilebilir.

3) Manipülatif (Nesne kontrolü gerektiren beceriler): Gönderme ve karşılama becerileri; çekmeyi, itmeyi, fırlatmayı, top sektirmeyi, herhangi bir objeyi yakalamak, ayakları veya eli ile topu yakalamak, taşımayı ve almayı içerir. Manipülatif becerilerin oluşması da yürüme gibi uzun ve sıralı gelişim aşamalarından geçmektedir. Bu hareketlerin gelişimi ise baştan ayağa ve içten dışa doğrudur. Çocukların aktif başlangıç aşamasında bütün becerilerin temellerini öğrenmeleri gerekir (Balyi, Way ve Higgs, 2013).

2.2.5. Nitelikli Hareket

Çocukların spor programlarında ne aradıklarını bilmeleri çok önemlidir. Eğer çocuklar, aradıklarını bulamaz ise, onların motivasyonu azalabilir ve bu durumda yetenek gelişimi zarar görebilir. Yapılan araştırmalar çocukların spor yaptıklarında ilgilendikleri dört şey olduğunu ortaya çıkartmıştır:

- Hareket
- Harekete kişisel katılım
- Kendi becerilerine uyan mücadele
- Arkadaşlıkların pekiştirilmesi için fırsatlar

Bu dört kavram, çocuklarda, fiziksel aktivitenin çok çeşitli yetkinlik ile birleştirilmesini sağlayarak kişinin gelişmesine yarar sağlar. Küçük çocukları, doğru geliştirmek ve yaşam boyu sağlıklı olmalarını sağlamak için aktif oyun gerekir. Aktif oyun kısa sürede başlar ve her gün düzenli olarak devam eder. Güvenli oyun ortamlarında çeşitli birçok becerileri üzerinde çalışmak için onları teşvik etmek ise başta aileler olmak üzere, öğretmen ve antrenörlere düşer. Bu ortamı yaratmak ve sürekliliğini sağlamak ise spor yöneticilerinin görevidir. Spor yapabilme hazzı, beslenme, hayal gücü, bütünlük, karakterleri spor okur-yazarlığın getirmiş olduğu hareketlilik ile geliştirilebilir (www. pedogojiderneği.com Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2017).

Çoğu ebeveynler kusursuz performansa ulaşmak ve mücadeleyi kazanması için, çocuklarına baskı yapılmaması gerektiğinin farkındadırlar. Ama bununla birlikte istemeseler de ebeveynler zaman zaman çocuklarını yıpratıcı biçimde baskı kurabilirler. Bunun nasıl olduğunu anlamak için kendinizi 11 yaşındaki bir çocuğun yerine koymanız yeterli olacaktır. 11 yaşındaki çocukların çoğu anne babalarının söylediklerinden daha çok spora olan ilgilerinin önemli olduğuna inanırlar. Eğer aileler dikkatli değiller ise açığa vurulmamış ileti (mesajların) farkına varmamışlarsa bir sporcu olmak için gerekli şeyleri 11 yaşındaki çocuklara söylemek onların canını sıkabilir. Öyleyse bizim, çocukların spor etkinliklerine katılımıyla aile ilişkilerinin nasıl etkilendiği hakkında daha fazla bilgiye ihtiyacımız var. Örneğin; Güney California Üniversitesi toplum bilimcilerinden (sosyologlar) Mike Messner elit sporcularla yaptığı söyleşilerde iki görüşün üzerinde durmuştur. Messner'in çalışmasındaki erkek sporcuların çoğu spordaki ilk deneyimlerini anımsadılar. Çünkü bu deneyimlerinde babaları ile birlikteydiler. Çocuklar babaları ile mutlu olmak ve babalarının onlara olan ilgisinin devam etmesini istemişler. Bu nedenle spor etkinliklerine katılarak babaları ile olan ilişkilerini iyileştirmeye çalışmışlardır. Böylece o çocuklar spora devam edip elit sporcu olma düzeyine ulaştılar. Sonuç olarak ebeveynler, çocuklar için ilk rol modelidir (news.usc.edu Erişim Tarihi: 20 Haziran 2017).

2.3. Özel Gereksinimli Çocuklarda Spor Okur-Yazarlığı

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara spor okur-yazarlığından bahsetmeden önce, fiziksel aktiviteyi nasıl anladığını ve yorumladığını bilip ona göre kontrollistesini oluşturmalıdırlar. Fiziksel olarak uygun mu, yoksa fiziksel olarak okur mu olduğu

antrenörleri tarafından gözlemlenmelidir. Spor okur-yazarlığın beden eğitiminin içindeki rolü, son yıllarda geniş çapta tartışılan bir konu haline gelmiştir. Birden çok alanda uygulanabilen bedenini tanıyarak çevrenin okunması yoluyla fiziksel olarak eğitime konusundaki rolünün özel gereksinimli çocuklara büyük fayda sağladığı söylenmektedir. Spor okur-yazarlık bileşenleri İngiltere'deki beden eğitimi müfredatına konularak ve başlangıç olarak öğretmen eğitimi ve sürekli mesleki gelişim yoluyla iyileştirilmiştir (Coates, 2011).

Spor okur- yazarlığı bir çocuğun çok çeşitli hareket etkinliklerinde ritmik (dans vb.) durumlarda ve spor yapma durumlarında güvenli ve kontrollü bir şekilde devinim gerçekleştirmesine fırsat veren temel insan hareketlerinin, temel hareket becerilerinin ve temel spor becerilerinin geliştirilmesidir. Spor okur-yazarlığı aynı zamanda bir etkinlik ortamında neler olduğunu (okuma) ve uygun şekilde tepki verme becerisini de içermektedir. Eksiksiz bir spor okur-yazarlığı için çocukların karada, suda, karda, buzda ve havada bu 4 temel spor ortamında öğrenmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Spor okur-yazarlığı çocukluk ergenlik dönemindeki hızlı büyüme evresi başlangıcı arasında kalan döneme karşılık gelen (yaklaşık olarak kızlar için 11, erkekler için 12) UVSG (uzun vadeli sporcu gelişim) modeli ilk 3 aşaması boyunca geliştirilmektedir. Bunlar kabaca, Aktif başlangıç, Eğlenceli Temel beceriler ve Antrenmanı öğrenmedir. Becerileri öğrenme fırsatının yakalanmaması, gelecekteki spor ve dinçlik seçeneklerini sınırlandırır ama temel spor becerilerine sahip olmak ki spor okur-yazarlığına katkı sağlar böylece pek çok etkinliğin birden çok uygulanacak alanı sunarak bireye kapı açar. Çocuklarda spor okur-yazarlığını geliştirmekteki uyumsuzluk, çeşitli fiziksel hareketliliklere ve spora tam katılım konusunda çocukların ve gençlerin yeteri kadar avantaj sağlamasını engeller. Bu özellikle özel gereksinim duyulan çocuklar için geçerlidir. Hayatın erken dönemlerinde bu özel çocuklar; fiziksel etkinliklerde bulunma açısından genellikle ebeveynlerine ve öğretmenlerine bağlıdırlar, çünkü bu insanlar çocukların günlük yaşamlarındaki çoğu olayı kontrol altına almaya çalışırlar. Özel gereksinimli çocukların ebeveynleri veya öğretmenleri, çocuklarının daha çok sağlık ve rehabilitasyon ile ilgili gerekli eğitimi almalarını sağlamak için çalışmalıdırlar. Ebeveynler ve öğrenciler; özel gereksinimle bireylere çocukluğun doğal çarpışmalarından ve basit yaralanmalarından da korunmayı isterler. Bununla birlikte çocuklarının- çocuklara yönelik hareketli oyunların temel özelliği olan alt alta üstüste itişmelerine izin verme konusunda da gönülsüz olabilirler. Bu nedenler, bu özel çocuklar için 'oyun ve etkinlik fırsatları'

öncekiler listesinde genellikle son sıralarda yer alır. Bu da yaşamın ilerleyen dönemlerinde özel bireyleri hareketsiz ve aşırı kilolu olma olasılığını arttırarak sağlık durumlarını daha da zorlaştırabilir. Engelsiz yaşlılarına göre daha yüksek olmasının nedenlerindedir. (Balyi, Way ve Higgs, 2013).

Kanada özel gereksinimi olan çocuklarda spor okur-yazarlığı geliştirmek için tüm öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayan beden eğitimi programlarıyla ilişkilendirmiştir. Öğretmenleri, özel gereksinimli öğrencilere programın nasıl sunulup adapte edileceğine ilişkin bilgi paylaşımında bulunurlar. Özellikle özel gereksinimli çocukların spor ve fiziksel aktivitelerine sürekli katılımını sağlayan temel beceriler öğretilir. Özel çocuklar için temel hareket becerileri ve gözlem kavramlarını keşfedilir. Özel çocukların programa başarılı bir şekilde dahil edilmesi için genel ipuçlarının nasıl sağlanacağını öğrenilir; Özel çocuklar için motor becerilerini kullanan çok çeşitli aktiviteler gerçekleştirilerek, özel gereksinimli çocuklarda motor becerilerin nasıl geliştirileceği öğrenilir ve öğretilir. Tüm çocuklarda spor okur-yazarlığının geliştirilmesi ebeveynlerin ve beden eğitimi öğretmenlerin, rehabilitasyon merkezleri okul çalışanları, yöneticilerin, rekreasyon liderlerinin antrenörlerin kısacası toplumun ortak çabası doğrultusunda olumlu yönde ilerlemelidir. Çocukların ve gençlerin gelişimi ile uğraşan uzmanların spor okur-yazarlığının ne anlama geldiği ve bunun tüm çocuklarda nasıl iyileştirilebileceği konusunda ortak bir çaba ve anlayışa sahip olması oldukça önemlidir (www.phecanada.ca Erişim Tarihi 12.02.2018).

2.4. Uzun Vadeli Sporcu Gelişim Modeli (LTAD)

Spor okur-yazarlığının içeriğini oluşturan kavramların Hareket potansiyelini gerçekleştirecek motivasyona sahip olma, Lokal Kültüre ve Kişisel yeteneğe bağlı, Fiziksel-Benliği (physical-self) iyi inşa etme, Özgüven ve Özsaygı olduğunu belirtilmektedir. Ayrıca Spor okur-yazarlığının farklı fiziksel koşullarda, durumu (ortamı) okuma, sonraki hareketi tahmin etme ve uygun reaksiyon verme ile ekonomik ve özgüvenli hareket etme ile gerçekleşeceğini savunmaktadır.

Kuramsal çerçevesi bu şekilde özetlenirken pratikteki uygulamalarına Kanada Uzun Vadeli Sporcu Gelişim Modeli (LTAD) üzerinden örnek vermektedir. Kanada'daki 7 basamaklı gelişim modelinde en başta Aktif Başlangıç yer alıyor ve 0-6 yaş arasında çocukların aktif olarak fiziksel hareketlilik sağlamasından bahsediyor, günde en az 60 dakika gibi. Temel basamağında ise Vücut Kontrolü, Lokomotor, Gönderme ve

Alma Becerisi, Obje Manipülasyonu Becerisi kavramları olduğunu söylüyor. Antrenmanı öğrenmek kısmında ise sporu çocuklara sevdirmesine vurgu yapılmaktadır. Özetle çocuklar hareketli olsunlar ve spor yapsınlar ancak bir alana çok ağırlık vermesinler, çünkü özünde hareketli kalarak “gelişmeyi öğrenecek” kıvamda olması gerekliliği savunulmaktadır. Bu üç basamak gelişim dönemleri için kritik basamaktır. Daha sonra antrenman için antrenman, yarışmak için antrenman ve kazanmak için antrenman birbirini takip ediyor. Ancak; Yaşam Boyu Aktif olma kısmını bu 3 başlık oluşturuyor. İlk 3 başlık ise spor okur-yazarlığı boyutunu oluşturmaktadır. Hem spor okur-yazarlığı hem de diğer 3 boyut Yaşam Boyu Aktiviteye etmektedir. Bir kişi spor okur-yazarlığı eğitimi alıp yaşam boyu aktif kalabilir ya da sporcu olarak hayatına devam ederken de antrenman için yarışma aşamasında da yaşam boyu aktif olabilmektedir (Higgs, 2010).

UVSG (Uzun Vadeli Sporcu Gelişimi) modelinin ilk 3 aşamasını spor okur-yazarlığı kavramının temeli olarak bahsetmiştik. Bebeklikten yetişkinliğe kadar uzanan dönemde ise toplamda 7 aşamadan oluşmaktadır. Dördüncü ve beşinci aşamalar sporda mükemmellik, altıncı ve yedinci aşamaları ise yaşam boyu sporu amaçlamaktadır. Kısaca hepsine değinecek olursak;

1. Aktif Başlangıç
2. Eğlenceli Temel Beceriler
3. Antrenmanı Öğrenme
4. Antrenman için antrenman
5. Yarışmak İçin Antrenman
6. Kazanmak İçin Antrenman
7. Yaşam Boyu Aktiflik

Kanada’ya göre her spor örgütü, ebeveynler, beden eğitimi öğretmenleri, antrenörler ve spor yöneticileri UVSG yararları hakkında bireyleri eğitirken yukarıdaki 7 aşamayı dikkate almalıdır. UVSG, katılımcıların gereksinimlerine ve gelişim aşamalarına odaklanır ve öğretmenler, yöneticiler, antrenörler her düzeyde sporun sunulmasına destek sağlayan diğer bireyler için bir dayanak noktası oluşturur. Önceliği erken yaşta spor okur-yazarlığının oyun ve eğlence temelli gelişimidir. Temel hareket becerileri ve temel spor becerilerinde uzman olmayı amaçlayan bu model spor ve fiziksel etkinliklerdeki hem katılıma hem de performansa yönelik yolların herkes için fayda sağladığını kabul etmektedir.

1) Aktif Başlangıç: Çocuğun yaşamındaki ilk 6 ayı kapsayan Aktif Başlangıç aşaması, neşeli ve eğlenceli bir alanda fiziksel etkinlik oluşturmak ve bu yeterliliğe doğru ilk adımları teşvik etmek açısından önem arz etmektedir. Bu aşamada çocuğun beyni fiziksel etkinlikler sayesinde öğrenme gelişimine yardımcı olur. Bu dönemde çocuklar diğer insanlara çok bağımlı olduklarından fiziksel olarak aktif olmalarını sağlamak ve becerilerini geliştirmek ebeveynlere ve bakıcılara kalmıştır. Çocukların temel fiziksel becerileri öğrenmesi için vücutlarının olgunlaşması gerekir. Ayrıca çalışma için gerçekleştirilecek alıştırmalar planlı ve sistematik bir şekilde değil, çocukları istekli bir şekilde oynamaya ve keşfetmeye teşvik edecek koşullar altında gerçekleştirilmelidir. Israrlı talimatlar çocuk için hayal kırıklığına neden olabilir, buda karşılığında bir sonraki öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilir. ABD’de yapılan bir araştırmada çocuklara neden spor yapıyorsun sorusu sorulduğunda çocuklar eğlenmek yanıtını vermiş. Niçin sporu bıraktın sorusuna ise eğlence yokluğu yanıtını vermişlerdir (Bayli, Way ve Higgs, 2013).

2) Eğlenceli Temel Beceriler: Eğlenceli temel beceriler çeviklik, denge koordinasyonu ve sürati geliştirmenin yanı sıra çeşitli lokomotor hareket becerilerini vücut kontrol becerilerini ve de gönderme ve karşılama becerilerinin gelişimini ve önemini kapsamaktadır. Aktif başlangıç aşamasında gerçekleştirilen temel hareketlere dayalı olarak bir beceri ‘dağarcığı’ oluşturmak için kızlar için 6-8 yaş erkekler için ise 6-9 yaş dönemi çok önemlidir. Bu beceri dağarcığı düzenlenerek ve genişletilerek uzun vadeli sporcu gelişiminin Uzun vadeli sporcu gelişimi (uvsg) antrenmanı öğrenme aşamasındaki temel spor becerilerine dönüştürülebilir. Çocuklar aktif başlangıç aşamasında oturma, ayakta durma, yürüme ve koşma gibi temel hareketleri öğrenirler. Eğlenceli temel beceriler aşamasına ulaştıklarında ise çocukların çoğu bu ve diğer temel becerilerde artık ustadır. Bu aşamada çocukların öğrendikleri temel hareket becerileri daha sonra öğrenecekleri spor dalına özgü hareketlerin yapıtaşını oluşturacaktır. Bir şeyi itme veya atma becerisi genelde yaşamın ilk yılının sonlarına doğru öğrenilir. Aktif başlangıç aşamasında bu hareket genellikle temel fırlatma hareketine evrimleşir. Teşvik ve çalışma fırsatı sağlandığında çocuklar eğlenceli temel beceriler aşamasının erken dönemlerinde temel hareketlerden olan baş üzerinden fırlatmayı gerçekleştirebilir. Çocuklar antrenmanı öğrenme aşamasına girmeye hazır olduklarında, olgun bir fırlatma yapısıyla objeyi fırlatabiliyor olmalıdır. Baş üzerinden fırlatma temel becerisi antrenmanı öğrenme aşamasında atletizmde cirit atışını Amerikan futbolunda pası

badmintonda smacı öğretmek için bir temel olarak kullanılabilir. Eksik kalan her bir temel hareket becerisi pek çok spor dalına özgü beceriyi öğrenmeyi daha zor hale getirecektir. Bu nedenle çok çeşitli temel hareket becerilerini geliştirmek çocuğun ileride yapacağı spor branşı açısından önem arz etmektedir (Bayli, Way ve Higgs, 2013).

3) Antrenmanı Öğrenme: Bu aşamada bireyler temel spor becerilerini iyileştirerek öğrenir. Bu sonradan engelliler veya doğuştan özel gereksinim ihtiyacı olan bireyler içinde geçerlidir. Bu durumda engelsiz çocuklar için olduğu gibi bu, uzman olmaya başlama süreci değil pek çok farklı spor etkinlikleri ile uğraşma sürecidir. Bu aşama yetenekleri doğrultusunda onlar için en uygun olan fiziksel, zihinsel ve duygusal ayrıca sosyal gereksinimlerini en iyi karşılayacak olan spor dallarını bulma zamanıdır. Bazı sporcular aileleri tarafından tek bir spor branşına yönlendirilmiştir bu doğru değildir. Çünkü antrenmanı öğrenme aşaması, iki veya üç spor dalı ile ilgili bilinçli bir seçim yapmak için etrafta neler olduğunu gözlemleyeceği bir deneme aşamasıdır. Sporcular antrenmanı öğrenme aşamasını geçtiğinde ve fiziksel olarak yeterli kapasiteye ulaştıklarında antrenman için antrenman, yarışmak için antrenman ve kazanmak için antrenman aşamalarına geçiş olası olur. Bir sonraki aşamaya geçildiğinde, yarışma maç ve performans düzeyleri artar. Eğer en yüksek yarışma (mücadele) düzeyini sürdürmemeyi seçerlerse mükemmellik aşamasını herhangi bir zamanda bırakarak yaşam boyu aktiflik aşamasına geçiş yapabilir (Bayli, Way ve Higgs, 2013).

4) Antrenman İçin Antrenman: Bu aşama sporcuların uğraşmış olduğu bir veya iki spor dallarını tamamlayıcı spor dalı ile eşleştirerek bu alandaki spor seçimlerinde daha profesyonel hale geldikleri bir süreçtir. Bu aşama gelişmekte olan sporcu yapan veya bozan bir aşamadır. Şöyle ki bu aşamada eğer az antrenman yapılırsa sporcular gerçek potansiyellerine ulaşamazlar. Çok fazla antrenman da yapılırsa bu sefer aşırı kullanım yaralanmalarından dolayı sporcular tam anlamıyla gelişme konusunda başarısız olabilirler.

5) Yarışmak için Antrenman: Yarışmak için antrenman aşaması teknik, taktik, zihinsel ve fiziksel hazırlığı en iyi duruma getirmek ile ilgilidir. Bu gelişim aşaması, herhangi bir özel yarışma sonucuyla ilgili olduğu kadar çalışanın davranışlarını öğrenme geliştirme ve antre etme ile ilgili olduğundan süresi uzun olabilir.

Sporcuların uluslararası veya ulusal olarak müsabakalara katılmaya yeni başladığı dönemdir.

6) Kazanmak için Antrenman: Bu aşama sporcuların dünya çapında yarışmaya başladığı dönemdir. Kıta ve dünya şampiyonasında ve paralimpik yaz ve kış oyunlarında mücadele ederler. Tıpkı herhangi bir bedensel engeli olan ya da olmayan yaşlıları gibi onlarda elit sporculardır ve benzer şekilde antrenman yaparak yarışlara hazırlanırlar.

7) Yaşam Boyu Aktiflik: Fiziksel etkinlik doğru uygulandığı takdirde şüphesiz ki sağlık açısından çocuk, ergen, yetişkin ve yaşlı herkes için iyidir. İnsanları, yaşam boyu spor okur-yazarlığı konusunda motive etmeyi ve çocuklar büyüyüp genç yetişkin olduklarında katılımı devam ettirmeyi amaçlar. Hepimiz profesyonel veya olimpiik bir sporcu olmasak da sağlıklı ve fiziksel olarak aktif yaşam biçiminden yararlanarak spor okur-yazarı olabiliriz. Bu aşamaya gelip ve yaşam boyu aktif bir birey olarak kalmak için kendi deneyimlerimize ve yaşam şekillerimize bağlı olarak adım atılmalıdır. İlk olarak bireyleri yaşam boyu fiziksel aktivite içerisine dâhil etmek. İkincisi ise, sedanter (daha az aktif olan veya aktif olmayan) insanları bu aktivitelere katılmalarını teşvik etmek. Üst düzeyde yarışmalara katılan sporcuların daha fazla katılım temelli görevlere geçişini sağlamak ve son olarak Fiziksel etkinlik liderlerini, spor yöneticilerini devreye sokarak spor okur-yazarı insanlar yetiştirmek ve elde tutmaktır (Bayli, Way ve Higgs, 2013).

2.4.1. Bedensel Gelişim ve Eğitim

Bireylerin kişiliği üzerinde en çok etkisi görülen gelişme, onun bedensel gelişimi (fiziksel gelişmesi) diyebiliriz. Çocuklarda temel hareket becerilerinin kazanılmasında büyüme ve gelişmenin etkisi vardır. Bunun yanında temel hareket becerilerinin sağlıklı bir biçimde geliştirilmesinde, çocuklara sunulan oyunlar ve hareket eğitimide bir pusula görevindedir. Okul öncesi dönemde, en az önem verilen etkinliklerin başında beden eğitimi gelmektedir. Halbuki temel spor hareketleri, bebeklik çağından itibaren başlar. Bununla birlikte çocuklarda yürüme, koşma, sıçrama gibi temel hareketler yanında eğilmek, bükülmek, elle bir nesneyi fırlatmak gibi becerilerin erken yıllardan itibaren desteklenmesi diğer gelişim alanlarını da doğrudan etkilediği için büyük önem arz etmektedir. Beden eğitimi araştırmacı düşünme ve problem çözme becerileri gelişimi, kavram gelişimi gibi bilişsel becerileri desteklemektedir (Pekinsu ve Özyürek, 2015).

Motor becerilerin gelişimi için ilkokuldaki beden eğitimi programları öğrencilere yol göstermektedir. Büyük kas ve küçük kas biyomotor gelişimi, toplumsal ve duygusal yaşamda gelişimini de desteklemektedir. Beden eğitiminde öğrendiği, lokomotor hareketler (yürüme, koşma, sıçrama vb gibi) ince motor beceriler (yakalama, tutma, fırlatma vb gibi) etkinlikleri ile çocuğun bedensel farkındalığı arttırılmakta, yaşam boyu spor alışkanlığının zemini hazırlanmaktadır. Sonuç olarak; çocuklar hareket becerilerinden çok daha fazlasını spor sayesinde elde etmektedirler (Nichols, 1994).

Bebeklik döneminde hızlı bir bedensel gelişme vardır. İlk çocukluk ve orta çocukluk yıllarında kısmen düzgün ve sürekli bir gelişme gösterirken, erinlik öncesi yıllarda birden artış gösterir. Bu hem boy hem ağırlık hem de iskelet, kas gelişiminde böyledir (Kangangil, 2009). 0-2 yaş bebeklik dönemi bilişsel gelişimi; Yeni doğan bebek ilk gün itibariyle çevresini keşfetmeye başlar. ‘Piaget’ bu gelişim evresini duyuşsal devinim motor dönemi olarak adlandırmıştır. Bebek bu aşamada çevresindeki nesnelere etkileşimde bulunur. Herhangi bir obje dikkatini çeker. Top, kâğıt, oyuncaklar vb. Objeye ortadan kalktığına ise objenin artık ortadan kaldırıldığını var olmadığını düşünür. Piaget’e göre bu dönemde bebeklerin özgür hareketlerine engel olmamak gerekir. Yeni doğan bebek ilk ay doğuştan gelen reflekslerini geliştirir. Daha sonraki 4 aylık süreçte hareketleri üzerinde bir deneyim sağlayabilir ve çevresindeki ilginç değişiklikleri fark eder. 4-8 ayları arasında sesleri dikkatlice dinleyebildiği ve yetişkinleri taklit edebildiği görülür. 8-12 aylık evrenin en önemli özelliği neden ve sonuçları birbirinden ayırmasıdır. Çocuk ellerini kullanmayı zamanla ve rastgele öğrenir. Avucunu tutunca çocuğun ellerinin kapanması bundandır. Bu o kadar kuvvetlidir ki, çocuk bir eliyle bütün bedenini kaldıracak bir biçimde herhangi bir yere tutunabilir. Oyuncakları birbirinden ayırmaya başlar. Spor okur-yazarlık kavramının 8- 12 aylık dönemdeki ilk belirtileri bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlara ek olarak, bebeğin su baloncuklarını parmakları ile patlatmaya çalışması elindeki cisim atması, fırlatması kısacası psikomotor becerilerini kullanmaya başladığı dönemde göstermiş olduğu çoğu hareket Kanada’nın literatüründe spor okur-yazarlığının temel başlangıcı olarak geçmektedir (Binbaşoğlu,1978).

İşlem öncesi dönem (okul öncesi); ‘2-6’ yaş arasında görülmektedir. Çocuğun beyin gelişiminin en yoğun olduğu dönem bu dönemdir. Bu dönemde çocuk, bir nesnenin yerine bir simge geliştirmeye başlar. Bu bir sözcük ya da işaret olabilir. Yanında bulunmayan bir köpekten bahsederken hav hav diyebilir. Bu dönemde çocuk

koşabilir, herhangi bir engelin üzerinden atlayabilir, sıçrayabilir, yuvarlanabilir, bisiklete binebilir, topu yakalayıp tutabilir. Çocuğun bir hareketi taklit etmesi de bu dönemde yapılan bir iştir. Çocuğun karşısına geçip el çırpıtığımızda, zıpladığımızda, sınav çektiğimizde çocuğun da bizi izleyerek gözlemlediği hareketleri sorgusuz sualsiz yerine getirdiğini görmek mümkündür (Binbaşıoğlu,1978). MEB, 2016 göre okul öncesi eğitim programında hareket eğitimi ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır;

Hareket etkinliklerinin amacı, çocukların temel hareket becerilerini geliştirerek çocuğun fiziksel, motor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal, gelişimine ve öz bakım becerilerine katkıda bulunmaktır. Böylece çocuğun fiziksel etkinlikleri alışkanlık haline getirerek yaşam boyu devam ettirebilir. Çocukların fiziksel ve motor yeterliliklerinin, algısal motor gelişimlerinin ve hareket becerilerinin yani yer değiştirme, nesne kontrolü ve denge becerilerinin geliştirilmesini içeren etkinliklerdir. Bu etkinlikler süresince çocukların temel hareket becerileri, beden farkındalığı, motor yeterliliği (güç, koordinasyon, hız, çabukluk) ve fiziksel yeterliliği (esneklik, kuvvet, dayanıklılık) gelişir. Örnek etkinlikler: Beden farkındalığını (bedenin omuz, bel, dirsek ve bilek gibi değişik bölümleri), alan farkındalığını (yukarı, aşağı, ön, arka, sağ, sol gibi), kuvvet, hız, çabukluk, esneklik, dayanıklılık ve koordinasyonu geliştirici etkinlikler, yapılabilecek etkinlikler arasındadır.

7-12 Okul çağı çocuğun aile yuvasından çıkıp dış dünyaya açıldığı toplumsal çevreye iyice karıştığı çağdır. Bedensel büyüme ve gelişimi, zihinsel gelişimi, benlik gelişimi, Okuma-Yazma ve Aritmetik Becerilerinin Kazanılması, Okuma ve yazma Becerisinin Gelişimi, sayı kavramının gelişimi, okul çağındaki arkadaş ilişkileri, çevresindeki insanlarla sosyalleşmesi bu dönemde görülen özelliklerdendir. Çocuk bu dönemde başkaları tarafından sevilme, desteklenme, oyunlara veya etkinliklere kabul edilmek ister. Hareket etmekten, karşısındaki etkinliği izlemekten keyif alır. Okumada ise en etkili faktör görsel ve işitsel dil merkezleri arasındaki ilişkinin iyi bir şekilde gelişmesidir. Böylece yazıyı bütünüyle okumak ve anlamak mümkün olur. Bu yorumdan yola çıkarak okuma-yazma olayını gerçekleştirmeden önce çocuğun yazacağı konuya ilişkin düşünmesi hareket ederek, gözlem yapmasına fırsat verilmesi okur-yazarlığını da olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir (megep.meb.gov.tr Erişim Tarihi: 2 Mart, 2017).

2.4.2. Bedenen Eğitilmiş İnsan

Bedenen eğitilmiş insan, spor eğitimi almış biridir. Beceri gelişimine ve öğrenimine hareket modeli ve ilkelerini de katar. Spor Eğitimi almış biri, fiziksel olarak aktif ve sağlıklı bir yaşam sürer. Spor etkinliklerine düzenli katılım sergiler. Toplum içinde kendini ifade edebilme fırsatını sağlar. Bunu da, sosyal etkileşimi ile, meydan okuyarak ve fiziksel etkinlikler sayesinde eğlenerek yapar. Genç çocuklar bedenen eğitilirken etkinliklerden zevk almalıdır (www.mauikinesiology.com/NASPEPhys Erişim Tarihi: 8 Haziran 2017).

İlkokul, ortaokul ve lisede ki spor eğitimi ve spor okur-yazarlığının bedenen eğitilen öğrencilere kazandırdıkları aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir;

- Hareket kabiliyeti ve performansını artırmak için bilişsel bilgi kullanır.
- Rekabeti tecrübe etmeli, hareket kabiliyetlerini ustalaştırırken zevk almalıdır.
- Düşük temel seviyedeyken vurgu, hareket kabiliyeti ve ilk uygulama beceri konseptinde olmalıdır.
- İleri temel seviye ve ortaokul seviyesindeyken vurgu karmaşık konseptler üzerindedir. Bu sayede çocuğun problem çözme yetisini de geliştirir.
- Kendiliğinden edinilmiş davranışlar kazanma aktivite ortamlarında kişisel ve grup başarısını destekler.
- Kişi odaklı(kendine özgü) fitness seviyeleri oluşturur
- Lise seviyesinde öğrenciler bağımsız bir şekilde çeşitli karmaşık konseptler kullanması için yeterli bilgi sahibi olmalıdır.
- Lise öğrencileri sosyal etkileşim ve kendini ifade etme fırsatı için rekabet ve keyif halinde olmalıdırlar.
- Lise öğrencilerin aktivitelere tüm insanlarla katılımı beklenir
- Lise öğrencileri kendilerini istedikleri fiziksel uygunluk seviyelerine ulaştıracak kişisel fitness planı yapmalıdır.
- Spor eğitimi almış biri beden eğitiminde sorumlu ve sosyal davranışlar sergiler.
- Ortaokul çocukları için fitness bileşenlerini ve nasıl geliştirileceğini bilmelidir.
- Ortaokul öğrencileri, kuralların amacını anlayabilmeli ve herhangi bir spesifik aktivitenin kurallarını oluşturan biri olabilmelidir.
- Ortaokul öğrencileri için yapılan fiziksel etkinlikler, rekabet, sosyal etkileşim ve takım ruhu(takım bilinci) aşılmalıdır.
- Ortaokul öğrencileri beden eğitimine elbirliğiyle katılırlar.

- Düşük temel seviyelerde öğrenciler sınıf kurallarını ve prosedürlerini benimsemeli ve güvenliğe odaklanmalıdır.
- İleri temel seviyede ise öğrenciler bağımsız olarak, partneriyle ve küçük gruplarda çalışmayı öğrenmelidir.
- Küçük çocuklar için vurgu, formda olma kavramının farkındalığıdır.
- İlkokul öğrencileri ise, hareket etmekten keyif almalıdır.
- İlkokul öğrencileri kişisel benzerlik ve farkları tanımaya başlar.
- Spor eğitimi almış bedenen eğitilmiş kişi, fiziksel forma ulaşır ve o formunu korur.
- Temel ve fiziksel ustalığını, üst seviyeye taşımak için motivasyonunu yüksek tutar.
- Aktif, sağlıklı bir hayata ulaşmak için fiziksel uygunluğun gerektirdiği sorumlulukları kabul etmelidir.

Bedenen eğitilmiş yetişkin bireylerde spor okur-yazarlığı sayesinde çeşitli fiziksel aktiviteleri gerçekleştirmek için gerekli becerileri öğrenmektedirler. Fiziksel olarak yaşlarına göre uygun bir görünüme sahiptir. Bedenen eğitilmiş biri, Spor okur-yazarlığından hoşlanarak kendini ifade eder ve sosyal etkileşim sağladığını bilir. Esas değerlerin farkındadır. Fiziksel etkinliklere katılımın yararını ve kişiye kazandırdıklarını bilir. Kendini ifade etmek için sosyal etkileşim için, rekabet ve eğlence için kendine ve çevresine zaman ayırır. Basit ve karmaşık aktivitelerin gücünü ve performansını iyileştirir. Spor eğitimi almış biri, spor ortamlarında insanların farklılığına anlayış gösterir ve saygı duyar. Spor aracılığıyla kişisel benzerlik ve farklılara saygısını geliştirir. Kültür, ırk, hareket performansı, yetersizlikler, fiziksel özellikler (dayanıklılık, beden), cinsiyet, yarış ve sosyoekonomik gibi durumların yapısal (karakteristik) benzerlik ve farklarını bilir (Liu ve diğerleri, 2009).

2.4.3. Spor Okur-Yazarlığı Kavramının Eğitimci Tarafından Değerlendirilme Süreci

Spor okur-yazarlığı kavramının değerlendirilmesindeki amaç eğitimcilerin, harekete farklı bakış açısından bakabilecek düzeyde olmalıdır. Eğitimcilerin, öğretim planlarını ve programlarını kolaylaştıracak yardımcı değerlendirme araçlarını etkin ve verimli bir şekilde kullanabilmesi hazırlanan kontrol listelerine bağlıdır. Bu yüzden Beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörler hazırlıkları için bir kontrol

listesine gereksinim duyar. Eğitmenler için Spor okur-yazarlığı değerlendirme araçlarından biri olan kontrol listesi aşağıdaki 4 bileşenden oluşmaktadır. Bunlar: Planlama, renme çevresi, üretim, mesleki formasyon (profesyonelliktir) (www.phcanada.ca Erişim tarihi: 12 Nisan 2017).

2.4.4. Planlama

Planlama yaparken antrenör ya da üretmenin kendisine daima sorması gereken sorular olması gerektiği belirtilmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır, (www.phcanada.ca Erişim tarihi: 12 Nisan 2017).

- Çocuklar için uygun üretim yöntemlerini kullanıyor muyum?
- İlerleme kaydediyor muyum?
- Amaç ve yöntemi biliyor muyum, farklı materyalleri kullanmalı mıyım?
- Kavramları uygulamada etkin miyim?
- Geçmişi bugünü ve geleceği kapsayan konu ile ilgili alan çalışmaları yapıyor muyum?

2.4.5. renme evresi Oluşturma

evre ile etkileşim de bireyin belirli bir ortamda uygun hareketi yürütme yeteneği, hareket yetkinliğinin gelişmesine dayanmaktadır. Çok çeşitli ortamlarda yetkinlik geliştirmiş bir birey, karşılaşılan taleplere etkin bir şekilde yanıt verebilecektir (Whitehead, 2010). renme çevresinin oluşturulması, rencinin bütünsel gelişimi için ölçütler belirleyip bu amaç için yaratılan ortamda retmenlerin sunduğu eğitimi ifade eder. retmenler sağlıklı, adil, güvenilir bir renme iklimi oluşturarak rencilerini bu ortamda dinginlik içinde tutabilecek özveriyi göstermelidir (www.phcanada.ca Erişim tarihi: 12 Nisan 2017). Bunlardan bir kısmı aşağıda belirtilmiştir.

- Çocuklar için adil, saygılı ve güvenli bir evre oluşturabilir miyim? Spor okur-yazarlığı için spor eyleminin adil, saygılı ve güvenli bir çevrede gerçekleşmesi gerekir.
- Sıcakkanlı, uyumlu ve sevecen bir eğilim sergileyebilir miyim? retmenin veya antrenörün, derse istekli başlaması ve bütün sorunlarını dersen dışında bırakmış bir şekilde etkinliğini gerçekleştirmesi önemlidir. Bununla birlikte güler yüzlü, samimi ve içten bir tavır sergileyerek rencisine bu doğallığu yansıtması gerekmektedir.

- Spor okur- yazarlığında ele alınan, izlenen spor etkinliği tek değildir. Bu, sporun yaratıcı bir etkinlik olmasından kaynaklanır. Her bakış açısı yeni bir okur- yazarlığı ortaya çıkartacaktır.
- Öğrenme ortamında çocukların birbiriyle iletişimi iyi olacağı ve bütün çocukların katılımını sağlayabilecekleri bir ortam oluşturabiliyor muyum? Bu ortamı oluşturmak için, etkinlikler sırasında harekete farklı bakış açısı kazandırılabilir ya da her bireyin zorlanmadan yapabileceği hareketler gösterilebilir.
- Spor okur- yazarlığı bir spor ortamına aittir. Her spor ortamı da bir spor kültürü ortamıdır. Değişik kültürlerden bakmak gereklidir.
- Çocuklar için adil, saygılı ve güvenli bir çevre oluşturabilir miyim? Spor okur- yazarlığı için spor eyleminin adil, saygılı ve güvenli bir çevrede gerçekleşmesi gerekir.

2.4.6. Öğretim

Beden eğitimi öğretmenleri, öğretim stratejilerini (yol yordamlarını), becerilerini öğrencinin öğrenmesi ve motivasyonlarını artırmak için, verimli bir şekilde kullanmalıdır. Öğretim arasında nitelikleri kritik ve zamanında geri bildirim sağlayan, vurgulanan ders dinamikleri (örneğin, hız, ekipman, zaman, mekan, geçişler, çeşitlilik) iyi adapte olarak ders dışında da öğrencinin öğrenmeye katılım oranlarını en yüksek düzeye taşımalıdır. Örneğin, öğrenciler teknoloji yardımcılarını bilgi sunmak üzere kullanarak, bilgi aktarımı sağlayabilirler (www.phcanada.ca Erişim tarihi: 12 Nisan 2017).

Dönüt eğitim kavramının içerisinde önemli bir yer tutularak, eğitimdeki ağırlığı ve oynadığı rol ile birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu bağlamda, çoğu araştırmacı beceri öğreniminde dönütün yönü ve rolünün öğretimin gelişimi ve öğrenenin performansına etkisi ile ilgili araştırmalara odaklanmıştır. Sporcunun hatasını düzeltirken hangi bileşen sporcu için önemli olduğu, öğrencinin stratejisine uygunluğu, öğrencinin neye önem verdiği, teorik temel- mekanik bilinçlenme ve becerinin bileşenleri tartışılmalıdır (Kasap, 2013).

Beden eğitimi derslerinde öğrencinin seviyesine uygun geri bildirim verilmesi önem arz etmektedir. Çünkü geri bildirim (Feedback), nitel ve nicel olarak gelişime katkı sağlar. Geri bildirim (Feedback) sözel veya beden dili yoluyla verilebilir. Etkili ve yerinde kullanıldığı zaman beceri öğreniminde öğrenmeyi arttırabilir. Bu aşamada

belki en fazla kabul edilebilir olanı en iyi becerileri içeren etkili gösterimin uygun teknikler kullanılarak öğrencinin seviyesine göre sunulmasıdır(Walker,2011). Verimli bir öğretim gerçekleştirmek için becerinin başlangıç aşamasında eğitimci tarafından öğrenenin bilişsel yeteneklerinin gelişimi temel alınarak öğrencinin sağlıklı düşünmesi, yapılan becerinin nedeni ve yapılış şekli ile ilgili etkinlik öncesinde veya sırasında bilgi verilerek görevin doğru anlaşılması sağlanmalıdır. Beceri öğreniminde öğrenen kişinin yeni beceriye yönlendirilmesinde en yaygın kullanılanı, öğretene tarafından sözel ifadeler kullanılmasıdır. Öğretene tarafından verilen sözel dönüt, öğrenenin bir sonraki denemede ne yapacağına karar vermesine yardımcı olurken sergilenen becerinin kalitesi hakkında da bilgi verir. Öğretim yapılırken becerinin temel yönü hakkındaki bilgiler genellikle sözlü veya yazılı form şeklinde ya da yapılması gereken hareketin beden yoluyla gösterilmesi şeklinde sunulur. Bu yön belki becerinin özel durumlarda (grup etkinlikleri, yarışma vb.) nasıl yapılacağı, hangi materyallerin (top, vb.) kullanılacağı ve nasıl kullanılacağı, dikkat edilecek noktalar (vücudun duruşu vb.) ve başarı elde edebilmek için denemelerin nasıl olacağı ile ilgili bilgileri içermektedir (Kangangil, 2009).

2.4.7. Mesleki Formasyon (Profesyonellik)

Mesleki formasyon boyutunda Öğretmenin Kişisel Nitelikleri Değerlendirilerek Kalitesi ve Mesleki Gelişim Uygulamaları Gösterilir.

- Kendimi ders için daima hazır hissediyor muyum? Öğretmenin kendini hazır hissetmesi, kendini alanında ne kadar iyi geliştirdiği ile bağlantılıdır. Bu yüzden, öğretmen veya antrenör alanı ile ilgili daima araştırma yapmalı ve güncel olaylardan haberdar olmalıdır.
- Sporda harekete farklı bakış açısı kazandırabilir miyim? Her bakış açısı yeni bir öğrenme ve öğretme ortamı sağlar. Öğretmenin yaratıcılığını kullanması bu aşamada önem arz etmektedir.
- Sınıf kuralları etik kurallardır. Bu kurallara uyulmasını sağlayabiliyor muyum? Spor kültürü değerlerinden en önemlisi Fair-Play anlayışıdır. Bu anlayış, yaşamın her yerinde geçerlidir. Evde okulda, yönetimde, sporda bireylerin uyması gereken kurallar vardır. Saygı çerçevesinde sınıf ortamında bu kurallara uyulması, öğretmen tarafından sağlanmaktadır.
- Dış görünüşüme önem veriyor muyum? Bir erkek öğretmenin kravatının rengi veya kadın öğretmenin, saçındaki tokanın şekli bile çocukların hayal gücünü

etkileyecek nitelikte olan basit görünen ama çocuk için bir o kadar etkili ve önemli objelerdir.

- Öğrenmek için geçerli ve güvenilir değerlendirmeler yapabiliyor muyum? Sınıf davranışı öneminin vurgulanmasına dikkat çekilmeli.
- Yapılan aktivitelere bütün çocukların aynı anda katılımını sağlayabiliyor muyum? Profesyonelliğin ortaya çıktığı önemli konulardan biridir. Yapılacak olan etkinliklerde her çocuğa yapabileceği bir görev ya da iş vererek onud a gruba dahi etmek gerekmektedir. Aksi halde çocuk sıkılabilir ve bir daha katılım göstermek istemez (www.phcanada.ca Erişim tarihi: 12 Nisan 2017).

2.4.8. Aktif (Etkin) Öğrenme

Spor okur-yazarlığı etkin bir yaşam sağlamakla beraber; Aktif öğrenmeyi, akademik ve sağlık getirilerini iyileştirmeyi amaçlar. Eğitimciler, fiziksel aktiviteyi öğrenme döneminde çevirmede yardımcı olan bilimsel tabanlı bir yaklaşımdır. Aktif öğrenme programı, iyi tasarlanmış bilimsel araştırma sonuçlarına, öğrencilerin akademik performansına olumlu etki eden işbirlikçi inisiyatife (girişkenliğe), onların yüksek potansiyellerine ulaşmak için özel ihtiyaçlarını destekleyen sürekli gelişen bir vücuttur(yapıdır). Aktif öğrenme, eğitim ve spor ortamlarında spor okur-yazarlığını artırmak amaçlı çeşitli bilimlerin ve bakış açılarının kolektif bir bütünüdür. Bu yaklaşıma göre, eğitim nörobiliminde son araştırmalara ve en iyi uygulamalara, okullardaki ve dünya genelindeki gerçek yaşam deneyimleri sonuçlarınca desteklenen psikoloji spor okur-yazarlığına dayanır. Aktif öğrenme planı okul topluluğunda özgün bir biçimde geliştirilen stratejik bir müdahaledir. Bu müdahalenin ve işbirliğinin amacı ise, daha dinamik, güvenli ve sağlıklı okul ortamında, öğrenci performansını ve öğretmen etkisiyle birlikte, öğrenme ve öğretme sürecine aktif olarak katılanların karşılıklı yarar sağlamasıdır (Whitehead, 2006).

Eğitimciler, öğrenciler arasında spor okur-yazarlığın oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Aşağıdaki interaktif tekerlek, eğitim kısaltmasına dayanan ve okur-yazarlığın temel bir unsuru olan Günlük Beden Eğitimi programı ile tutarlı spor okur-yazarlığın dokuz ilkesini özetlemektedir. Ayrıca, öğrencilerin okur-yazar olmalarını destekleyen olumlu bir öğrenme ortamı yaratmak için bir temel oluştururlar.

Şekil 2. Eğitim İlkeleri

Eğitimin bu dokuz ilkesi öğrencilerin spor okur-yazar olmalarını destekleyen olumlu bir öğrenme ortamının temelini oluşturmaktadır (www.phcanada.ca Erişim tarihi: 25 Nisan 2017).

2.5. Spor Okur-Yazarı Olma Süreci

Spor dünyamızda olup bitenleri anlayabilmek, insanlığın ürettiği bilgidan haberdar olabilmek, hakikati anlamaya doğru yolculuk yapabilmek için yapılması gereken “çok yönlü bilgi ve fiziksel aktivite alanında birikim sahibi olmaktır”. Bu durumda sadece spor yapmak yada belli kavramları bilmek yeterli olmayacaktır. Felsefe, tarih, pedagoji, anatomi, sosyoloji vb. hakkındada az da olsa bilgi sahibi olmak gerekmektedir. İçinde karışıklılar içerisinde yaşadığımız dünyada kendi yolumuzu bularak bilgi birikimi ve çabasına sahip olmadığımızda, olup bitenleri anlayamaz hale gelerek bu kısır döngüde sürüklenebiliyoruz. Spor kavramını kullanarak, okur-yazarı olabilmek için, kişinin öncelikle fiziksel aktiviteye katılması veya katılmış olması gerekmektedir. Fiziksel aktivite ile hiç iyi deneyime sahip olmayan bir çocuk olduğunuzu düşünürsek, örneğin, sporda iyi değilsiniz ve okulda beden eğitimi dersinde odaklandıkları şey bu ise sizde katılımdan uzaklaşabilirsiniz. İnsanların iyi olmadıkları şeyleri sevmemeleri normaldir. Hatta spor dersinden de nefret etmeye başlayabilirsiniz. Sonrasında ise kendinizi “atletik olmayan” biri olarak nitelendirip ve “aktif olma” kavramının fayda sağlamayacağını düşünmeye başlayabilirsiniz. Bu tarz bir fikri hayatımızın geri kalanında taşıyorsanız, bu kesinlikle bir yetişkin olarak sağlığımızı etkileyecektir. Bu sebeple “spor okur-yazarı olmak ilkesi” sadece bir hobi değil bir gereklilik olmalıdır. Yolumuzu, inancımızı bulmak, erdemli yaşamak için bilme ve anlama çabası içinde olmak hem bizler için hemde gelecekteki

çocuklarımızın eğitimi için gereklidir. Gelişen ve sorgulayan bir spor kültür toplumu için Spor okur-yazarlık kavramı ön planda tutulmalıdır (Whitehead, 2010).

Spor okur-yazarlığı, kaliteli Beden Eğitimi programının neyi amaçladığı özünü yakalayan bir yapıdır. Bu özellikleri, tutum, davranışlar, bilgi, aktif yaşamla beraber fiziksel rekreasyon imkanları ve yaşam boyunca olumlu sağlık seçimler tanıtımına ilişkin anlayışın temelidir. Spor Okur-yazarlık kavramı, bireyleri anlamayı, iletişim kurmayı, becerilerini geliştirmeyi, uygulamalı öğrenmeyi ve bedensel hareketlerini analiz eder. Bu kazanımların sonunda yaşamları boyunca sağlıklı, yaratıcı düşünceyi geliştirecek düşünce dünyasını bilecek ve anlama peşine düşecek bireyler yetiştirilir. Sadece çocuklar için değil, çocukların bakımını üstlenen aileler ve eğitimini üstlenen öğretmenlerinde bu bilince erişmiş olması gerekmektedir. Çocuk merkezli programlar, işbirliği ve bakım verenlerin ortak eylemleriyle eğitim sistemi ve rekreasyon, spor topluluğu aracılığıyla elde edilebilir. Bundan dolayı, spor okur-yazarlığının geliştirilmesi üzerinde odaklanılmalı, spor okur-yazarlığı becerilerini geliştirerek geleceğimizi şekillendirecek olan çocuklara kesintisiz bir yolun var olduğu bilincini göstermeliyiz. Spor okur-yazarı olmak bireyin yaşı, olgunlaşma süresi ve kapasite ile doğrudan etkilenir. Spor okur-yazarlığı kültüre göre değişir ve bir toplumun bazı faaliyetlere verdiği önem ile bağlantılıdır. Bir çocuğun spor okur-yazarı bir birey olarak yetişmesi için onlara fiziksel ve psikolojik zindelik kazandırmak, fiziksel aktivite, eğlence veya spor aktiviteleriyle kendi yetenek ve motivasyonlarını analiz ederek, spor da kusursuzluğa ulaşmalarına olanak tanınabilir (www.physicalactivityandnutritionwales.org.uk Erişim Tarihi: 9 Haziran 2017).

Zihinsel Özellikler	Fiziksel Özellikler
Kavrama yeteneğine sahip	Atletik
Bilgili	Zihinsel olarak etkin
Seri anlama	Kabiliyetli
Motivasyonu yüksek	Hareketli
Etkili iletişim kurar	Otoriter duruş
Problem çözer	
Güven duygusu verir	
Bedensel hareketlerini okur	
Kapasitesi yüksektir	
Güçlü hafızaya sahiptir.	

Şekil 3.Spor okur-yazarı olan insanlarda bulunan özellikler
(www.physicalactivityandnutritionwales.org.uk Erişim Tarihi: 9 Haziran 2017).

2.5.1. Spor Okur-Yazarlığının Bazı Durumlarda Ortaya Çıkan Genel Faydaları

1. Spor Okur-yazarlığı, bilgi, beceri ve değerlerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi ve öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar. Böylece akıl ve beden birleşmesi sonucunda tekrar ile gerçekleşen öğrenme kalıcı hale gelebilir.
2. Bireyleri gözlem, araştırma yapmaya ve çevresine yapıcı bir şekilde eleştirel gözle bakmaya özendirir. Bireylerin nasıl bir çevrede yaşadıklarını gözlemlenmeleri, onların sorgulama yeteneklerini de geliştirir.
3. İnsanların fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar. Özellikle çocuklara, öğretilmesi veya iyileştirilmesi gereken şeyi, eğlenerek öğrenme ortamı sunarak çocuklarda bu etkinlikler sürekli hale getirilir.
4. Bireylerin ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedeflemektedir. Okur-yazarlık alışkanlığı sayesinde insanlar öğrenmeye, keşfetmeye ve kendisini geliştirmeye hazır bir birey olarak yetişecektir.
5. Öğrencilerin ise öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar. Spor okur-yazarlığı, çocuğun dış çevre ile etkileşimi sonucunda toplumda sosyalleşebilmesini ve varolduğunu gösterebilmesine fırsat verir.
6. Günümüz problemlerinden biri olan insan bünyesinde aşırı yağ birikimi sonunda hareketi yavaşlatan aşırı beslenmeye en faydalı şeyler süphesizki hareket, etmek ve spor yapmaktır. Spor okur-yazarlığında fiziksel hareketlilik de ön planda olduğundan, çocukları aşırı beslenmeye karşı korur ve onlara sağlıklı olma bilincini kazandırır.
7. Çocukların kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirecekleri etkinlikler sunar ve oyun kültürünü sadece beceri ile sınamak yerine, onlara farklı organizasyonlarda yer almaları içinde fırsat verir.
8. Spor kültürünün büyümesini ve gelişimini kolaylaştırmak için fırsat ve kaynak sağlar. Böylece daha az sayıda genç ve yetişkin sporu ve fiziksel etkinliği bırakır.
9. Spor okur-yazarlığı spor alanında araştırma yapan insanların aynı hedef uğrunda çalışmak için bir araya gelebileceği, diğerlerine saygı göstereceği alan ve malzeme paylaşabileceği çevreler oluşturur.
10. Yeni spor kavramları ile birlikte artan spor programlarına katılımı gençlerin iş

sahibi edinme düzeyi artar ve spor okur-yazarlığını iş yaşamında da rahatlıkla kullanabilirler. (www.portcoquitlam.ca Erişim Tarihi: 12 Haziran 2017).

NEREDE	SPOR OKUR-YAZARLIĞI	KİMİNLE
Okul Spor salonları Spor programları Ev	Etkinliği öğrenme yaşı Kızlar: 8-11 yaş Erkekler: 9-12 yaş	Öğretmenler Genç Liderler Antrenörler
Okul Spor salonları Spor programları Topluluk (dış çevre) Ev	Temel hareket yapabilme yaşı Kızlar: 6-8 yaş Erkekler: 6-9 yaş	Aile Öğretmenler Rekreasyon liderleri Genç liderler Koç
Ev Anaokulu Spor programları Topluluk (dış çevre)	Harekete Aktif Başlangıç Kızlar ve erkeklerde 0-6 yaş aralığındadır.	Aileler Bakıcılar Anaokulu öğretmenleri Okul öncesi bakım

Şekil 4. Çocuklarda Spor Okur-Yazarlığının Uygulama Safhaları
(www.physicalactivityandnutritionwales Erişim Tarihi: 18 Haziran 2017)

Kanada'nın aktif öğrenme Programındaki aşamaları, öğretmenlerin her öğrencisini başarıya götürecek değişik öğrenme yerlerinde yürütülür. Bunlar, spor salonları, ev, anaokulu, topluluk vb. gibi, Eğitmen, psikolojiye dair yöntemlere ve en iyi uygulamalara başvurarak, aktif öğrenme uzmanı öğrencinin öğrenme isteğini, olumlu etkilemek için nerede ve nasıl hareket etmesi gerektiğini bilir çünkü aktif öğrenme şeklinde gerçekleştirilecek planların programları veliye, öğretmene ya da bakıcıya verilerek bilgilendirilmiştir. Bu bakış açısı bilginin öğretmeni merkez gören modelden öğrenci merkezli modele geçişi kadar esastır (canadiansportforlife/physical-literacy Erişim Tarihi: 18 Haziran 2017).

2.5.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Spor Okur-Yazarlığı

Beden eğitimi etkinlik demektir. Vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi, eklem ve adalelerin kontrolünü ve dengeli bir biçimde didaktik olarak gelişmelerini sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve rekreatif faaliyetlerin süreci içinde harcanan fiziki gücü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolüne metotlu bir şekilde hareket etmesini öğreten bir faaliyet sistemidir. Başka bir tanıma göre beden eğitimi insanın bütünü oluşturduğu fiziki, ruhi ve zihni vasıfların bulunduğu yaşın ve genetik potansiyelin gerektirdiği verim gücüne ulaştırılması için, aktiviteler ve oyun yoluyla yapılan faaliyetlerin bütünüdür (Aracı, 2014). Beden eğitimi genellikle erken çocukluktan geç ergenliğe kadar bir dizi pozitif gelişimsel karakterin kaynağıdır. Beden eğitimi, çift taraflı bir madalyona benzer. Bir tarafında güç, kondüsyon, denge

ve çeviklik diğer tarafında ise sportmenlik, arkadaşlık ve adil oyunu temsil eder (Hardman, 2011). Beden eğitimi, sporu ve sporun bize kattığı deneyimler hakkında daha fazla bilgi edinerek gençlerle etkileşime girmek için beden eğitimi ve spor araştırması konusundaki artan ilgiler sonucunda doğan spor okur-yazarlığı kavramı engellilik anlayışını genişletmek içinde kullanılmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar beden eğitimi bir normativite paradigmasının hakim olduğunu ortaya koymaktadır. Spor okur-yazarlığı beden eğitimi ve okul sporunda normatif bir varlığı doğrulamaya hizmet etmekten ziyade, yüksek düzeydeki motorik yeterliliği tanıyan ve onlara değer kazandıran kabiliyetler anlayışıyla ortaya çıkmıştır. Spor okur-yazarlığı kaliteli bir beden eğitimi için önem arz etmektedir (Fitzgreal, 2007).

Spor okur-yazarlığı sadece çocuk ve gençler ile sınırlı değildir. Çocukların ve gençlerin, top yakalamadaki, dalışta, buz sporlarında yaşadığı birtakım zorlukları önceden anlayabilen beden eğitimi öğretmenleri de birer spor okur-yazarı adaydır. Bu bağlamda spor okur-yazarlığı, her çocuğun, genç ve erişkinin fiziksel aktivitede ömür boyu sürecek bir katılımcı olmaya teşvik edilmesi ve her çocuğun ve genç kişinin spor okur-yazarlık yolculuğuna destek vermesini gerektiren bir model önerisidir. Kanada’da İl müfredatını uygulayarak kaliteli Beden Eğitimi programları aracılığıyla, insanları Aktif Başlangıç, Eğlenceli Temel Beceriler, Antrenmanı Öğrenme ve Aktif Yaşam aşamaları için gerekli olan spor okur-yazarlığı ile donanımlı hale getirmektedir. Nitelikli bir Beden Eğitimi programı, öğrenciler için sağlam bir temel oluşturarak onlara destek sağlayacaktır. Spor okur-yazarlığı, spor yetenekleri etkileşimi ile bireyin bütünsel yapısına bağlılık gerektirir. Bununla birlikte, okur-yazarlık ömür boyu süreci gerektirir. Bu sadece okulda beden eğitimi derslerinde yapmamız gereken bir şey değildir. Beden eğitimi bu sürecin bir parçasıdır, çünkü tüm çocuklara, öğrenme ve uygulama için rehberlik ve teşvik etme fırsatı vererek böylelikle spor okur-yazarlığını geliştirileceklerini garanti edilen zamanının yaratıldığı eğlenceli bir ortam olduğu varsayılır. ABD (Amerika Birleşik Devletleri) Ulusal Beden Eğitimi Standartlarının 2013 yılı yayımında “spor okur-yazarlık” kavramına dikkat çekmiştir. Buna istinaden Lounsbery ve McKenzie (2015), Spor okur-yazarlığını Eleştirel bir bakış açısı ile irdelemektedirler. “Physically Literated” ve “Physically Educated” kavramlarının aynı mı farklı mı olduğunu tartışmaktadırlar. Genel manada ise; bu iki kavramın temelinde ve spor politikalarındaki “fiziksel” teriminin yıllar içerisinde standardını kaybetmesinin bu ayrımı getirdiğini söylüyor.

Standartların eleştirel bir gözden geçirilmesini sağlamak ve spor okur-yazarlığındaki değişimin psikomotor sonuçlardan bilişsel sonuçlara doğru bir kayma yarattığı düşünülmüştür. Bununla ilgili endişeleri olduğu söylenmiştir. Ama en önemlisi, beden eğitiminde (Beden) “fiziksel” olanı vurgulama gerekliliğiyle ilgilidir. Spor okur- yazarlığında ise beden hareketlerinin yanında okuma-yazma becerisini ve bedensel hareketlerinin anlamlandırılması tanımı yapılmaktadır. Roeter ve MacDonald (2015) makalesinde örnek verdiği K-12 sistemi (Amerika’daki eğitim sistemi) standartlarının 2003-2014 arasındaki standartlarının değişiminden kaynaklı bir terimsel farktan bahsedilmektedir. Spor okur-yazarlığı ve Beden eğitimi tanımlarının karşılaştırılması aşağıda tablolar (Tablo1) halinde verilmiştir.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Okur-Yazarlığı Karşılaştırması

Beden Eğitimi	Spor Okur-Yazarı
Çeşitli fiziksel aktiviteler gerçekleştirir.	Çeşitli fiziksel aktivitelere katılmak için farklı alanlarda gerekli becerileri öğrenmiştir.
Fiziksel olarak düzgün bir görünüme sahiptir.	Fiziksel olarak düzgün bir görünüme sahiptir.
Düzenli olarak fiziksel aktiviteye katılır	Düzenli olarak fiziksel aktiviteye katılır.
Fiziksel etkinliklere katılımında kaynakları kullanır.	Farklı türdeki etkinliklere katılım gösterir. Harket performansı, ilkeler, strateji, teknik bilgisini uygulayarak neyi neden yaptığını bilir.
Fiziksel aktiviteyi değerlendirebilir ve sağlıklı bir yaşam tarzına katkıda bulunur.	Fiziksel aktiviteyi değerlendirebilir ve sağlıklı bir yaşam tarzına katkıda bulunur. Kendisi ve başkaları için yaşam boyu spor bilincini sürekli hale getirir.
Sağlık için fiziksel uygunluk seviyesine ulaşır.	Fiziksel aktivite ve bilgi birikimini ulaşmak için bilgi ve beceri gösterir.
Sağlık için aktif olma bilincini benimseyerek fiziksel aktivite değerleri ile kendini ifade eder.	Sağlık için hareket, eğlenme, kendini ifade etme ve beden hareketlerini doğru kullanarak sosyal etkileşim için aktivitenin değerini tanır.

İlk bakışta, Tablo 1 beden eğitiminin hedeflerinin değişmeden kaldığı izlenimi vermektedir. Dolayısıyla, "eğitilmiş" ve "öğretilmiş" bireylerin aslında aynı sonuçlara sahip olduğu görünmektedirler. Beden eğitimi öğretmeni ile spor okur-yazarı olan kişinin neredeyse aynı kişi olduğundan bahsedilmiştir. Yazılan makalede (başka bir deyişle buna gül (rose) adı da verilsin o zaman diye bir ironi yapılmıştır)

gerçekte durumun nasıl olduğuna dair derinlemesine bir analiz için standartların karşılaştırılabileceği sonuçlar özet şeklinde aşağıda sunulmuştur.

Whitehead'in (2010) "spor eğitim" yerine "spor okur-yazarlık" terimini seçmesi, evrensel olmaktan ziyade, bağlamsal temelli gibi görünmektedir. Uluslararası olarak sorgulanmış olsa dahi başta 'Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Derneği' olmak üzere, birçok ülke bu kavramı kabul ederek çalışmalarına çoktan başlamıştır.

Tablo 1'de "Spor Okur-Yazarlığı" sütununda tavsiyelerin çoğunun aynı kaldığını fakat tavsiyelerin açıkça "yapmak"tan "öğretme"ye doğru değiştiği görülmektedir. Bu sonuç büyük önem taşımakta ve "öğretilmiş" olma ile "eğitilmiş" olma arasındaki farkın "bilmek" ve "yapmak" arasındaki farka eşdeğer olup olmadığını sorgulamamıza neden olmaktadır. Standartlarını karşılaştırıldığında, beden eğitiminin giderek daha fazla teorik bir konu haline dönüştüğü ve bu nedenle diğer teorik derslere daha fazla benzeştiği görülmektedir. Beden eğitiminin "fiziksel" yönünün kaybedildiğinden endişe edilmektedir. Artık beden eğitimlerinde öğrencilerin fiziksel aktiviteye dâhil olmasının ve spor okuma- yazma yeterliliklerini geliştirmelerinin beklenmediği görülmektedir. Bu beklenmedik bir bulguydu ve "bilmek" ile "yapmak" arasındaki farkın "öğretim" ile giderilip giderilemeyeceği halen belirsizliğini korumaktadır (Lounsbery ve Mckenzie, 2015).

2.5.3. Spor Yönetimi ve Spor Okur-Yazarlığı İlişkisi

Spor, içinde yaşadığımız yüzyılda toplumlar arası iletişimlerin kurulmasında önemli bir faktör olarak sosyal, ekonomik, kültürel, düzeyde gelişimini sürdürmektedir. Bir ülkenin spor alanındaki başarıları, halkta spor kültürünün oluşması, lisanslı sporcu sayısı, spor tesislerinin çokluğu, yenilikleri takip etmek öncelikle o ülkeyi yöneten liderlere ve onun ekibine bağlıdır. Sonrasında ise spor yöneticilerine, takımının lideri olan antrenörlere, öğrencilerine yol gösteren beden eğitimi öğretmenlerine bağlıdır (Donuk, 2007).

Yönetim, başkaları vasıtasıyla iş yapma sanatıdır. Spor yönetimi, spor ile ilgili karar ve hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetlerle ilgilenerek, beden eğitimi ve spor programlarının geliştirilmesi personel sağlanması ve yetiştirilmesi, spor kurum ve tesislerin sevk ve idare edilmesi ile denetlenmesi gibi konuları kapsamaktadır (Donuk, 2016).

Yönetici, doğru kişileri doğru görevlere getirerek onların çabalarını destekleyen kişidir. Spor yöneticisi mevcut bilgi birikiminden yararlanarak amaçları

gerçekleştirecek şekilde insanları yönlendirebilen kişidir (Aracı, 2014). Başka bir tanıma göre spor yönetimi, sportif hedefleri, önceden belirlenen amaçlara ulaştırmak için mevcut insan ve madde kaynaklarının etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasıdır. Çağdaş spor yönetiminin iki formu mevcuttur. Birincisi, Akademik bir çalışma alanı olarak ikincisi ise, sporla ilgili çeşitli alanlarda yönetsel profesyonel bir çalışma alanı olarak (Doğu, 2013). Sporun toplumu hareketlendirip yönlendirilmedeki gücü spor yöneticileri tarafından sağlanmaktadır. Eski toplumlarda ve günümüzde bazı toplumlarda yöneticiler veya yönetimdeki etkili güçler spor nitelikli şenliklere, organizasyonlara ve gelişimine önem vermiştir (Erdemli, 2008).

Herkes kendi spor hayatını keşfederek ve bilgi birikimini kullanarak potansiyel bir spor okur-yazarı olabilir ya da birikmiş olan bu deneyimi kullanarak yaşam boyu devam ettirebilme sanatını icra eder. Spor okur-yazarlığının spor yöneticiliği ile ilişkisi de tam olarak budur. Zaman içerisinde birikmiş olan bilgi birikimini kullanarak sürekliliği sağlayan, projeler üreten sevk ve idareden sorumlu kişiler de spor okur-yazarı olarak değerlendirilir. Bu sebepten dolayı physical literacy kavramını fiziksel okur-yazarlık olarak değil spor okur-yazarlığı olarak algılayıp içselleştirilmesinin toplumumuz açısından daha doğru olacağı düşünülmektedir. Spor okur-yazarlığını anlamamanın anahtarı, insan olmanın temel bir parçası olduğunun ve hareket etmenin yanı sıra spora dair bilimsel bilgi birikimimizi geliştirerek kullanmamızın hayatımız için gerekli olduğunun farkına varmaktır.

Spor okur-yazarlığı kavramını yöneticiler üzerinden örneklendirecek olursak Balyi, Way ve Higgs'in (2013) kitabında bu konuya dikkat çeken bir örneği incelenebilir.

“Graham (çocuklara yönelik yerel beyzbol birliği başkanı) ve Charles (başkan yardımcısı) çocuklara yönelik liginin nasıl gelişeceği üzerine iki ‘spor uzmanının’ sunum yaptığı yerel bir beyzbol toplantısından dönmüşler. İki yönetici uzun zamandır arkadaş olmalarına ve yıllardır beyzbolun içinde bulunmalarına rağmen toplantıyı aynı tepkiyle karşılamadılar. Graham ‘Buna nasıl cesaret ederler?’ diye öfkeleni. Bu ligi 20 yıldır yönetiyorum ve ben çocukken nasıl yapılıyor ise aynı şekilde yapıyorum; yani doğru şekilde. Sunumu yapan iki uzman (jim ve Andy) çocuklara yönelik beyzbolda bir kaç eğilime değindiler. Sporda lisanslanma azalıyor, daha fazla sayıda çocuk yaralanıyor ve ebevenyler maçlar sırasında bağırıyorlar. Daha önce

çalıştıkları liglerden örnekler kullanarak ve geçmişte kullandıkları stratejilerle, liglerin T-topu programlarını beceri gelişimine dayalı Rally Cap Programı'yla değiştirilmesini, antrenörlerin vuruş sayılarını daha yakından takip etmelerini ve örgütlerin genel standartlarını yükseltmelerini önerdiler. Graham 'Ne büyük bir saçmalık' diye devam etti. Şehirden gelme her tarakta bezi olan iki kişinin, bana çocuklara yönelik bu ligi nasıl yönetmem gerektiğini anlatmalarına ihtiyacım yok. Charles ise olaya farklı şekilde bakıyordu. Sunumun ilgi çekici olduğunu ve gerçekten de güzel, yararlı konulardan bahsettiğini düşünüyordu. Lisanslanma azalıyordu ve bugünlerde çok sayıda çocuğun sahaya gelmek yerine, evde video oyunu oynamayı yeğlemelerinden rahatsızlık duyuyordu. Bununla birlikte hepsi bir (hiç nihst) idi. Graham bir gelenekselciydi ve Charles, Graham başkan olarak kaldığı sürece ligin bu konuların hiçbirini karşılamak istemeyeceğini biliyordu. Charles, Graham'ın sakinleşmesini bekledi ve konuyu değiştirdi. Jim ve Andy için bu olağandı. Dışarıda Graham gibi gelenekselsiler tarafından yönetilen çok sayıda lig vardı. Jim ve Andy ne kadar çok deneselerde onlara değişimi satmayı beceremeyeceklerini biliyorlardı. Gerçek olan şey ise, bazı ligler kendi Graham'ları görevden ayrılana kadar değişime hayır diyeceklerdi. Buna rağmen, Charles birlikte çalışabilecekleri bir kişiydi. Dirençli değişim, doğal olarak herkesin karşısına çıkıyor olsa da Charles gibi insanlar dinlemeye istekliydiler. Bu insanlar, spor dalının kalitesinde sürekli gelişim için gereken yardım ve kaynakların bu değişikliklerle geldiğini sonunda anlayabildiler” (sayfa 176).

Spor okur-yazarlık yolculuğunda, spor yöneticileri hareket yeterliliği ve okuma-yazma becerisi dışında iyi işleyen bir toplum için genel olarak aktif bir spor yaşamına katkıda bulunarak, insanların çoklu bağlamlarda veya sosyal alanlarda etkili bir şekilde yer almalarını sağlayarak önemli bir rol üstlenmektedirler. Bu sosyal alanlar sadece bir ders olarak okulda değil, ebeveyn olarak evde, spor yöneticisi olarak sevk idare ve süreklilikte gündemi takip ederek, sosyal alanlarda yaşam boyu spor ile gerçekleştirilecek olan etkinliklerin içerisinde, salonda kısacası yaşamın her alanında uygulanabilmektedir. Diğer faaliyet alanlarından hiçbir tecrübesi olmayan ve bundan sonra herhangi bir fiziksel etkinlikten feragat ettiğini söyleyen bir faaliyette yüksek performans sergileyen kişiler, bütünsel olarak zorlayıcı veya tatmin edici bir yolculuğa çıkmamış olacaktırlar. Çocukların ve

gençlerin okula devam ederken olabildiğince geniş deneyimler kazandırılması önemlidir. Bu durumda sporu, konu üzerinde gerekli eğitimi almış, spor yönetimi işini kendine meslek edinen spor yöneticileri yönetmelidir. Bu bağlamda spor yöneticilerine düşen görev yadsınamaz. Spor yöneticileri spor okur-yazarlığı program planlanmasında anahtar rolü oynarlar. Program girişimlerini harekete geçirirler. İnsanlara en uygun öğrenim deneyimini sunmaya özendirirler. Yapılması öngörülen spor hizmetlerinin yürütülmesi için birden çok mekan ve alan yaratarak olası problemlere karşı çözüm üreterek planların uygulanmasına yönelik önerilerde bulunur (Kasap, 2007).

2.5.4. Antrenörlük ve Spor Okur-Yazarlığı İlişkisi

Antrenör, bedensel ve psikolojik gücün, teknik ve taktik becerilerin üst düzeye getirilmesi amaçlarına yönelik uzun süreli ve düzenli eğitim veren kişidir. Okur-yazarlık, okumanın ve yazmanın nasıl yapıldığını okullarda yaygın olarak öğretilen bir kavram olsa da, spor okur-yazarlığı, antrenörlerin, kişisel eğitimcilerin farkında olmasını gerektiren bir kavramdır. Çünkü spor okur-yazarlık kavramının aktivite ve fiziksel yeterlilik boyutu, çocukları farklı hareket biçimlerine sokarak genç yaşlardan itibaren egzersiz yaptırmak ile ilgilidir. Bunu yapacak olan yetkin kişiler ise antrenörlerdir. Eğer yarışma beceriye dayanıyorsa antrenör becerileri çalıştırması gerektiğini bilmelidir. Eğer centilmence mücadele ek puanla ödüllendiriliyorsa antrenör centilmence mücadeleyi teşvik edecektir (Balyi, Way ve Higgs, 2013).

Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğü, antrenörü; sporcu yetiştiren kişi olarak tanımlamıştır. Her öğretmen ve spor yöneticisi gibi antrenörde bir amaç doğrultusunda mücadele eden sporcuların eğitimi yöneticisidir. Antrenörler, sporculara, spor kurallarını ve taktiklerini öğreten, onları karşılaşmalara hazırlayan, sporcuların kabiliyetlerini keşfederek, onları karşılaşmalarda belirli bir mücadele şekline hazırlayan ve yapılarına uygun bir disiplin geliştiren kişilerdir. Bu kişiler edindikleri bilgi ve deneyimleri sporcularla paylaşarak, sporun kurallarını öğretmeye çalışırlar. Takım birlik ve beraberliği için kardeşlik sağlamaya çalışarak sporcuların eksik olan noktalarını tespit edip onları hem fiziksel hem de psikolojik olarak karşılaşmalara hazırlarlar (Dolaşır, 2005).

Kısacası, antrenörler için spor okur-yazarlığı bir çocuk oyun alanında veya beden eğitimi derslerinde fiziksel aktiviteler gerçekleştirirken geliştirilecek temel becerilerin üzerine ek olarak ilerleyen yaşlarda seçeceği birden fazla spor dalında

yardımcı olmak ve onlara doğru antrenmanı yaptırmak ile ilgilidir. Çocuğun iyi bir spor okur-yazarlık becerisi varsa, büyüdükçe ve hem zevk hem de sporda iyi performans gösterdiklerinde aktif olmaları daha olasıdır. Temel beceriler evde, bahçede, parkta, okulda ve spor kulüplerinde öğrenilebilir ve geliştirilebilir. Antrenörlerin Gelişim ve kazanma arasındaki farkı kavrayarak spor okur-yazarlığı bileşenlerini kullanmaları gerekmektedir. Spor okur-yazarlığı 4 farklı yerde gerçekleşmektedir. Çoğu etkinlik yerde gerçekleştirilirken, bazıları havada, örneğin cimnastik, dalış veya bir topa gitme gibi yerlerde gerçekleşir. Yüzme gibi diğer sulara gerçekleşir ve buz pateni, snowboard ve kayak gibi aktiviteler karda ve buzda gerçekleşir. Ayrıca antrenörler, antrenmanlarında sporcuların bağıl yaşını ve gelişimsel yaşını gözönünde tutabilirler. Tüm bunları tam anlamıyla yapmaları içinse kendilerini spor okur-yazarı bir birey olarak yetiştirip sürekli iyileştirmeleri gerekmektedir (www.phecanada.ca). Spor okur-yazarlık savunucusu Antrenör ve öğretmen David Benay'ın spor yolculuğunda motivasyon ve güvenin nasıl bir rol oynadığını şu şekilde aktarmıştır: Spor okur-yazar bir birey olmak için, kişinin motivasyon ve güvenle birlikte fiziksel açıdan hareketlilik, bilgi ve anlayışa sahip olması ve sağlıklı yaşamın bilincinde olması için fiziksel aktivitelerde bulunması gerekir. Kendimi hep sporcu olarak görüyordum. Küçükken hokey ve futbol gibi takım sporlarına katıldım. Basketbol ve voleybol gibi okul sporlarının takımında da yer aldım. Bununa birlikte yüzme dersleri de alarak özgürce çok oynadım. Bir yetişkin olduğumda ise, spor eğitimimin büyük bölümünü maratonlara ayırdım. Hatta 1 saat 37 dakika yarı maraton koştum. Ne yazık ki, birkaç yıl önce bir sakatlık geçirdim ve iyileştiğimde bir zamanlar sevdiğim şey artık bana neşe getirmemeye başlamıştı. Ben daha çok okur-yazar olmanın ve bedenimi kontrol etmenin yollarını araştırıyordum. Dürüstçe söyleyebilirim ki, spor okur-yazarlığı eğitimini ve bu kavramı öğrendikten sonra bakış açım tamamen değişti. Artık sadece sporun aksine hareket ve hareketlilik üzerine bilgi edinmeye neyi neden yaptığımı daha fazla odaklanıyorum. Beden eğitimi derslerindeki öğretme şeklim bile değişti. Şimdi atletik yeteneklerimde edinmiş olduğum bilgiler sayesinde kendimi motive ederek güvende hissediyorum. Her geçen gün geliştiğimi gözlemleyebiliyorum. Ne kadar motive olursam kendimi o kadar çok eğiterek hareket edeceğimi ve kendime güvенеceğimi biliyorum. Spor okur-yazarlığında motivasyon ve güven duygusunu bedeninizle ve okur-yazar bilginizle yönetmeye başladığınızda insan bedenini daha

iyi anlayarak daha çok spor okur-yazarı oluyor (www.cmsfitnesscourses.uk, Erişim Tarihi: 2018).

Yöneticiler, Antrenörler ve öğretmenler olarak, çocuklarımızı mümkün olan en çok fiziksel aktivite biçimine katılmaya teşvik etmek ve bu konu hakkında bilgileri öğretmek özellikle önemlidir. Sadece spor hareketi ile sınırlamadan, ayrıca yapmış olduğu birçok spor dallarıyla ilgili bilimsel bilgi birikimini geliştirmek de spor okur-yazarlığı ölçütlerindedir. Spor, bir insanın fizikselliğinin sadece küçük bir parçasıdır. Spor yöneticileri, Antrenörler ve öğretmenler Başta kendileri olmak üzere tüm çocuk, ergen ve yetişkinliklerin sağlıklı bir spor ortamına ulaşmasını kolaylaştıracak, dolayısıyla güvenlerini arttıracak küçük adımlarla başlayarak, yargısız birşekilde öğrenerek öğretebilir.

2.6. Uluslararası Alanda Spor Okur-Yazarlığı

2.6.1. İngiltere’de Spor Okur-Yazarlığı

Spor okur-yazarlığı kavramının kurucusu İngiliz araştırmacı Dr. Margaret 2007 yılında İngiltere spor okur-yazarlığını, her bireyin sahip olduğu uygunluğa bağlı olarak, yaşam boyu fiziksel aktiviteyi sürdürmek için motivasyon, güven, fiziksel yeterlilik bilgisi ve dayanak noktası olarak tanımlamaktadır. Spor okur-yazarlığı tüm insanların sahip olabileceği bir potansiyel olmakla beraber spor okur-yazarlığı kavramını doğuştan gelen doğamızın bir yönü olarak ifade eder. İnsanoğlu, doğduktan sonra dünyayla etkileşimde bulunabildikleri bir dizi boyuttan oluşur. Sözsüz iletişim ve beden hareketleri bunlardan biridir. İngiltere, bunu tüm insanlığa armağan edilen bir yetenek olarak ifade etmiştir.

1) Spor okur-yazarlık kavramı, yaşam kalitesine önemli katkılar sağlamak üzere, doğuştan gelen hareket etme potansiyelinden yararlanma motivasyonu ile nitelenen bir eğilim olarak tanımlanabilir. Bu potansiyel bütün insanlarda mevcuttur. Bununla birlikte, bunun özgül ifadesi bireylerin önemli ölçüde kendi hareket potansiyeli noktasındaki yeteneklerine bağlı ve yaşadıkları kültüre özgü olacaktır. Bireylerin yaşı, doğuştan gelen ve sonradan geliştirilen yeteneklerinin kapsamı ve elbette ki içinde yaşadıkları kültür, spor okur-yazarlığının özgün doğasını etkileyecektir. Her kültürde, hem günlük yaşamın talepleri hem de kültürel olarak kabul edilmiş, yapılaşmış fiziksel aktivite biçimleriyle ilgili farklı zorluklar ve fırsatlar olacaktır.

2) Spor okur-yazarı olan bireyler, fiziksel olarak zorlu birçok durumda soğukkanlılık, tutumluluk ve özgüvenle hareket edeceklerdir. Spor okur-yazar bireyler somutlaşmış

yönlerini karalılıkla yöneteceklerdir. Bu da zarafet veya soğukkanlılıkla hareket etmek olarak da tanımlanabilecek bütüncül beden yönetimini içerir. Buradaki anahtar kapasiteler koordinasyon ve kontroldür ki bunlar hem yürüme, denge ve atlama gibi genel bedensel hareketler, hem de el yazısı ayrıca okuma ve müzik aleti çalma gibi hareketlerde kendini gösterecektir.

3) Spor okur-yazarlığına sahip bireyler, fiziksel çevrenin tüm yönlerini okumada, yapılması gerekenleri ya da yapılabileceklerini tahmin etmede ve bunlara zeka ve hayal gücünü kullanarak uygun şekilde karşılık vermede başarılı olacaktır.

4) Spor okur-yazarı birey, fiziksel aktivitenin kazandıracığı faydalı tecrübeler vasıtasıyla, özgüven duygusunun yanı sıra pozitif bir benlik algısı da geliştirebilir. Somutlaştırılmış (sonradan geliştirilmiş) yeteneklerin farkındalığı konusundaki duyarlılık, sözsüz iletişim, algısal ve empatik etkileşim yollarıyla başkalarına kendini akıcı bir şekilde ifade etmeyi sağlayacaktır. Spor olarak okur-yazar olan bireyler, somutlaşmış yönleri açısından özgüvene sahip olurlar ve kişiliklerinin bu yönü noktasında olumlu geri dönüşler alırlar. Bu bireyler başkalarıyla empatik bir ilişki kurabilir, başkalarının neler hissettiklerini anlayabilir ve böylece onlara destek ve anlayışla yaklaşabilirler. Bu kişilerarası etkileşim, yaşamın her alanında belirgindir.

5) Bir beceri olarak Spor Okur-Yazarlığı, somutlaştırılmış (sonradan geliştirilmiş) yanımızın doğuştan gelen insan doğamızın bir parçası olduğunun dışavurumunu tanımlar. İnsanoğlu olarak, dünyayla etkileşimde bulunabildiğimiz çeşitli yönlerimiz mevcuttur. Bu yaklaşımla, insani yanlarımızdan her birisinin açılımı kendine özgü bir yetenek olarak tanımlanabilir. İnsan doğamızın farklı yönlerinin tanımlanması, hiçbir şekilde savunulan tekçi ilkelere engel olacak mahiyette değildir. Spor okur-yazarlığı evrensel bir kavramdır. Zamana ve yere bakmaksızın herkese her koşulda öğretilir. Spor okur-yazarlığı, yaşadıkları kültür ne olursa olsun herkesi yaşamı boyunca ilgilendiren bir olgudur (Whitehead, 2010).

Tablo 2. Yapılandırılmış Spor Aktiviteleri ile Spor Okur-Yazarlık Özellikleri Arasındaki İlişki

Aktivite	Hareket formu	Spor okur-yazarlığının özellikleri	Hareket kapasitesi	Şartlar	Yerine getirilecek ilgi alanları
Hokey	Rekabete dayalı	Fiziksel yeterlilik, çevreyi okuma, kendinden emin olma özgüven duygusu	Farklı hızlarda hareket eden güç kullanımı. El, göz koordinasyonu	Öngörülemeyen ve zorlu ortam	Bir grup-sosyal etkileşime ait rekabetçi dürtü
Dans	Estetik ve etkileyici	Fiziksel yeterlilik Öz-farkındalık, kendini ifade etme ve empati ile etkileşim yeteneği	Duruş kontrolü, akıcılık	Herhangi bir ekipman apart kullanılmaksızın açık veya kapalı alanda müzik ortamı	Kendini ifade etme, estetik bir bağlamda hareketi keşfetme. Diğerleriyle birlikte hareket etmek, iş stresinden kurtularak rahatlamak
Pilates	Sağlık ve fiziksel uygunluk	Fiziksel yeterlilik ve sağlık anlayışı	Esneklik kapasitesi, denge, döndürme, yuvarlanma	Fazla Ekipmana ihtiyaç olmadan öngörülebilir Çevre Faktörü	Sağlık ve fiziksel uygunluk, iş stresinden kurtularak rahatlamak

Spor okur-yazarlığın kalbinde yatan motivasyondur ve hareket bu motivasyon ve bağlılığın desteklenebileceği yolları yeniden prova etmekte fayda sağlar. Katılımcının evde veya dışarda en kolay şekilde gerçekleştirebileceği aktiviteler kişinin ilerlemesini ve motivasyonunun artmasını kolaylaştıracaktır. Geniş ve dengeli bir faaliyet deneyimi, spor okur-yazarlığın bu özellikleri ile desteklenmesiyle süreklilik sağlanacaktır (Whitehead, 2010).

2.6.2. Avustralya’da Spor Okur-Yazarlığı

Spor okur-yazarlığı, aktif, sağlıklı ve tatmin edici yaşam biçimlerini yaşatmamıza yardımcı olan (bir kişinin hareket yoluyla edindiği ve uyguladığı beceri ve zindelik) ile psikolojik, bilişsel ve sosyal yeteneklerin bir araya getirilerek insanların sosyal açıdan başkalarıyla ve çevresindekiler ile olan ilişkisinin bütününe ifade eder. Spor okur-yazarlığı, Hareket ve fiziksel aktivite yoluyla sağlıklı ve tatmin edici kaliteli bir yaşam sürdürebilmemize yardımcı olmada bir araçtır. Böylece tüm Avustralya’lılar çocuklar, ebevenyler, antrenörler, eğitimciler ve yöneticiler dahil olmak üzere toplumun her kesimi onu kullanabilirler. Herkes hareket ve fiziksel aktivite yoluyla öğrenme potansiyeline sahip olabilir ve bu gelişim kuralcı bir beklenti olarak görülmekten ziyade bir kişinin spor okur-yazarlığını arttırmak için neler

yapabileceğine ilişkin asimetrik örnekler sunmalıdır. Bu modelde, İnsani değerler dikkate alınarak, bağımsız düşünme ve öğrenmeye öncelik tanınmıştır. Herkes spor okur-yazarlığını geliştirirken farklı şekillerde ilerleyebilir. Avustralyalıların kendi beden hareketlerini yorumlayarak, aktif ve sağlıklı bir yetişkin yaşamına katkıda bulunan davranış ve yeteneklerini geliştirmeye devam etme arzusu spor okur-yazarlığı kültürünü oluşturduklarını göstermektedir. Spor için dinlenme ve fiziksel aktivite boyutunda ise eğitmen, spor okur-yazarlığını oluşturmak için son derece olumlu bir yol izler. Tesadüfi hareket gibi diğer fiziksel aktivite şekilleri yoluyla da kişi kendisini geliştirilebilir. Asansörler yerine merdiven kullanımını teşvik etmek, ayakta durmak için masalar, yürüyüş toplantıları vb gibi. Ebeveynler, antrenörler ve eğitimciler de dahil olmak üzere tüm Avustralyalılarla birlikte iletişim içerisindedir. Bu, kullanılan bazı dilin diğer mevcut çerçevelerde bulunanlarla aynı olmayabileceği anlamına gelir. Örneğin, Fiziksel Alan, hareketlilik yerine hareket becerilerini ifade eder; Avustralya'luların aktif, sağlıklı ve tatmin edici yaşam biçimlerini yönetmesine yardımcı olmak adına spor okur-yazarlığın bütünsel gelişimini destekleyen dört ilişkili alanı vardır (www.ausport.gov.au Erişim Tarihi 4 Temmuz 2017).

Avustralya spor okur-yazarlığını kendi içerisinde de 4 farklı sınıflandırma yapmıştır.

1) Fiziksel alan: Bir kişinin hareket yoluyla edindiği ve uyguladığı beceri ve zindeliktir. Fiziksel alanda, bir kişi hareketi benimseyebilir ve hassaslaştırabilir. Becerileri, farklı ortamlarda kontrol ve doğrulukla gerçekleştirir. Bu ortamlar içinde farklı nesnelere manipüle etmek için vücudun nasıl kullanılabileceği hakkında bir anlayış oluşturmak adına geleneksel ekipman kullanabilirler. Bu aşamada bir kişi, hareket ve fiziksel aktivite görevlerine kardiyovasküler ve kaslı tepkilerini keşfetmeye devam edecek, hareketleri koordine etme ve güç kullanma yeteneğini arttıracaktır. Bunu yapmak için uyarılara uygun şekilde karşılık verebilirler.

2) Psikolojik alan: Tutum ve duyguları kapsamaktadır. Kişinin yaptığı hareket, kendine olan güvenini ve motivasyonunu etkilemektedir. Yapılan hareketlerin ve fiziksel aktivitenin öncesinde, ve sonrasında bedenlerini nasıl hissettiklerinin farkındadırlar. Farklı hareketlerin ve ayarların vücutlarında sahip oldukları fiziksel etkileri tanırlar. İstihdam için çeşitli hareketlere ve fiziksel aktivitelere proaktif olarak katılırlar ve kişisel tercihleri, ihtiyaçları ve katılımı ilgili isteklerini ifade ederler.

3) Sosyal alan: Bir kişinin hareketle ilişkili olarak başkalarıyla ve çevreyle etkileşiminin iyileştirilmesini kapsar. Sosyal alanda bir kişi, hakkaniyet ve hakkaniyet ile ilgili olarak iyi ve kötü davranışları, hareket ve fiziksel aktivite ortamlarında doğru ve yanlışları birbirinden ayırabilir. Koruyucu davranışları benimseyerek riskleri tanıyarak bunlardan kaçınabilirler ve önemli veya kültürel olarak anlamlı olan değerleri tanımlamaya başlarlar. Bu aşamada, bir kişi olumlu ve olumsuz ilişkilerin özelliklerinin anlaşıldığını gösterir ve tanıdık ortamlarda işbirliği yaparak başkalarıyla yapıcı olarak çalışabilir.

4) Bilişsel Alan: Bir kişinin nasıl, neden ve ne zaman hareket edeceği konusundaki anlayışını kapsar. Bu aşamada, kişi seçilen hareket ve fiziksel aktivitelerde temel kuralları izler ve uygulayabilir. Belirli bir hareket problemini çözmek için strateji oluşturur. Taktik, öğrenebilir ve uygulayabilir.

Tüm bu öğeler birbiriyle ilişkilidir ve çeşitli görev ve bağlamlara farklı şekillerde uygulanabilir. Bir kişinin spor okur-yazarlığı geliştirmesine veya sürdürmesine yardımcı olacak aktiviteleri sürdürmek için kişinin, hangi öğelerin kendi gelişimiyle alakalı olduğunu düşünmesi ve dikkate alması gerekecektir. Avusturalya’da ki ‘Spor Okur-yazarlık Standartları Kilometre Taşları’ kişi ve kişilerin mevcut spor okur-yazarlık katılımı yolunda yardımcı olmak adına oluşturulan bir model tanımından kısaca bahsedecek olursak;

- Katılım yolunda bir sonraki aşamaya geçmek için spor Okur-yazarlığın nasıl geliştirilebileceğini eğitmenler tarafından anlatılması,
- Harekete ve fiziksel aktiviteye yaşam boyu katılımı desteklemek için gerekli becerilerin geliştirilmesi için bir rehber sağlanması.
- Bir katılımcının ya da sporcunun daha bütünsel bir şekilde spora yaklaşması, yani sadece hareketin fiziksel yönlerini değil, gelişmek için odaklanması gereken diğer alanların da tanımlanması.

Spor okur-yazar bir kişi, yaşamı boyunca hareket ve fiziksel aktiviteyi istediği duruma ve konuma ve alana göre fiziksel, psikolojik, sosyal ve bilişsel becerilerini kullanarak değiştirebilir (ausport.gov.au, Erişim Tarihi: 7 Temmuz 2017).

Tablo 3. Avustralya'da Spor Okur-Yazarlığı Programının Kazanımları

Çocuklar	Hareket etme sonucunda, kendisi hakkında, diğer insanlar hakkında, içinde yaşadığı dünyayı keşfetmesini sağlar. Aktif olduğunda ya da spor ve oyun oynarken, vücudunun nasıl hareket ettiğini, neyi beğendiğini ve diğer insanlarla nasıl koordineli çalışacağını öğrenir. Spor okur- yazarlığı ile hareket önemli yaşam derslerini öğrenmenin yanı sıra, zevk alıp, sağlıklı kalmak için önemli bir fırsat sunar. İnsani değerler dersinde öğrendiklerini spor okur-yazarlığı derslerinde grup çalışmaları ile pekiştirirler. Özetle, bu program sonrasında çocuklar şimdi hareket etmekten hoşlanırsam ve sürece dâhil olursam yaşlandıkça sağlıklı olmam için bana yardımcı olur diyebilecek duruma getirilmiş oluyor.
Bireyler	Mevcut kabiliyetlerini kendi bağlarına göre değerlendirebilir ve spor okur-yazarlığın ilerlemesini desteklemek için kalkınma alanlarını belirleyebilir. Bu, uzun bir aradan veya yaralanmadan sonra fiziksel aktiviteye geri dönenler, yeni bir spor yapmayı deneyen bir kişi veya okulu bitirdikten sonra spor okur-yazarlıklarını daha da geliştirmek isteyen gençleri içerir.
Ebeveynler	Etkili spor okur-yazarlığı geliştirmek amacıyla çocuklarının hareket yoluyla öğrenmesi gerekenleri anlamak için bir referans noktasına sahip olacaklardır. Ebeveynler, çocuğun gelişimini evde, okulda ve spor sahasında desteklemek ve takip etmek için bunu kullanabilirler.
Okullar, Öğretmenler ve Erken Çocukluk Eğitimi	Çocuklara yönelik gelişmeyi desteklemek için, yaşam için hareketi destekleyen becerileri açıkça öğretmeye odaklanarak spor okur-yazarlık yaklaşımını kullanabilirler. Eğitimcilerin, öğrencilerin yeteneklerini değerlendirmelerine ve dört alanın (fiziksel, bilişsel, psikolojik, sosyal) tamamında gelişim alanlarını belirlemelerine yardımcı olabilir.
Spor ve Rekreasyon Kuruluşları ve Antrenörler	Daha iyi düzenlenmiş katılımcıların ve sporcuların gelişimine destek olmak için sporcu geliştirme ve eğitim programları dâhil olmak üzere katılım ürünleri ve tekliflerinde spor okur-yazarlık yaklaşımını benimseyebilirler.
Politikacılar	Bireylerin ve toplum sağlığını ve refahını geliştiren bir araç olarak sağlık, eğitim, spor ve rekreasyon boyunca kendi sistem ve politikaları aracılığıyla spor okur-yazarlığı kavramını benimseyebilirler.

Kaynak: www.ausport.gov.au Erişim Tarihi 7 Temmuz 2017)

2.6.3. Kanada'da Spor Okur-Yazarlığı

Kanada Spor okur-yazarlığı gelişim süreci boyunca yapılacak 24 saatlik hareket ve etkinlik programını internet yoluyla insanlarla paylaşmaktadır. 0-4 yaş (erken çocukluk), 5-17 yaş (çocuk ve genç), 18-64 (orta yaşlı), 65 yaş ve üstü olarak sınıflandırmıştır. www.csep.ca/guidelines

Spor okur-yazarlığı öğrenenler için, aritmetik aynı zamanda okuma- yazma becerisi ile birlikte yaşam boyu devam eder. Çocuğun çok çeşitli fiziksel aktivite, ritmik ve spor durumlarında güvenle ve kontrol altında hareket etmesine izin veren Temel Hareketi becerisinin ve Temel Spor Becerilerinin geliştirilmesidir. Okur-yazarlık ayrıca, bir etkinlik ortamında çevrelerinde neler olup bittiğini okuma ve uygun şekilde tepki verme yeteneğini de içerir (www.SportWales 2007 Erişim Tarihi: 9 Temmuz 2017).

Spor okur-yazarlığı hakkında objektif veriler için yapılan ısrarlı çağrıya cevaben, Kanada tarafından spor okur-yazarlığı değerlendirmesi Canadian Assessment of physical literacy (CAPL) geliştirilmiştir. “spor okur-yazarlık hareketinin” anlaşılmasını ve pekiştirilmesini kolaylaştırmak için CAPL’nin iyileştirilerek, geniş çapta uygulanmasını önermektedirler. Spor okur-yazarlığı değerlendirmesinin hedefi; Kanada’lı çocuklarda spor okur-yazarlık değerlendirmesine yardımcı olmak adına geçerli, güvenilir, uygulanabilir eğitici aracı sağlamaktır. Kanadalı eğitim ve sağlık uzmanlarının Kanada’daki spor okur-yazarlık durumunu daha iyi anlamalarına imkân sağlayacak Spor okur-yazarlığı değerlendirmesini, hâlihazırda 9 – 13 yaşlarındaki (4.-6. sınıf) Kanadalı çocuklar üzerinde uygulanmaktadır. Bu program; spor okur-yazarlığın dört etki alanı olan temel motor becerileri, fiziksel aktivite davranışı, fiziksel yeterlilik ve bilgi, farkındalık ve anlama yetisini inceleyen bir ölçme aracıdır. Önceden var olan birçok protokolden ve metottan daha çok geçerli ve uygulanabilir yönetilebilir değerlendirme modüllerinin bir karışımıdır. Spor okur-yazarlığı değerlendirmesi kapsamında kullanmak üzere bilgiyi, farkındalığı ve anlama yetisini ölçmek için yeni bir anket geliştirilmektedir. Aynı zamanda Spor okur-yazarlığı değerlendirmesi ’nin geliştirilmesinde uluslararası bilimsel uzman danışma komitesi yol göstermektedir. 600’ün üzerinde çocuk, gelişimin başlangıç evresinde test edilmiş ve veri toplama prosedürlerinin bir parçası olarak, öğretmenlerden Spor okur-yazarlığı değerlendirmesi hakkındaki fikirlerini soran araştırma etik kurulu onaylı bir anketi doldurmaları istenmiştir. Aşağıdaki tabloda uygulamanın sınıflandırılması belirtilmiştir. Çocukların ve okul idari kadroların yorumlarının yanı sıra öğretmenlerden alınan cevaplar baz alındığında Spor okur-yazarlığı değerlendirmesi’nin pilot uygulamaları önemli derecede olumlu bir deneyim olmuştur. “Çocuklar bu programa katılmaktan keyif aldılar ve heyecan duydular” ve “ Genel izlenimlerim, bu program çok daha önceden yapılmalıydı! Bence sonuna kadar mükemmel bir deneyimdi! Sınıf programa katılmaktan çok keyif aldı.” gibi yorumlar öğretmenlerden alınan yanıtlara örnektir (Tremblay, Lyod 2015).

Tablo 4. Kanada Spor Okur-Yazarlık Aktivite Örnekleri

Fiziksel Uygunluk	Temel Spor Becerileri	Fiziksel Aktivite Davranışı	Bilgi Davranışı Anketi
Esneklik, koşu, denge, kuvvet, yükseklik, ağırlık.	Dinamik engel dersi Zıplama, yakalama, tırmanma	Bilgi davranışının pilot versiyonundaki sorular fiziksel aktivite davranışını doğrulamak için kullanılır.	Bilgi, farkındalık ve anlayışı değerlendiren anket konuları: Sağlık, fiziksel uygunluk, motor becerileri, fiziksel aktivite tercihleri.

Kanada spor okur- yazarlığında konuşmalar ve sorgulamada iki yönlü iletişimle esnek ve duyarlı bir öğretici tarzın daha fazla kullanılması, bilgilerin adım adım teslim edilmesi, sporcuların kendi eğitimlerini planlaması için daha fazla fırsat vererek, kendi başlarına pratik yapmalarını sağlayarak programa bağlılığın modellenmesi gibi sosyal bağlantıyı ve sürekli öğrenmenin değerini vurgular (Bradley W, 2017).

Kanada'nın yapmış olduğu tüm çalışmalarının sonucunda spor okur-yazarlığı için tasarladığı en iyi 10 uzun vadeli sporcu gelişim maddeleri;

1) Sürekli gelişim, çağdaş bir spor toplumunun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak sporun ve fiziksel aktivitenin kalitesini gerçekleştirmek için neyin gerekli olduğunu daha yeni yeni anlamaya başlıyoruz. Yerel düzeyden, uluslararası boyuta kadar uzanan spor örgütleriyle çalışırken, eleştirmenler, şüpheciler ve şampiyonlarla karşılaşırız. Bütün bunlar herkes için spor ve yaşam boyu sporu oluşturan bir kalite görüşüne göre doğru ilerlememizi sağlamak için gereklidir. Bu bağlamda. Aktif başlangıç, eğlenceli temel beceriler, antrenmanı öğrenme ve bu ortamları hazırlamak başta olmak üzere antrenman için antrenman, yarışmak için antrenman, kazanmak için antrenman ve yaşam boyu aktiflik rehberlikleri dikkate alınarak kronolojik şekilde ilerlemelidir.

2) Daha sağlıklı, daha mutlu, daha başarılı: Bu üç önemli Sonuca ulaşma yolunda bütün çocuklar temel hareketlerini ve temel spor becerilerini kullanma güvenini geliştirerek spor okur- yazarı olacak duruma gelirler ve uygun antrenman, yarışma, aktivite içeren sistematik bir yolla daha fazla sayıda sporcu mükemmelliğin üst

düzeylelerine ulaşabilir.

3) Spor okur-yazarlığı, insanın sağlıklı gelişimi için bir temeldir ve kişinin elinden geldiği kadar spor etkinlik ve spor performansıyla yaşam boyu bir bağ kurmasına yardımcı olur. Spor okur-yazarlığı hem fiziksel etkinliğe katılım hem de sporda mükemmellik için bir dönüm noktasıdır. İdeal olarak spor okur-yazarlığı ergenlik dönemindeki hızlı büyüme evresinden önce geliştirilir.

4) Gelişimsel olarak uygun olması; Bireylerin gelişimsel olarak uygun olan kondisyon programlarını içerir. Gelişimsel olarak uygun teknik, taktik programlar, gelişimsel olarak uygun aktiviteler vb. gibi bütün katılımcılar için gerekli olan modellerin sınıflandırılarak uygulanmasını kapsar.

5) Sürece odaklanmak, bir sonraki maçın veya etkinliğin sonucuna odaklanmak uzun vadeli sporcu gelişiminin benimsediği bir şey değildir. Gerek yüksek performans sporcusu gerekse yaşam boyu dinç olmaktan zevk alan katılımcılar yetiştirmek için temel konu, günlük olarak yüksek kaliteli spor yaşantıları sağlama sürecine odaklanmaktadır. Sporun sadece eğlence değil aynı zamanda katılımcıların becerilerini geliştirici özellikte olmasını sağlamak için spor programlarının uygun şekilde dönemlenmiş yıllık planlanması olması çok önemlidir.

6) Kanadanın spor okur-yazarlığı modeli, doğru şeyi, doğru insanlarla, doğru zamanda yapma, doğru şekilde yapmayla ilişkili olan sporcu merkezli bir yoldur. Çocukların çok küçük yaştan itibaren çok çeşitli spor dallarına ve etkinliklere katılarak bunlarla ilgili yaşantılar edinmeleri çok önemlidir. Bununla birlikte çocukların her spor dalı tarafından belirlenen uygun zamandan önce özelleşmeye başlamamaları aslında da büyük önem taşımaktadır. Dünyada ki spordan edinilen kanıtlar, elit sporcuların mükemmellik düzeyine ulaşmaları için 8-12 yıllık antrenmana ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Temel ders aynıdır. Mükemmelliğe ulaşmak için kestirme bir yol yoktur. Uzun vadeli bir süreçtir ve zaman almaktadır.

7) İlk olarak 'insan', ikinci olarak 'sporcu' üçüncü olarak 'oyuncu' anlayışı hâkimdir. Yalnızca sportif gelişime odaklanmanın aksine insanı bir bütün olarak geliştirmeye odaklanır. Bireyin zihinsel, bilişsel, duygusal gelişimi de fiziksel gelişim, teknik-taktik gelişim kadar önemlidir. Bu gelişim de spor dalına özgü becerileri geliştirmeden önce başlamaktadır. Asıl önemli olan taktikten önce becerileri iyi düzeyde öğrenmektir.

8) İş birliği başarıyı getirir. Spor kalitesini geliştirme eylemi büyüdükçe spor okur-yazarlığının sadece uzun vadeli sporcu gelişiminin toplumu tarafından değil, aynı

zamanda sağlık, rekreasyon ve eğitim gibi sekt6rler tarafından da sahiplenildiği g6r6lmektedir. Çocukların, gençlerin, yetişkinlerin kendi gerçek potansiyellerine ulaşma fırsatına sahip olmalarını sağlamak için, rekreasyon, eğitim ve sağlık 6rg6tlerinin yerel, b6lgesel ve ulusal d6zeyde çalışmaları gerekmektedir. Ancak bu şekilde 6rg6tler verimli hale gelebilir.

9) Herkes için gelişimsel olarak uygun spor – yaşam boyu spor bakışı peşinden ilerledikçe, spordaki liderlerin d6ř6nc6lerini, ‘Bir kul6b6n bir şampiyon kazanmak için neler yapabileceğinden sporun kendi katılımcıları ve toplumu için uzun vadede ne yapabileceğine doğru değiştirmeye ihtiyaç duyacaklarını s6ylemek m6mk6nd6r.

10) B6t6n bunları tek bir çatı altında toplayarak spor okur-yazarlığı kavramını benimseyerek konu 6zerinde harekete geçmek daha iyi bir spor k6lt6r ortamı oluşturacaktır (Balyi, Way ve Higgs, 2013).

2.6.4. Hong Kong’da Spor Okur-Yazarlığı

Profes6r Ha ve araştırma ekibi, spor okur-yazarlığın, kişinin aktif ve sağlıklı bir yaşam tarzı seçmeye y6nelik eğilimine katkıda bulunan g6l6 bir fakt6r olabileceğine inanmaktadır. Spor okur-yazarlığı bireyin fiziksel aktivite ile ilgili bilgisini, motor becerilerini, zindeliğini, motivasyonunu ve davranışlarını ilgilendiren fakt6rleri ifade eder. K66k yaşlardaki çocuklar için spor okur-yazarlık kavramı, çocukları yapılandırılmış ve yapılandırılmamış oyun yoluyla iletilen temel hareket becerisi ile geliştirilebilir. Aktif oyun yoluyla spor okur-yazarlığının kazanacaklarını d6ř6nmektedirler. Hong- Kong spor okur-yazarlığı ile ocuk sağlığının iyileştirilmesi arasındaki ilişkiyi, doğum sonrası d6nemden genç yetişkinliğe kadar izleyen bir s6re olarak tanımlamaktadır. Yetişkinlerimizi spor okur-yazarı olma yolunda donatmaya başlamak için ise asla çok geç değildir diyerek Spor okur-yazarlığın gelişimini, uzun vadede bireysel sağlık için kritik 6neme sahip olduğunu kabul etmişlerdir. Fiziksel aktiviteye ve okur-yazarlığa 6m6r boyu bağlılık kurmak için çocukların ve ergenlerin yetenekleri doğrultusunda doğru y6nlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Spor okur-yazarlık kavramı Hong Kong’a g6re sadece fiziksel aktiviteyle eşdeğer değildir, fiziksel aktivite için 6nemli bir 6nceliğe sahip olan zekâdır. Bu anlamda bireyler spor okur-yazarlık anlayışı olmadan fiziksel aktiviteye katılamayabilirler, ancak fiziksel aktiviteye katılarak spor okur-yazar bir birey olarak gelişebilirler. Spor okur-yazar ergenler, fiziksel aktiviteyle değişen çevrelerinde temel hareket, koordinasyon ve kontrol konusunda 6zg6ven kazanabilirler. Bu nedenle, spor okur-yazarlığı, fiziksel aktiviteye katılım yoluyla da geliştirilmektedir.

Spor okur-yazarlık ve fiziksel aktivitenin bileşenleri birbiriyle bağlantılıdır. Spor okur-yazarlık kelimesi, geniş bir zekâ yelpazesinden oluşan insan gelişiminin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. Spor okur-yazarlık kavramı, motivasyon, güven, fiziksel yetkinlik, değer ve bilgi ve anlayışla ilgili özel bir zekadır. Bir kişinin yaşamı boyunca amaçlanan fiziksel uğraşları ve faaliyetleri ve alanında edinmiş olduğu bilgileri sürdürme sorumluluğudur. Bu sorumlulukların farkında olan kişiler spor okur-yazarlıklarını geliştirerek öğrenme deneyimine hak kazanan kişilerdir. Fiziksel olarak kendilerine güvenirlere ve özgüven sahibi olurlar. Sosyal çevreye katılım için motivasyon oluştururlar. Çevre ile nasıl etkileşim kurduklarını, kendilerini nasıl ifade ettiklerini ve başkalarıyla nasıl etkili iletişim kurmaları gerektiği konusunda bilgi sahibi olurlar. Fiziksel aktiviteyi nasıl koruyacakları hakkında bilgi ve anlayışlarını ortaya koyarlar. Bu nedenle, çocukların, ergenlerin ve erişkinlerin spor okur-yazarlık kazandıkları zaman, temel hareket, koordinasyon ve değişen çevreye göre kendini kontrol etme ustalığını da kazanır. Ayrıca, fiziksel ortamda başka insanlarla etkileşime geçmek için sözel ve sözel olmayan iletişimi gösterebilir ve yeni fiziksel aktiviteler keşfetmekten keyif alabilirler.

Hong Kong, Son on yılda, spor okur-yazarlık değerlendirmesi için temel hareket becerilerinin veya sporcu yeteneklerinin tanımlanmasına odaklanmıştır. Bu değerlendirme, beceri odaklı değerlendirmeye yönelik önyargılı bir şekilde spor okur-yazarlığın biraz dar bir yorumu olarak kalmaktadır. Spor okur-yazarlığın bu dar değerlendirmesinin kavramın karmaşıklığını anlama açısından yetersiz olduğunu ve spor okur-yazarlığın diğer yönlerinin değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Bu spor okur-yazarlık nitelikleri, fiziksel hareket yetkinliği, fiziksel olarak nasıl hareket edebilecekleri hakkında bilgi ve anlayış, ve aynı zamanda aktif olmak isteyenlere gerekli motivasyon ve güvene sahip olmak gibi “sağlıklı davranış belirleyicileri” unsurlarında içermelidir. Beden eğitimi öğretmenlerinin kendi spor okur-yazarlık algılarını, özgüvenleri, kendilerini ifade etme ve başkalarıyla iletişim kurma duygusu bakımından ölçmek üzere tasarlanan Algılanan spor okur-yazarlık kavramını ölçmek için yaptıkları araştırmada öncelikle beden eğitimi ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yaparak, deneyimli beden eğitimi konu uzmanlarını kullanan odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Sonrasında ise spor bilimi, beden eğitimi, sağlık eğitimi ve araç geliştirme konularında dört uzmandan oluşan bir seminer yapılmış ve anlatılanların yorumlanması ve gözden geçirilmesi amacıyla sorular sorulmuştur (Sum ve arkadaşları, 2016; Sum ve arkadaşları, 2018).

Hipotezler

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri, Antrenörler ve Spor Yöneticileri tarafından algılanan spor okur-yazarlığı kavramının alt boyutları arasında anlamlı bir fark vardır.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri, antrenörler ve spor yöneticilerinin Özgüven ve Yaşam Boyu Spor, Duyuşsal Gelişim ve Sağlık boyutları ve Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeği skorları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma Soruları

Beden eğitimi, antrenör ve spor yöneticisinin Özgüven ve Yaşam Boyu Spor boyutu ile Duyuşsal Gelişim ve Sağlık boyutu ve Spor Okur-yazarlığı Farkındalıkları Cinsiyete göre farklılık var mı?

Beden eğitimi, antrenör ve spor yöneticisinin, Özgüven ve Yaşam Boyu Spor boyutu ile Duyuşsal Gelişim ve Sağlık boyutu ve Spor Okur-yazarlığı Farkındalıkları Gelir Seviyesine göre farklılık var mı?

Beden eğitimi, antrenör ve spor yöneticisinin, Özgüven ve Yaşam Boyu Spor boyutu ile Duyuşsal Gelişim ve Sağlık boyutu ve Spor Okur-yazarlığı Farkındalıkları Eğitim Durumuna göre farklılık var mı?

Beden eğitimi, antrenör ve spor yöneticisinin, Özgüven ve Yaşam Boyu Spor boyutu ile Duyuşsal Gelişim ve Sağlık boyutu ve Spor Okur-yazarlığı Farkındalıkları Mesleki Deneyime göre farklılık var mı?

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Spor Okur-Yazarlığı kavramını spor bilimleri mezunları örnekleminde değerlendirmek adına aşağıda ayrıntılı biçimde verilecek olan ölçeklerle nicel araştırma modeli ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Spor Bilimleri Fakültesi (Spor Yönetimi, Antrenörlük ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği) mezunları oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem hesaplaması adına, yapılması planlanan regresyon, doğrulayıcı faktör analizi ve açıklayıcı faktör analizlerinde orta düzeyde Etki Büyüklüğü hedeflemesine göre ($f^2=.15$), α hata olasılığı 0.05 ve $1-\beta$ hata olasılığı=0.95 olarak belirlenerek G*Power 3.0.10 programı ile gerekli minimum örneklem sayısı hesaplanmıştır. 3 gizil değişkenli doğrulayıcı faktör analizi modellemesine göre, .9506 güce sahip (*kritik F=4.463*) analiz için minimum 138 örneklem sayısı sonucuna ulaşılmış ve bu çalışmanın örneklem büyüklüğü bu bilgiler ışığında kararlaştırılmıştır. Ayrıca planlanan demografik bilgiler arasındaki farkları belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testleri için de .9512 güce sahip (*kritik t=1.653*) analiz için minimum 176 örneklem sayısı da elde edildiğinden örneklem büyüklükleri bu formüller üzerinden kararlaştırılmıştır. Bunun sonucunda ise oluşturulan çalışma örneklem grubunda İstanbul ili örneğinde, bu alanlardan mezun olan 376 kişi bulunmaktadır. Çalışma örneklemini oluştururken Uygun (Konvansiyonel) Örneklem yöntemi kullanılmış, çalışmaya katılım gönüllülük esasında sağlanmış, katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek anket formları doldurulmuştur. Çalışmaya, Spor Yönetimi mezunu 114 kişi, Antrenörlük mezunu 114 kişi ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği mezunu 145 kişi katılmış, 3 kişi ise mezuniyet alanını belirtmemiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği (Perceived Physical Literacy Instrument)

Çalışmada kullanılan Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği, Sum ve arkadaşları (2016) tarafından Hong Kong'da Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Spor Okur-Yazarlığına dair görüşlerini değerlendirmek adına geliştirilmiştir. 5'li Likert tipi 18 maddeden oluşan ölçek formudur. Ölçeğin geliştirilmesinde, 1994-2015 arasında spor okur-yazarlığı ile ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapıldıktan sonra spor ve sağlık bilimleri uzmanları tarafından dikkat çeken konu başlıklarının önemine göre spor okur-yazarlığının ölçülebilmesine ilişkin maddeler ile elde edilmiştir. Bu çerçevede oluşturulan 18 maddenin, spor okur-yazarlığına dair bilgi ve bunu anlama, iletişim ve kendini ifade edebilme, kendilik algısı olarak üç başlıkta toplanabilecek içeriğe sahip olduğu belirtilmiştir. Yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda 9 madde çalışmanın dışında bırakılmış ve 3 alt boyutu ölçen üçer maddeden oluşan ölçeğin son hali yayınlanmıştır (Sum ve arkadaşları, 2016).

Bu çalışmada kullanılan Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeğinin, Türkiye'ye uyarlanarak Türkçe için geçerlik ve güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeğini oluşturan 18 maddenin hepsinin Türkçe çevirisi yapılmıştır. İngilizce bilen, akademik alanda çalışan iki spor bilimleri mezunu ile çeviri yapılmış, daha sonra Türkçe form, akademik alanda çalışan iki spor bilimleri mezunu ile tekrar İngilizce çevirisi yapılarak (back-forward translation) madde formlarının korunup korunmadığı test edilmiştir. Elde edilen Türkçe formda, orijinal ölçekte çıkarılan 9 madde de dâhil edilmiş, bu madde içeriklerinin Türkiye örneğinde temas edebileceği noktalar olabileceği öngörüsü ile bütün maddelerle Açıklayıcı Faktör Analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada kullanılan hali ile Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği, Türkiye'de kullanıma uygun ölçek yapısını sağlamıştır. Ölçekte toplamda 17 madde yer almaktadır. Bu çalışmada yapılan analizlerden elde edilen ve Türkçe formda farklılık gösteren alt boyutlara yeni isimlendirmeler yapılmıştır. "Özgüven ve Yaşam Boyu Spor" alt boyutunda 13 madde (4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18 numaralı maddeler), "Duyuşsal Gelişim ve Sağlık" alt boyutunda ise 4 madde (1. Madde, 2. Madde, 3. Madde, 7. Madde) bulunmaktadır (EK-1). Ölçek alt boyutlarının güvenirlik analizleri

için Cronbach's Alpha ve Guttman Split-Half katsayıları incelenmiş, "Özgüven ve Yaşam Boyu Spor" alt boyutu için sırasıyla .911 ve .892; "Duyuşsal Gelişim ve Sağlık" alt boyutu için sırasıyla .881 ve .850 katsayı değerleri elde edilmiş ve ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu ölçeğin yapı geçerliği ile ilgili detaylı bilgiler "Bulgular" kısmında yer almaktadır.

3.3.2. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği

Spor okur-yazarlığı kavramının irdelenmesi yapılırken tarama yöntemi kullanılmıştır. Kaynak araştırmalarında ihtiyaç duyulan bilgileri elde edebilmek için kaynakların bilgilerini bulundurma şekline göre bölümlenmesi (tasnifi) yapılmıştır. Konu ile ilgili kitaplar, dönüşümlü (periyodik) yayınlar ve belgelere ulaşılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Okunan eserlerden bilgiler tercüme edilerek, işlevsel ve aktif okuma yoluyla özet çıkartarak yazılmıştır. Ayrıca spor-okuryazarlığına ilişkin veriler, İngiltere'nin, ABD'nin, Avustralya'nın, Kanada'nın web sitesinden (www.shapeamerika.com; www.phcanada.ca; www.mauikinesiology.com), çeşitli yayınlarından derlenmiştir (Whitehead, 2010; Shields ve Bredemeier, 2009).

Spor okur-yazarlığı kavramının basit ve doğal bir yapısı ve tanımı bulunmadığı için (Lundvall, 2015), kavramın ölçülebilir hale getirilebilmesi için gerekli kavramsallaştırmalar birden fazla başlık altında toplanabilmektedir. Davranışsal ve psikolojik bir çok içeriği barındıran spor okur-yazarlığı, bunların bir sonucu olarak motivasyon, öz-yeterlilik, öz-güven gibi kavramları da beraberinde getirir ve bunlarla birlikte sağlıklı bir fiziksel yaşamı içselleştiren bir örüntü sağlar (Whitehead, 2010). Bu nedenle de spor okur-yazarlığı kavramının işlevsel çıktıları ölçülürken ya da uygulama için programlar hazırlanırken fiziksel olarak aktif yaşam prensiplerinin neler olduğu, spor okur-yazarlığı ile ilgili "bilgi" edinme ve uygulama özelliklerinin ne şekilde geliştirilebileceği ve uygun fiziksel yetilerin nasıl edinilecekleri ile ilgili boyutların da göz önünde bulundurulması gerekliliği vurgulanmaktadır (Lundvall, 2015). Hâlihazırda var olan spor okur-yazarlığı araçlarının da içeriği bu bağlamda, politika uygulamaları, program hazırlama süreçleri, uygulama kılavuzları (Giblin, Collins ve Button, 2014; Hastie ve Wallhead, 2015; Mandigo ve arkadaşları 2009) ve ölçüm araçları yaratma (Sum ve arkadaşları, 2016) bakımından da farklılıklar göstermektedir. Genel olarak fiziksel yeterlilik ve gelişimsel temelde spor okur-yazarlığı kavramının program oluştururken önemli vurgulanırken (Mandigo ve arkadaşları, 2009), bu fiziksel gelişimin izlenmesi ve kanıta dayalı olarak gelişimsel

yararın ortaya konmasının da spor okur-yazarlığı kavramının fiziksel eğitim programlarında uygulanabilirliğini ispatlayabileceği ifade edilmiştir (Giblin, Collins ve Button, 2014).

Bu ölçeğin içeriği temel olarak alındığında ise, var olan madde havuzunun spor okur-yazarlığına dair bazı psikolojik boyutları içermediği (motivasyon, öz-yeterlilik gibi), farklı kültürlerde ve eğitim programlarındaki kişilerle yapılmadığı için genişletilmesi ve tekrar edilmesi gerektiği, ayrıca öğrencilerin bu konu üzerindeki çıktıları ile birlikte test edilebileceği ve neden-sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirmeye açık olacak hale gelmesi gerektiği vurgulanmıştır (Sum ve arkadaşları, 2016). Bunun yanında, spor okur-yazarlığı kavramı eğitim sistemi içerisinde işlevsel bir boyutta yer alıyorsa, kavramın her özelliğinin ölçülebilir ve değerlendirilebilir forma sahip olması gerekliliğinin de altı çizilmiştir (Tremblay ve Lloyd, 2010). Bu bakış açısı dikkate alındığında ise, hem eğitimcilerin algıladığı spor okur-yazarlığına dair “farkındalık” ve bilgiyi uygulayabilme ölçümlerinin yanı sıra; spor okur-yazarlığı kavramının içerdiği görece daha karmaşık psikolojik kaynakların da farkındalığı ölçüm araçlarında içerik olarak yer alabilir. Ayrıca kültürümüzde konunun uygulama alanları ve farkındalığı kısıtlı olduğu için sporun kültürü ve değerleri açısından da bu kavramın yansımalarını belirlemenin önemli olduğu düşünülmüştür. Ölçüm ve uygulama programlarındaki kısıtlılık vurguları (Sum ve arkadaşları, 2016; Tremblay ve Lloyd, 2010) ve kavramın “çok boyutlu” yapısı (Whitehead, 2010) dikkate alındığında uygulanabilir ölçek yapısı ve modeli literatürde sunulan yapının geliştirilebilir ve genişletilebilir özelliklerini içermesi gerektiği düşünülmüştür. Bu bilgiler ışığında, spor okur-yazarlığını farklı boyutlarda yansıtılabildiği düşünülen 24 madde literatürdeki kaynaklardan elde edilmiştir. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği maddeleri ile birlikte toplam 42 madde içeren ilgili havuzda, araştırmacı tarafından konu, yönelim ve içerik olarak benzerlik ve uygulanabilirlik ile ilgili eşleşmeler yapıldıktan sonra, literatürden elde edilen madde sayısı 9’a düşürülmüş ve araştırmacı tarafından 3 madde daha eklenerek, Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği ile birlikte çalışmada kullanılması planlanan 12 maddelik ölçek formu elde edilmiştir. Bu ölçek ve araştırmacı tarafından derlenen maddeler ile ilgili yapı geçerliğine dair istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre “Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeği” adı verilen ölçekte 1. Madde, 2. Madde ve 12. Madde haricinde toplamda 9 madde ile tek faktörlü yapı olduğu saptanmıştır. Oluşan tek faktörlü yapının ise güvenilirlik analizleri için Cronbach’s Alpha ve

Guttman Split-Half katsayıları incelenmiş, tek faktör için sırasıyla .922 ve .865 katsayı değerleri elde edilmiştir. 5'li Likert tipi 9 maddeden oluşan bu ölçek, Spor Okur-Yazarlığı kavramını Türkiye'de ölçme ve değerlendirme adına kullanışlı ve diğer ölçek yapısı ile uyumlu bir yapıya sahiptir (EK-2). "Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği" geliştirilmesi adına yapılan analizler "Bulgular" kısmında detaylı bir biçimde açıklanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen verilerin SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 programı ile analiz edilmiştir. Çalışmada kullanılan ölçeklerin yapı geçerliliği Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile belirlenmiş, gereken durumlarda Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile yeni ölçek yapısı ile birlikte test edilmiştir. Çalışmadan elde edilen devamlı ve kategorik verilerin açıklayıcı bilgileri ile ilgili katılımcıların özellikleri belirlenmiştir. Çalışmadaki gruplar arası karşılaştırmalarda iki grup için Bağımsız t testi, iki gruptan fazla olan karşılaştırmalar için Tek Yönlük Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Çalışmadaki ölçek yapılarının birbirleri ile olan ilişkilerine dair regresyon katsayıları üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Analizlerden elde edilen veriler "Bulgular" kısmında belirtilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Verilerine Dair Bulgular

Tablo 5. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Frekans Dağılımları

Değişkenler		Sayı (%) N=376
Yaş (Ortalama-Standart Sapma)		33.39 (6.85)
Mezun Olunan Bölüm	Spor Yönetimi	114 (% 30.3)
	Öğretmenlik	114 (% 30.3)
	Antrenörlük	145 (% 38.6)
	Belirtmemiş	3 (% .8)
Cinsiyet	Kadın	130 (% 34.6)
	Erkek	235 (% 62.5)
	Belirtmemiş	11 (% 2.9)
Eğitim	Lisans	243 (% 64.6)
	Yüksek Lisans	110 (% 29.3)
	Doktora	20 (% 5.3)
	Belirtmemiş	3 (% .8)
Gelir	2000 TL'den az	29 (% 7.7)
	2000-4000 TL arası	175 (% 46.5)
	4000-6000 TL arası	139 (% 37)
	6000-8000 TL arası	21 (% 5.6)
	8000 TL'den fazla	7 (% 1.9)
	Belirtmemiş	5 (% 1.3)
Mesleki Deneyim	1 Yıldan az	19 (% 5.1)
	1-5 Yıl arası	111 (% 29.5)
	6-10 Yıl arası	134 (% 35.6)
	11-15 Yıl arası	61 (% 16.2)
	15 Yıldan fazla	48 (% 12.8)
	Belirtmemiş	3 (% .8)

Katılımcıların sosyodemografik özellikleri Tablo 5’te gösterilmiştir. Çalışmaya 130 Kadın (%34.6), 235 Erkek katılmıştır (%62.5). Çalışmaya katılan ve eğitim durumunu belirten 373 kişiden 243’ü (% 64.6) Lisans, 110’u Yüksek Lisans (% 29.3) ve 20’si ise Doktora (% 5.3) mezundur. Çalışmada gelir durumuna dair soruya yanıt veren 371 kişiden gelir durumu 2000 TL’den az olan 29 kişi (% 7.7), 2000-4000 TL arası olan 175 kişi (% 46.5), 4000-6000 TL arası olan 139 kişi (% 37), 6000-8000 TL arası olan 21 kişi (% 5.6) ve aylık geliri 8000 TL’den fazla olan 7 kişi (% 1.9) bulunmaktadır. Katılımcıların Mesleki Deneyim yıllarına bakıldığında ise 3 kişi soruya yanıt vermezken Mesleki Deneyimi 1 Yıldan az olan 19 kişi (% 5.1), 1-5 Yıl arası olan 111 kişi (% 29.5), 6-10 Yıl arası olan 134 kişi (% 35.6), 11-15 Yıl arası olan 61 kişi (% 16.2) ve mesleki deneyimi 15 Yıldan fazla olan 48 kişi (% 12.8) çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılanların Yaş ortalamaları ise 33.39 (6.85) olarak belirlenmiş, en düşük yaş 22 en yüksek yaş ise 60 olarak not edilmiştir.

4.2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Yapı Geçerliğine Dair Analizler

Çalışmada kullanılan Algılanan Spor Okuryazarlığı Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek formunun yapı geçerliğini değerlendirmek adına Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır.

4.2.1. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Yapı Geçerliği

Orijinal Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği maddelerine ait tanımlayıcı veriler Tablo 6’da gösterilmiştir. 5’li Likert şeklinde puanlanan ölçekte elde edilen ortalama puanlar 3.984 (12. Madde) ile 4.691 (5. Madde) arasında değişmektedir. Çalışmada ölçeği oluşturan orijinal maddelerinin tümüyle yapılan ve ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için yapılan AFA’da öncelikle bütün maddeler arasında korelasyon matrisi incelenerek önemli oranda manidar korelasyonların olup olmadığına bakılmış ve faktör analizinin yapılabilmesine uygunluk gösterir nitelikte manidar ilişkilerin olduğu görülmüştür. Daha sonra örneklem uygunluğu (sampling adequacy) ve Barlett Sphericity testleri yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu için Keiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsayısı .948, Bartlett Sphericity testi ise 153 serbestlik derecesinde $\chi^2=4343.112$ olarak anlamlı düzeyde ($p<.01$) bulunmuştur. Açıklayıcı Faktör Analizinde Spor Yönetimi, Antrenörlük ve Beden Eğitimi Öğretmenliği mezunu toplam 376 kişinin verileri analiz edilmiş, AFA ve DFA gerçekleştirmede kayıp veri ile ilgili bir sorun olmaması adına kayıp veriler “madde ortalama değerleri” girilerek analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği Maddelerine Ait Veriler

	Ortalama	Standart Sapma
1. Yeterli sayıda temel hareket becerilerine (hoplama, sekme, sıçrama vb.) sahibim.	4.473	.7584
2. Yaşıma göre, fiziksel olarak sağlıklı ve düzgün bir görünüme sahibim.	4.212	.9646
3. Öğrendiğim motor becerilerini(dans etmek, bisiklet sürmek yazmak, el göz koordinasyonu vb) diğer fiziksel aktivitelere uyarlayabiliyorum.	4.464	.7253
4. Spora karşı olumlu bakış açısına ve ilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.	4.633	.7328
5. Kendim dâhil insanların spor yapmasını takdir ediyorum.	4.691	.6932
6. Beden eğitimi bilgilerini uzun süre uyguluyorum.	4.378	.8268
7. Sağlık ve fiziksel uygunluk(fitness) konularında kendimi yönetme becerisine sahip olduğumu düşünüyorum.	4.332	.7957
8. Sağlıkla ilgili öz değerlendirme becerilerine sahip olduğumu düşünüyorum.	4.407	.7280
9. Daha sağlıklı olmak için spor yapmaya istekliyim.	4.548	.6950
10. Spor sayesinde güçlü iletişim becerilerine sahibim.	4.473	.8637
11. Spor sayesinde güçlü sosyal becerilere sahip olduğumu düşünüyorum.	4.463	.8847
12. Zorlu doğa koşullarında yaşama konusunda kendime güveniyorum.	3.984	1.035
13. Karşılaştığım problemler ve güçlüklerle başa çıkma konusunda kendime güveniyorum.	4.503	.7763
14. 'Yaşam Boyu Spor' düşüncesini tamamıyla benimsiyorum.	4.636	.6794
15. Spor yapma alışkanlığımı sürdürülebilir hale getirebilirim.	4.540	.7437
16. Spor sayesinde kolayca dostluk kurarım.	4.460	.8507
17. Sağlık için Sporun faydalarından haberdarım.	4.649	.7186
18. Güncel spor eğilimlerini öğrenmeye hevesliyim.	4.457	.8443

Ölçeğin yapı geçerliği için Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis) yöntemi ile özdeğeri (Eigenvalues) 1.0'dan büyük yüklemeler faktör olarak kabul edilerek AFA gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin maddelerinin ilk formda faktör

yüklerinin .247 ile .724 arasında değişmekte olup bir madde haricinde (12. Madde) geçerli değerden -.40'ın üzeri (Tabachnik ve Fidell, 2001)- yüksek olarak belirlenmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Algılanan Spor Okuryazarlığı Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri –I

	Initial	Extraction
1. Yeterli sayıda temel hareket becerilerine (hoplama, sekme, sıçrama vb.) sahibim.	1.000	.569
2. Yaşıma göre, fiziksel olarak sağlıklı ve düzgün bir görünüme sahibim.	1.000	.589
3. Öğrendiğim motor becerilerini(dans etmek, bisiklet sürmek yazmak, el göz koordinasyonu vb) diğer fiziksel aktivitelere uyarlayabiliyorum.	1.000	.656
4. Spora karşı olumlu bakış açısına ve ilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.	1.000	.641
5. Kendim dâhil insanların spor yapmasını takdir ediyorum.	1.000	.592
6. Beden eğitimi bilgilerini uzun süre uyguluyorum.	1.000	.524
7. Sağlık ve fiziksel uygunluk(fitness) konularında kendimi yönetme becerisine sahip olduğumu düşünüyorum.	1.000	.558
8. Sağlıkla ilgili öz değerlendirme becerilerine sahip olduğumu düşünüyorum.	1.000	.608
9. Daha sağlıklı olmak için spor yapmaya istekliyim.	1.000	.593
10. Spor sayesinde güçlü iletişim becerilerine sahibim.	1.000	.670
11. Spor sayesinde güçlü sosyal becerilere sahip olduğumu düşünüyorum.	1.000	.545
12. Zorlu doğa koşullarında yaşama konusunda kendime güveniyorum.	1.000	.247
13. Karşılaştığım problemler ve güçlüklerle başa çıkma konusunda kendime güveniyorum.	1.000	.568
14. ‘Yaşam Boyu Spor’ düşüncesini tamamıyla benimsiyorum.	1.000	.694
15. Spor yapma alışkanlığımı sürdürülebilir hale getirebilirim.	1.000	.684
16. Spor sayesinde kolayca dostluk kurarım.	1.000	.724
17. Sağlık için Sporun faydalarından haberdarım.	1.000	.580
18. Güncel spor eğilimlerini öğrenmeye hevesliyim.	1.000	.643
<i>Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)</i>		

Toplam 18 maddenin bu analizde 2 faktör altında toplanması ile popülasyondaki varyansın toplamda % 59.364’ünü açıkladığı saptanmıştır (Tablo 8). Kaiser

Normalizasyonu ile Oblimin Döndürme yöntemi ile döndürülmüş içerik matrisine bakılarak hangi maddelerin hangi faktörler altında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 8. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –I

Bileşen	Başlangıç Eigenvalue Değeri			Kareler Yüklenmesi Toplamının			Kareler Yüklenmesi Toplamının Döndürülmüş Hali		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi
1	9,545	53,026	53,026	9,545	53,026	53,026	6,436	35,755	35,755
2	1,141	6,338	59,364	1,141	6,338	59,364	4,250	23,609	59,364
3	,916	5,092	64,456						
4	,783	4,350	68,805						
5	,733	4,071	72,876						
6	,602	3,343	76,220						
7	,562	3,124	79,344						
8	,508	2,821	82,165						
9	,476	2,646	84,811						
10	,413	2,296	87,107						
11	,379	2,104	89,211						
12	,372	2,069	91,280						
13	,339	1,886	93,166						
14	,317	1,763	94,929						
15	,274	1,522	96,451						
16	,257	1,427	97,878						
17	,201	1,117	98,996						
18	,181	1,004	100,000						

Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)

Ölçekteki maddelerin .839 (16. Madde) ile .352 (12. Madde) arasındaki katsayılar ile faktörlere bağlandığı saptanmıştır (Tablo 9). Bu analizde 4. Madde, 8. Madde, 12. Madde ve 13. Maddelerin, iki faktör arasında birbirlerine yakın yüksek yükler içerdiği -aralarındaki farkların .10'dan fazla olması (Tabachnik ve Fidell, 2001)- belirlenmiştir. 12. Maddenin bu yakın yüklerin dışında kabul gören katsayı düzeyinden (.40 katsayı) daha düşük bir katsayıya sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 9).

Tablo 9. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği 2 Faktörlü Yapı Analizi-I

	Bileşen	
	Faktör 1	Faktör 2
Madde 16	.839	
Madde 18	.768	
Madde 10	.756	.314
Madde 15	.749	.351
Madde 14	.740	.383
Madde 17	.713	
Madde 11	.692	
Madde 9	.613	.466
Madde 5	.602	.478
Madde 6	.573	.443
Madde 13	.535	.531
Madde 12	.352	.351
Madde 2		.768
Madde 7		.688
Madde 3	.429	.687
Madde 1	.399	.640
Madde 8	.518	.583
Madde 4	.550	.581

Metot: Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis)
Döndürme Yöntemi: Oblimin with Kaiser Normalization.
Not1. Rotation converged in 3 iterations.
Not2. .30'dan küçük değerler tabloda gösterilmemiştir.

İlk Açımlayıcı Faktör Analizinde (AFA) elde edilen bulgulara göre, hem ilk katsayı (Communalities) değeri olarak hem de döndürme işleminden sonra yeterli katsayı değerini göstermeyen 12. Madde çıkarılarak yapılacak yeni bir faktör analizinin diğer maddelerdeki değerleri de iyileştirebileceği öngörüsü ile yeniden AFA gerçekleştirilmiştir. Yapılan ikinci faktör analizinde ise verilerin faktör analizine uygunluğu için Keiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsayısı .949, Bartlett Sphericity testi ise 136 serbestlik derecesinde $\chi^2=4224.734$ olarak anlamlı düzeyde ($p<.01$) bulunmuştur. Bu AFA'da da yine Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis) yöntemi ile özdeğeri (Eigenvalues) 1.0'dan büyük yüklemeler faktör olarak kabul edilerek yapı geçerliliği incelenmiştir. Ölçek maddelerinin ikinci analizde faktör yüklerinin .525 ile .723 arasında değişmekte olup geçerli değerden -

.40'ın üzeri (Tabachnik ve Fidell, 2001)- yüksek olarak ölçek yapısında yer aldığı saptanmıştır (Tablo 10).

Tablo 10. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri –II

	Initial	Extraction
1. Yeterli sayıda temel hareket becerilerine (hoplama, sekme, sıçrama vb.) sahibim.	1,000	.568
2. Yaşıma göre, fiziksel olarak sağlıklı ve düzgün bir görünüme sahibim.	1,000	.619
3. Öğrendiğim motor becerilerini(dans etmek, bisiklet sürmek yazmak, el göz koordinasyonu vb) diğer fiziksel aktivitelere uyarlayabiliyorum.	1,000	.652
4. Spora karşı olumlu bakış açısına ve ilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.	1,000	.643
5. Kendim dâhil insanların spor yapmasını takdir ediyorum.	1,000	.594
6. Beden eğitimi bilgilerini uzun süre uyguluyorum.	1,000	.525
7. Sağlık ve fiziksel uygunluk(fitness) konularında kendimi yönetme becerisine sahip olduğumu düşünüyorum.	1,000	.559
8. Sağlıkla ilgili öz değerlendirme becerilerine sahip olduğumu düşünüyorum.	1,000	.603
9. Daha sağlıklı olmak için spor yapmaya istekliyim.	1,000	.597
10. Spor sayesinde güçlü iletişim becerilerine sahibim.	1,000	.672
11. Spor sayesinde güçlü sosyal becerilere sahip olduğumu düşünüyorum.	1,000	.544
13. Karşılaştığım problemler ve güçlüklerle başa çıkma konusunda kendime güveniyorum.	1,000	.558
14. ‘Yaşam Boyu Spor’ düşüncesini tamamıyla benimsiyorum.	1,000	.697
15. Spor yapma alışkanlığımı sürdürülebilir hale getirebilirim.	1,000	.683
16. Spor sayesinde kolayca dostluk kurarım.	1,000	.723
17. Sağlık için Sporun faydalarından haberdarım.	1,000	.581
18. Güncel spor eğilimlerini öğrenmeye hevesliyim.	1,000	.645
<i>Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)</i>		

Toplam 17 maddenin bu ikinci analizde de 2 faktör altında toplanması ile popülasyondaki varyansın toplamda % 61.537'sini açıkladığı saptanmıştır (Tablo

11). Kaiser Normalizasyonu ile Oblimin Döndürme yöntemi ile döndürülmüş içerik matrisine bakılarak hangi maddelerin hangi faktörler altında yer aldığı tekrar belirlenmiştir. Ölçekteki maddelerin .950 (16. Madde) ile .491 (1. Madde) arasındaki katsayılar ile faktörlere bağlandığı saptanmıştır (Tablo 12).

Tablo 11. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –II

Bileşen	Başlangıç Eigenvalue Değeri			Kareler Yüklenmesi Toplamının			Kareler Yüklenmesi Toplamının Döndürülmüş Hali		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi
1	9,322	54,833	54,833	9,322	54,833	54,833	6,404	37,673	37,673
2	1,140	6,704	61,537	1,140	6,704	61,537	4,057	23,864	61,537
3	,785	4,619	66,157						
4	,753	4,428	70,585						
5	,670	3,939	74,524						
6	,562	3,308	77,832						
7	,520	3,060	80,892						
8	,498	2,932	83,824						
9	,413	2,431	86,255						
10	,380	2,232	88,487						
11	,373	2,197	90,684						
12	,340	2,000	92,684						
13	,318	1,869	94,553						
14	,279	1,641	96,194						
15	,260	1,528	97,722						
16	,206	1,215	98,937						
17	,181	1,063	100,000						

Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)

İkinci AFA'da beklenen katsayı yüksekliği 17 maddenin hepsinde sağlanmış, ilk AFA'da iki faktöre de yakın katsayılarla bağlanan maddelerin ise bu AFA'da 12. Maddenin çıkarılması ise belirli faktörlerin altında uygun bir biçimde yer aldığı görülmüştür.

Tablo 12. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği 2 Faktörlü Yapı Analizi-II

	Bileşen	
	Faktör 1	Faktör 2
16. Spor sayesinde kolayca dostluk kurarım.	.950	
18. Güncel spor eğilimlerini öğrenmeye hevesliyim.	.854	
10. Spor sayesinde güçlü iletişim becerilerine sahibim.	.829	
15. Spor yapma alışkanlığımı sürdürülebilir hale getirebilirim.	.817	
14. 'Yaşam Boyu Spor' düşüncesini tamamıyla benimsiyorum.	.801	
17. Sağlık için Sporun faydalarından haberdarım.	.787	
11. Spor sayesinde güçlü sosyal becerilere sahip olduğumu düşünüyorum.	.763	
9. Daha sağlıklı olmak için spor yapmaya istekliyim.	.643	
5. Kendim dâhil insanların spor yapmasını takdir ediyorum.	.628	
6. Beden eğitimi bilgilerini uzun süre uyguluyorum.	.599	
4. Spora karşı olumlu bakış açısına ve ilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.	.552	.362
13. Karşılaştığım problemler ve güçlüklerle başa çıkma konusunda kendime güveniyorum.	.549	
8. Sağlıkla ilgili öz değerlendirme becerilerine sahip olduğumu düşünüyorum.	.518	.369
2. Yaşıma göre, fiziksel olarak sağlıklı ve düzgün bir görünüme sahibim.		.842
7. Sağlık ve fiziksel uygunluk(fitness) konularında kendimi yönetme becerisine sahip olduğumu düşünüyorum.		.596
3. Öğrendiğim motor becerilerini(dans etmek, bisiklet sürmek yazmak, el göz koordinasyonu vb) diğer fiziksel aktivitelere uyarlayabiliyorum.	.399	.525
1. Yeterli sayıda temel hareket becerilerine (hoplama, sekme, sıçrama vb.) sahibim.	.371	.491
<i>Metot: Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis)</i>		
<i>Döndürme Yöntemi: Oblimin with Kaiser Normalization.</i>		
<i>Not1. Rotation converged in 3 iterations.</i>		
<i>Not2. .30'dan küçük değerler tabloda gösterilmemiştir.</i>		

Elde edilen son AFA'ya göre Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeğinde 1. Faktörde 13 madde (4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18 numaralı maddeler), 2. Faktörde

ise 4 madde (1. Madde, 2. Madde, 3. Madde, 7. Madde) olduğu saptanmıştır. Oluşan faktörlerin ise güvenirlik analizleri için Cronbach's Alpha ve Guttman Split-Half katsayıları incelenmiş, 1. Faktör için sırasıyla .911 ve .892; 2. Faktör için sırasıyla .881 ve .850 katsayı değerleri elde edilmiştir. Elde edilen veriler neticesinde, Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenirliğinin yeterli olduğu ve bu çalışmanın analizlerinde kullanılacak ölçütleri sağladığı belirlenmiştir.

4.2.2. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yapı Geçerliği

Çalışmada spor okur-yazarlığını farklı boyutlarda yansıtabildiği düşünülen 24 madde literatürdeki kaynaklardan elde edildikten sonra Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği maddeleri ile birlikte toplam 42 madde içeren ilgili havuzda, araştırmacı tarafından konu, yönelim ve içerik olarak benzerlik ve uygulanabilirlik ile ilgili eşleşmeler yapıldıktan sonra, literatürden elde edilen madde sayısı 9'a düşürülmüş ve 3 madde daha eklenerek, Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği ile birlikte çalışmada kullanılan 12 madde daha elde edilmiştir. Elde edilen bu yeni ölçek yapısına, AFA sonuçlarına göre yüksek katsayı gösteren maddelerin konu içerikleri gözetilerek "Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği" adı verilmiştir.

Çalışmada spor okur-yazarlığını farklı boyutlarda yansıtabildiği düşünülerek derlenen 12 maddenin bir ölçek halinde uygulanmasından sonra elde edilen tanımlayıcı veriler Tablo 13'de gösterilmiştir. 5'li Likert şeklinde puanlanan ölçekte elde edilen ortalama puanlar 2.348 (2. Madde) ile 4.553 (3. Madde) arasında değişmektedir. Çalışmada ölçeği oluşturan maddelerin tümüyle yapılan ve ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için yapılan AFA'da öncelikle bütün maddeler arasında korelasyon matrisi incelenerek önemli oranda manidar korelasyonların olup olmadığına bakılmış ve faktör analizinin yapılabilmesine uygunluk gösterir nitelikte manidar ilişkilerin olduğu görülmüştür. Daha sonra örneklem uygunluğu (sampling adequacy) ve Barlett Sphericity testleri yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu için Keiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsayısı .926, Bartlett Sphericity testi ise 66 serbestlik derecesinde $\chi^2=2312.203$ olarak anlamlı düzeyde ($p<.01$) bulunmuştur. Açımlayıcı Faktör Analizinde Spor Yönetimi, Antrenörlük ve Beden Eğitimi Öğretmenliği mezunu toplam 376 kişinin verileri analiz edilmiş, AFA ve DFA gerçekleştirilmede kayıp veri ile ilgili bir sorun olmaması

adına kayıp veriler çalışmadaki diğer ölçekte olduğu gibi “madde ortalama değerleri” girilerek analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 13. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği Maddelerine Ait Veriler

	Ortalama	Standart Sapma
1. Her ay mutlaka bir spor dergisi veya spor gazetesi	3.428	1.2437
2. Spor yapmak sadece fiziksel bir eylemdir.	2.348	1.4655
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar arttırılmalıdır.	4.553	.8016
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	4.412	.7359
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	4.455	.7784
6. Spor okur- yazarlığı, topluma ‘halk sağlığı’ düşüncesi kazandırır.	4.435	.7662
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	4.511	.7589
8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyenleri öğrenmede yardımcı olur.	4.457	.7180
9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	4.455	.7289
10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini arttırır.	4.532	.7332
11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapmalıdır.	4.476	.6768
12. Spor okur-yazarlığı desteklenen takımların ve oyuncuların internetten ve gazeteden takip edilmesini gerektirir.	4.141	.9515

Ölçeğin yapı geçerliği için Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis) yöntemi ile özdeğeri (Eigenvalues) 1.0’dan büyük yüklemeler faktör olarak kabul edilerek AFA gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin maddelerinin ilk formda faktör yüklerinin .462 ile .759 arasında değişmekte olup geçerli değerden yüksek katsayıya sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 14). Toplam 12 maddenin bu analizde 2 faktör

altında toplanması ile popülasyondaki varyansın toplamda % 60.934'ünü açıkladığı saptanmıştır (Tablo 15).

Tablo 14. Spor Okuryazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri –I

	Initial	Extraction
Madde 1	1,000	.480
Madde 2	1,000	.527
Madde 3	1,000	.561
Madde 4	1,000	.588
Madde 5	1,000	.659
Madde 6	1,000	.759
Madde 7	1,000	.634
Madde 8	1,000	.659
Madde 9	1,000	.684
Madde 10	1,000	.620
Madde 11	1,000	.655
Madde 12	1,000	.462

Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)

Kaiser Normalizasyonu ile Oblimin Döndürme yöntemi ile döndürülmüş içerik matrisine bakılarak hangi maddelerin hangi faktörler altında yer aldığı belirlenmiştir. Ölçekteki maddelerin .866 (6. Madde) ile .464 (12. Madde) arasındaki katsayılar ile faktörlere bağlandığı saptanmıştır (Tablo 16). Bu analizde 12. Maddenin kabul edilebilir katsayı düzeyinden fazla bir katsayıya sahip olmasına rağmen, iki faktör arasında birbirlerine yakın yüksek yükler içerdiği (1. Faktör için .446, 2. Faktör için .464) belirlenmiştir.

Tablo 15. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –I

Bileşen	Başlangıç Eigenvalue Değeri			Kareler Yüklenmesi Toplamının			Kareler Yüklenmesi Toplamının Döndürülmüş Hali		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi
1	5,870	48,919	48,919	5,870	48,919	48,919	5,848	5,870	48,919
2	1,418	11,815	60,734	1,418	11,815	60,734	1,571	1,418	11,815
3	,813	6,771	67,505						
4	,693	5,772	73,277						
5	,657	5,472	78,749						
6	,504	4,200	82,949						
7	,466	3,884	86,833						
8	,426	3,547	90,380						
9	,385	3,205	93,585						
10	,307	2,559	96,144						
11	,245	2,040	98,184						
12	,218	1,816	100,000						

Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)

Tablo 16. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği 2 Faktörlü Yapı Analizi-I

	Bileşen	
	Faktör 1	Faktör 2
Madde 6	.866	
Madde 5	.817	
Madde 9	.802	
Madde 7	.801	
Madde 11	.787	
Madde 10	.775	
Madde 4	.769	
Madde 8	.768	
Madde 3	.694	-.373
Madde 2		.731
Madde 1		.685
Madde 12	.446	.464

Metot: Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis)
Döndürme Yöntemi: Oblimin with Kaiser Normalization.
Not1. Rotation converged in 4 iterations.
Not2. .30'dan küçük değerler tabloda gösterilmemiştir.

İlk Açıklayıcı Faktör Analizinde (AFA) elde edilen bulgulara göre, döndürme işleminden sonra yeterli katsayı değerini göstermesine rağmen iki faktöre de yakın katsayılarla bağlanan 12. Madde çıkarılarak yapılacak yeni bir faktör analizinin diğer maddelerdeki değerleri de iyileştirebileceği öngörüsü ile yeniden AFA gerçekleştirilmiştir. Yapılan ikinci faktör analizinde ise verilerin faktör analizine uygunluğu için Keiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsayısı .921, Bartlett Sphericity testi ise 55 serbestlik derecesinde $\chi^2=2196.254$ olarak anlamlı düzeyde ($p<.01$) bulunmuştur. Bu AFA'da da yine Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis) yöntemi ile özdeğeri (Eigenvalues) 1.0'dan büyük yüklemeler faktör olarak kabul edilerek yapı geçerliliği incelenmiştir. Ölçeklerin maddelerinin ikinci analizde faktör yüklerinin .544 ile .765 arasında değişmekte olup geçerli değerden -.40'ın üzeri (Tabachnik ve Fidell, 2001)- yüksek olarak ölçek yapısında yer aldığı saptanmıştır (Tablo 17).

Tablo 17. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri –II

	Initial	Extraction
Madde 1	1,000	.538
Madde 2	1,000	.544
Madde 3	1,000	.566
Madde 4	1,000	.590
Madde 5	1,000	.660
Madde 6	1,000	.765
Madde 7	1,000	.635
Madde 8	1,000	.666
Madde 9	1,000	.689
Madde 10	1,000	.624
Madde 11	1,000	.665

Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)

Toplam 11 maddenin bu ikinci analizde de 2 faktör altında toplanması ile popülasyondaki varyansın toplamda % 63.095’ini açıkladığı saptanmıştır (Tablo 18). Kaiser Normalizasyonu ile Oblimin Döndürme yöntemi ile döndürülmüş içerik matrisine bakılarak hangi maddelerin hangi faktörler altında yer aldığı tekrar belirlenmiştir.

Tablo 18. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –II

Bileşen	Başlangıç Eigenvalue Değeri			Kareler Yüklenmesi Toplamının			Kareler Yüklenmesi Toplamının Döndürülmüş Hali		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi
1	5,625	51,138	51,138	5,625	51,138	51,138	5,621	5,625	51,138
2	1,315	11,957	63,095	1,315	11,957	63,095	1,338	1,315	11,957
3	,807	7,338	70,433						
4	,692	6,290	76,723						
5	,509	4,626	81,349						
6	,470	4,272	85,621						
7	,426	3,875	89,497						
8	,385	3,496	92,993						
9	,307	2,793	95,786						
10	,246	2,232	98,018						
11	,218	1,982	100,000						

Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)

Ölçekteki maddelerin .871 (6. Madde) ile .664 (3. Madde) arasındaki katsayılar ile faktörlere bağlandığı saptanmıştır (Tablo 19). İkinci AFA’da beklenen katsayı yüksekliği 11 maddenin hepsinde sağlandığı görülmüştür.

Tablo 19. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği 2 Faktörlü Yapı Analizi-II

	Bileşen	
	Faktör 1	Faktör 2
Madde 6	.871	
Madde 9	.814	
Madde 5	.809	
Madde 11	.799	
Madde 7	.791	
Madde 8	.784	
Madde 10	.782	
Madde 4	.769	
Madde 3	.664	-.382
Madde 2		.738
Madde 1		.721

Metot: Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis)
Döndürme Yöntemi: Oblimin with Kaiser Normalization.
Not1. Rotation converged in 3 iterations.
Not2. .30’den küçük değerler tabloda gösterilmemiştir.

İkinci Açıklayıcı Faktör Analizinde (AFA) elde edilen bulgulara göre kendi içerisinde tutarlı ve 2 faktörlü yapı geçerliliği gösteren Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin 11 maddelik formunun, bu bölümün devamında detaylı bir şekilde açıklanan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucunda çalışmada kullanılacak değerlere sahip olmadığı saptanmıştır. İki ölçeğin birlikte model oluşturduğu bu DFA modeli AMOS programı ile analiz edilmiş ancak maksimum döndürme işlemine ulaşılmasına rağmen anlamlı bir sonuca ilk basamakta ulaşılmadığı saptanmıştır. Bunun en önemli gerekçesinin ise Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğine ait 2. Maddenin hata varyansının toplam modelin varyansından daha büyük olduğu belirlenmiş, ayrıca 2. Madde ile birlikte Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin 2. Faktörünü oluşturan 1. Maddenin de yüksek bir hata varyansı ile modelin analiz edilebilecek değerlere ulaşamamasına neden olduğu saptanmıştır. Bu gerekçeler neticesinde bu iki maddenin çıkarılarak Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin son yapı geçerliliğini sağlamak adına bir AFA daha gerçekleştirilmiştir.

Tablo 20. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Analizi “Communalities” Değerleri –III

	Initial	Extraction
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.	1,000	.412
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	1,000	.588
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	1,000	.644
6. Spor okur- yazarlığı, topluma ‘halk sağlığı’ düşüncesi kazandırır.	1,000	.764
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	1,000	.615
8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyenleri öğrenmede yardımcı olur.	1,000	.633
9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	1,000	.675
10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini artırır.	1,000	.620
11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapmalıdır.	1,000	.651
<i>Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)</i>		

9 madde ile yapılan bu üçüncü faktör analizinde ise verilerin faktör analizine uygunluğu için Keiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluk katsayısı .927, Bartlett Sphericity testi ise 36 serbestlik derecesinde $\chi^2=2137.677$ olarak anlamlı düzeyde ($p<.01$) bulunmuştur. Bu AFA'da da yine Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis) yöntemi ile özdeğeri (Eigenvalues) 1.0'dan büyük yüklemeler faktör olarak kabul edilerek yapı geçerliliği incelenmiştir. Ölçeklerin maddelerinin üçüncü analizde faktör yüklerinin .412 ile .764 arasında değişmekte olup geçerli değerden -.40'ın üzeri (Tabachnik ve Fidell, 2001)- yüksek olarak ölçek yapısında yer aldığı saptanmıştır (Tablo 20).

Tablo 21. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yapısının Açıkladığı Varyans –III

Bileşen	Başlangıç Eigenvalue Değeri			Kareler Yüklenmesi Toplamının			Kareler Yüklenmesi Toplamının Döndürülmüş Hali		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplam Açıklanan Varyans Yüzdesi
1	5,603	62,258	62,258	5,603	62,258	62,258	5,603	62,258	62,258
2	,802	8,914	71,171						
3	,520	5,782	76,953						
4	,470	5,228	82,181						
5	,432	4,797	86,978						
6	,397	4,408	91,386						
7	,310	3,442	94,827						
8	,246	2,732	97,559						
9	,220	2,441	100,000						

Metot: Temel Bileşen Analizi (Principal Component Analysis)

Toplam 9 maddenin bu üçüncü analizde tek faktör altında toplanması ile popülasyondaki varyansın toplamda % 62.258'ini açıkladığı saptanmıştır (Tablo 21). Kaiser Normalizasyonu ile Oblimin Döndürme yöntemi ile döndürülmüş içerik matrisine bakılarak 9 maddenin bu tek faktöre hangi katsayılarla bağlandığı tekrar belirlenmiştir. Ölçekteki maddelerin .874 (6. Madde) ile .642 (3. Madde) arasındaki katsayılar ile tek faktöre bağlandığı saptanmıştır (Tablo 22).

Tablo 22. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Tek Faktörlü Yapı Analizi-III

	Bileşen
	Faktör 1
6. Spor okur- yazarlığı, topluma 'halk sağlığı' düşüncesi kazandırır.	.874
9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	.822
11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.	.807
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	.803
8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyi öğrenmede yardımcı olur.	.796
10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini artırır.	.787
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	.784
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	.767
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.	.642
<i>Metot:</i> Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis)	
<i>Not1.</i> .30'dan küçük değerler tabloda gösterilmemiştir.	

Elde edilen sonuçlara göre Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinde 1. Madde, 2. Madde ve 12. Madde haricinde toplamda 9 madde ile tek faktörlü yapı olduğu saptanmıştır. Oluşan tek faktörlü yapının ise güvenilirlik analizleri için Cronbach's Alpha ve Guttman Split-Half katsayıları incelenmiş, tek faktör için sırasıyla, 922 ve .865 katsayı değerleri elde edilmiştir. Elde edilen veriler neticesinde, Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin de geçerlik ve güvenilirliğinin yeterli olduğu ve bu çalışmanın analizlerinde kullanılacak ölçütleri sağladığı belirlenmiştir. Yapı geçerliliğini sağlayan bu iki ölçeğin birlikte oluşturduğu modelin geçerliği ise Doğrulayıcı Faktör Analizi ile analiz edilmiştir.

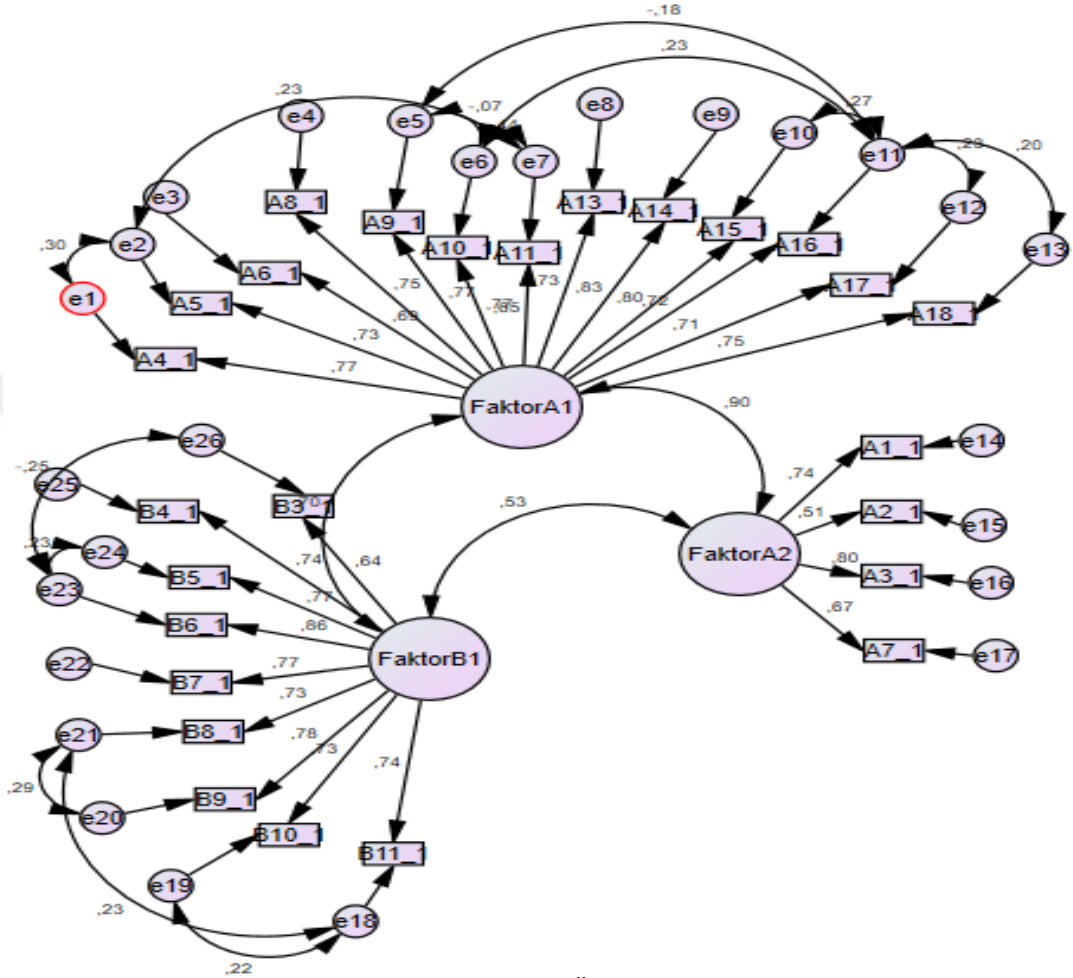
4.2.3. Spor Okur-yazarlığına Dair İki Ölçekli Modelin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Çalışmada yer alan 17 Maddelik 2 Faktörlü Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği ile 11 maddelik 2 faktörlü Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin araştırma amacına uygun bir şekilde faktör yapısına sahip olup olmadığını test etmek amacıyla

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) AMOS 22 programı ile gerçekleştirilmiştir. 2 Ölçekten ve toplamda 4 faktörlü modelin, örtük faktör olarak değerlendirilerek gözlenen ve hedeflenen model uyumluluğunu test etmek amacıyla yapılan bu analizin ilk kısmında 4 faktörlü modeli oluşturan tüm faktörler örtük değişken olarak modeli oluşturmuştur. Ancak Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğine ait 2. Faktörün hata varyansının analizin gerçekleşmesini engelleyecek boyutta olması nedeniyle ilk basamakta sonuç elde edilememiştir. Bunun üzerine, Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği bu faktörün çıkarılması ile AFA'ya göre geçerli tek faktörlü yapısı ile DFA tekrar gerçekleştirilmiştir. Bu analizde, 17 Maddelik 2 Faktörlü Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği ile 9 maddelik tek faktörlü Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin faktör yapılarının doğruluğu test edilmiştir. Bu faktörleri oluşturan maddelerin bu örtük değişkenleri ne ölçüde temsil ettiğini standardize edilmiş regresyon ağırlıklarına göre analiz eden DFA'ya göre maddelerin hepsinin geçerli regresyon katsayıları ile örtük değişkenlere bağlandığı belirlenmiştir. Yapılan bu DFA ise uyum indeksleri göz önüne alındığında, modelin uyumlu olduğunu (Hu ve Bentler, 1999) göstermektedir. Modelin $\chi^2=766.321$ ve $df=282$ olarak belirlenmiş ve $CMIN/DF= 2.717$ olarak ($p=.000$) belirlenerek minimum sayıya ulaştığı saptanmıştır. Modelin $CFI=.928$, $AGFI=.875$, $RSMEA=.068$ değerleri modelin uyum iyiliğine işaret ederken (Hu ve Bentler, 1999), $GFI=.907$ değerinin ise istenilen düzeye minimum düzeye yakın bir değere sahip olduğu saptanmıştır (minimum $GFI > .90$ veya $>.95$). Modeli oluşturan maddelerin örtük değişkenlerle ilişkisi ise .644 ile .862 aralığında standardize regresyon ağırlıklarına sahip olduğu için modele uygun olarak değerlendirilmiştir. Modeli oluşturan faktörler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise; Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeğinin 1. Faktörü ile 2. Faktörünün ($r= .896$); Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeğinin 1. Faktörü ile Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin ($r= .701$) ve Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeğinin 2. Faktörü ile Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin ($r= .527$) istenilen ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Elde edilen ve DFA ile geçerli uyum endekslerine sahip modelin geliştirilmesi adına literatürde belirtilen hata kovaryanslarını eşleştirme veya daha fazla madde çıkarma gibi (Hu ve Bentler, 1999; Tabachnik ve Fidell, 2001) yöntemler uygulanmıştır. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin 8. Maddesinin, 11. Maddesinin ve 9. Maddesinin hata varyanslarına kovaryans eşlemesi yapılmış, Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği için ise 10. Madde ve 11. Madde gibi Değiştirme Skalasında

(Modification Index) alt ölçek dağılımına uygun bir şekilde gösterilen kovaryans eşleşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu sayede elde edilen modelde, aynı faktöre ait bazı ardışık maddelerin hata korelasyonlarının oldukça yüksek olmasının önüne geçilerek modelin geçerliliğini gösteren uyum indekslerinde istenen değerler elde edilebilmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Spor Okur-Yazarlığı Ölçekleri ile Yapılan DFA

Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği yapı geçerliği kapsamında yapılan analizlerde orijinal ölçekten daha farklı içerikte ve sayıda alt boyutlar saptandığı için, ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğine uygun bir şekilde sıralanan madde yüklerinin konu içerikleri gözetilerek isimlendirme yapılmıştır. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeğinin çalışmada elde edilen ilk faktörüne “Özgüven ve Yaşam Boyu Spor” alt boyutu, ikinci faktörüne ise “Duyuşsal Gelişim ve Sağlık” alt boyutu isimlendirmesi yapılmıştır. Bu iki alt boyut ve Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğinin birlikte oluşturduğu model ile; Spor Okur-Yazarlığını değerlendirebilecek orijinal ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirliği sağlanmakla birlikte, oluşturulan yeni ölçek formunun da bu ölçek ile uyumlu bir yapıda olduğu, ayrıca spor yönetimi, antrenörlük ve beden eğitimi öğretmenliği mezunu kişilerin spor okur-yazarlığına dair görüşlerini,

farkındalıklarını ve bilgi düzeylerini birlikte değerlendirebilecek bir yapının elde edildiği görülmüştür.

4.3. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Yanıtlarına Dair Frekans Dağılımları

Tablo 23. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Frekans Dağılımları

Maddeler	Yanıtlar	Sayı (%)	Maddeler	Yanıtlar	Sayı (%)
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.	Kesinlikle Katılmıyorum	6 (% 1.6)	8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyi öğrenmede yardımcı olur.	Kesinlikle Katılmıyorum	4 (% 1.1)
	Katılmıyorum	7 (% 1.9)		Katılmıyorum	0
	Kararsızım	17 (%4.5)		Kararsızım	26 (%6.9)
	Katılıyorum	89 (%23.7)		Katılıyorum	136 (%36.2)
	Kesinlikle Katılıyorum	257 (%68.4)		Kesinlikle Katılıyorum	210 (%55.9)
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	Kesinlikle Katılmıyorum	1 (%.3)	9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	Kesinlikle Katılmıyorum	3 (%.8)
	Katılmıyorum	7 (% 1.9)		Katılmıyorum	2 (%.5)
	Kararsızım	29 (%7.7)		Kararsızım	9 (%7.7)
	Katılıyorum	138 (%36.7)		Katılıyorum	129 (%34.3)
	Kesinlikle Katılıyorum	201 (%53.5)		Kesinlikle Katılıyorum	213 (%56.6)
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	Kesinlikle Katılmıyorum	4 (% 1.1)	10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini artırır.	Kesinlikle Katılmıyorum	2 (%.5)
	Katılmıyorum	6 (% 1.6)		Katılmıyorum	7 (% 1.9)
	Kararsızım	25 (%6.6)		Kararsızım	21 (% 5.6)
	Katılıyorum	121 (%32.2)		Katılıyorum	105 (%27.9)
	Kesinlikle Katılıyorum	220 (%58.5)		Kesinlikle Katılıyorum	241 (%64.1)
6. Spor okur-yazarlığı, topluma 'halk sağlığı' düşüncesi kazandırır.	Kesinlikle Katılmıyorum	2 (%.5)	11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapmalıdır.	Kesinlikle Katılmıyorum	1 (%.3)
	Katılmıyorum	10 (%2.7)		Katılmıyorum	2 (%.5)
	Kararsızım	22 (%5.9)		Kararsızım	27 (%7.2)
	Katılıyorum	131 (%34.9)		Katılıyorum	133 (%35.4)
	Kesinlikle Katılıyorum	211 (%56.1)		Kesinlikle Katılıyorum	213 (%56.6)
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	Kesinlikle Katılmıyorum	5 (% 1.3)			
	Katılmıyorum	3 (%.8)			
	Kararsızım	22 (%5.9)			
	Katılıyorum	111 (%29.5)			
	Kesinlikle Katılıyorum	235 (%62.5)			

Çalışmada geliştirilen Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği maddelerinin yanıtlarına dair frekans dağılımları Tablo 23’de gösterilmiştir. Katılımcıların genel olarak 5’li Likert tipi ölçekte “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” eğiliminde yanıtlar verdiği saptanmıştır.

4.4. Demografik Verilere Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Çalışmada katılımcılara uygulanan demografik veri formunda yer alan cinsiyet, mezun olunan bölüm, mesleki deneyim, eğitim seviyesi ve gelir düzeyi değişkenlerine göre ölçeklerden elde edilen puanların farklılıkları incelenmiştir.

4.4.1. Demografik Verilere Göre Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

Çalışmada uygulanan Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği alt boyutlarından Özgüven ve Yaşam Boyu Spor alt boyutu puanlarının katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılıklarını belirlemek adına iki grup için bağımsız örneklem t testi ve ikiden fazla gruplar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 24). 130 kadının ve 235 erkeğin yer aldığı çalışmada Özgüven ve Yaşam Boyu Spor alt boyutu puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Katılımcıların Eğitim durumları ise uygun frekans dağılımları sağlanması adına iki gruba ayrılmış, 243 Lisans mezunu ve 130 Lisansüstü mezunu katılımcıların da Özgüven ve Yaşam Boyu Spor alt boyutu puanlarının anlamlı düzeyde birbirlerinden farklı olmadığı saptanmıştır ($p>.05$). Katılımcıların Gelir durumları da aynı şekilde uygun frekans dağılımları sağlanması adına iki gruba ayrılmış, Geliri 4000 TL’den daha az 204 kişinin ve 4000 TL’den daha fazla 167 kişinin de Özgüven ve Yaşam Boyu Spor alt boyutu puanları bakımından anlamlı farklara sahip olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Katılımcıların Mesleki Deneyimleri de uygun frekans dağılımları sağlanması adına üç gruba ayrılarak ANOVA yapılmıştır. ANOVA’da karşılaştırılan gruplarda mesleki deneyimi 5 yıldan az olan 130 kişi, 6-10 yıl arası olan 134 kişi ve 60 yıldan daha fazla olan 109 kişi bulunmaktadır. Yapılan analize göre katılımcıların Özgüven ve Yaşam Boyu Spor alt boyutu puanlarının, Mesleki Deneyime göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 24. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği Özgüven ve Yaşam Boyu Spor Alt Boyutu Puanlarının Çalışmadaki Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

		Sayı	Özgüven ve Yaşam Boyu Spor Boyutu Ortalama (SS)	F/t	p	Farklılık
Cinsiyet	Kadın	130	59.76 (5.71)	1.678	.094	-
	Erkek	235	58.34 (8.63)			
Eğitim	Lisans	243	58.96 (7.66)	.408	.684	-
	Lisansüstü	130	58.62 (7.95)			
Gelir	4000 TL'den az	204	58.90 (6.44)	.173	.863	-
	4000 TL'den fazla	167	58.76 (9.15)			
Deneyim	5 Yılda Az	130	58.76 (7.63)	.065	.937	-
	6-10 Yıl Arası	134	58.74 (7.64)			
	10 Yılda Fazla	109	59.07 (8.09)			

Not: İki grup karşılaştırmaları için bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla grup karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır

Çalışmada uygulanan Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği alt boyutlarından Duyuşsal Gelişim ve Sağlık alt boyutu puanlarının katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılıklarını belirlemek adına iki grup için bağımsız örneklem t testi ve ikiden fazla gruplar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 25). Yapılan analizler sonucunda katılımcıların Duyuşsal Gelişim ve Sağlık alt boyutu puanlarının; cinsiyete, eğitim durumuna, gelir düzeyine ve mesleki deneyime göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 25. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Duyuşsal Gelişim ve Sağlık Alt Boyutu Puanlarının Çalışmadaki Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

		Sayı	Duyuşsal Gelişim ve Sağlık Boyutu Ortalama (SS)	F/t	p	Farklılık
Cinsiyet	Kadın	130	17.85 (2.13)	1.840	.067	-
	Erkek	235	17.35 (2.61)			
Eğitim	Lisans	243	17.50 (2.41)	.155	.877	-
	Lisansüstü	130	17.46 (2.70)			
Gelir	4000 TL'den az	204	17.43 (2.11)	-.492	.673	-
	4000 TL'den fazla	167	17.56 (2.94)			
Deneyim	5 Yılda Az	130	17.56 (2.37)	.097	.908	-
	6-10 Yıl Arası	134	17.42 (2.43)			
	10 Yılda Fazla	109	17.48 (2.78)			

Not: İki grup karşılaştırmaları için bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla grup karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır

4.4.2. Demografik Verilere Göre Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Çalışmada uygulanan Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği puanlarının katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılıklarını belirlemek adına iki grup için bağımsız örneklem t testi ve ikiden fazla gruplar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 26). 130 kadının ve 235 erkeğin yer aldığı çalışmada Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Katılımcıların Eğitim durumları ise uygun frekans dağılımları sağlanması adına iki gruba ayrılmış, 243 Lisans mezunu ve 130 Lisansüstü mezunu katılımcıların da Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği puanlarının anlamlı düzeyde birbirlerinden farklı olmadığı saptanmıştır ($p>.05$). Geliri 4000 TL'den daha az 204 kişinin ve 4000 TL'den daha fazla 167 kişinin de Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği puanları bakımından anlamlı farklara sahip olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$). Ayrıca, katılımcıların Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği puanlarının, Mesleki Deneyime göre de anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 26. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Puanlarının Çalışmadaki Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

		Sayı	Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Ortalama (SS)	F/t	p	Farklılık
Cinsiyet	Kadın	130	40.22 (5.01)	.001	.999	-
	Erkek	235	40.21 (5.47)			
Eğitim	Lisans	243	40.29 (5.19)	.091	.928	-
	Lisansüstü	130	40.24 (5.54)			
Gelir	4000 TL'den az	204	40.50 (4.64)	.996	.320	-
	4000 TL'den fazla	167	39.95 (5.96)			
Deneyim	5 Yılda Az	130	40.94 (5.16)	1.692	.186	-
	6-10 Yıl Arası	134	40.05 (4.87)			
	10 Yılda Fazla	109	39.76 (5.80)			

Not: İki grup karşılaştırmaları için bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla grup karşılaştırmaları için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır

Çalışmada uygulanan Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği maddelerinin puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılıklarını belirlemek adına bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır (Tablo 27). 130 kadının ve 235 erkeğin yer aldığı

çalışmada Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeğini oluşturan 9 maddenin, madde puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 27. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Maddeler	Cinsiyet Ortalama (SS)		t	p
	Kadın N=130	Erkek N= 235		
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.	4.52 (.79)	4.56 (.81)	-.438	.662
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	4.40 (.76)	4.40 (.72)	.042	.966
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	4.43 (.75)	4.45 (.80)	-.236	.813
6. Spor okur- yazarlığı, topluma 'halk sağlığı' düşüncesi kazandırır.	4.44 (.67)	4.41 (.82)	.424	.672
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	4.50 (.71)	4.49 (.79)	.025	.980
8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyeni öğrenmede yardımcı olur.	4.43 (.72)	4.46 (.71)	-.378	.706
9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	4.46 (.67)	4.43 (.76)	.342	.732
10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini artırır.	4.55 (.61)	4.51 (.80)	.534	.594
11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapmalıdır.	4.45 (.66)	4.47 (.69)	-.305	.760

Not. SS: Standart Sapma, N=365, df=363

Çalışmada uygulanan Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği maddelerinin puanlarının katılımcıların eğitim durumuna göre farklılıklarını belirlemek adına bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır (Tablo 28). Uygun frekans dağılımlarını sağlamak adına iki gruba toplanan katılımcı eğitim gruplarında 243 Lisans mezunu ve 130 Lisansüstü mezunu katılımcı yer almaktadır. Analizlere göre, Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğini oluşturan 9 maddenin, madde puan ortalamalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 28. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Maddeler	Eğitim Durumu Ortalama (SS)		t	p
	Lisans N=243	Lisansüstü N= 130		
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar arttırılmalıdır.	4.58 (.74)	4.50 (.90)	.970	.333
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	4.42 (.69)	4.37 (.81)	.637	.525
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	4.46 (.76)	4.43 (.81)	.404	.687
6. Spor okur- yazarlığı, topluma 'halk sağlığı' düşüncesi kazandırır.	4.43 (.77)	4.42 (.75)	.179	.858
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	4.51 (.73)	4.49 (.80)	.317	.752
8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyeni öğrenmede yardımcı olur.	4.44 (.72)	4.47 (.71)	-.362	.717
9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	4.43 (.73)	4.48 (.71)	-.609	.543
10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini arttırır.	4.53 (.74)	4.53 (.72)	.001	.999
11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.	4.44 (.69)	4.53 (.63)	-1.116	.265

Not. SS: Standart Sapma, N=373, df=371

Çalışmada uygulanan Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği maddelerinin puanlarının katılımcıların gelir seviyesine göre farklılıklarını belirlemek adına bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır (Tablo 29). Uygun frekans dağılımlarını sağlamak adına iki gruba toplanan katılımcı gelir seviyesi gruplarında aylık geliri 4000 TL ve altı 204 kişi ve aylık geliri 4000 TL üzeri 167 kişi yer almaktadır. Analizlere göre, Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeğini oluşturan 9 maddenin, madde puan ortalamalarının gelir seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 29. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Puanlarının Gelir Seviyesine Göre Karşılaştırılması

Maddeler	Gelir Seviyesi Ortalama (SS)		t	p
	4000 TL'den Az N=204	4000 TL'den Fazla N= 167		
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.	4.62 (.67)	4.46 (.93)	1.865	.063
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	4.39 (.70)	4.42 (.77)	-.364	.716
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	4.47 (.77)	4.42 (.79)	.557	.578
6. Spor okur- yazarlığı, topluma 'halk sağlığı' düşüncesi kazandırır.	4.46 (.77)	4.39 (.76)	.843	.400
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	4.55 (.68)	4.44 (.84)	1.457	.146
8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyeni öğrenmede yardımcı olur.	4.49 (.68)	4.41 (.76)	1.025	.306
9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	4.45 (.72)	4.44 (.74)	.167	.867
10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini artırır.	4.57 (.68)	4.46 (.78)	1.425	.147
11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapmalıdır.	4.47 (.64)	4.47 (.71)	-.119	.905

Not. SS: Standart Sapma, N=371, df=369

Çalışmada uygulanan Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği maddelerinin puanlarının katılımcıların mesleki deneyimlerine göre farklılıklarını belirlemek adına tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır (Tablo 30). Katılımcıların Mesleki Deneyimlerinin uygun frekans dağılımları sağlanması adına üç gruba ayrılarak ANOVA yapılmıştır. ANOVA'da karşılaştırılan gruplarda mesleki deneyimi 5 yıldan az olan 130 kişi, 6-10 yıl arası olan 134 kişi ve 60 yıldan daha fazla olan 109 kişi bulunmaktadır. Yapılan analizler sonucunda; Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği 10. Madde puanlarının gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(370, 2)=4.021, p<.05$]. Yapılan Post-Hoc analizi (LSD) sonrasında ise 5 Yıldan az mesleki deneyimi olan grubun 10. Madde puanlarının ($X=4.66$), 6-10 Yıl arası deneyimi olan grubun puanlarından ($X=4.41$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer madde puanlarının ise mesleki deneyime göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır ($p>.05$).

Tablo 30. Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Madde Puanlarının Mesleki Deneyime Göre Karşılaştırılması

Maddeler	Mesleki Deneyim	Ortalama (SS)	F	p	Farklılık (LSD)
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.	5 Yıldan Az	4.60 (.77)	2.456	.087	
	6-10 Yıl	4.61 (.70)			
	10 Yıldan Fazla	4.41 (.92)			
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	5 Yıldan Az	4.47 (.69)	.827	.438	
	6-10 Yıl	4.38 (.75)			
	10 Yıldan Fazla	4.36 (.76)			
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	5 Yıldan Az	4.54 (.79)	1.423	.242	
	6-10 Yıl	4.40 (.80)			
	10 Yıldan Fazla	4.40 (.72)			
6. Spor okur- yazarlığı, topluma 'halk sağlığı' düşüncesi kazandırır.	5 Yıldan Az	4.54 (.72)	2.371	.095	
	6-10 Yıl	4.39 (.80)			
	10 Yıldan Fazla	4.33 (.76)			
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	5 Yıldan Az	4.55 (.74)	.393	.675	
	6-10 Yıl	4.50 (.72)			
	10 Yıldan Fazla	4.46 (.82)			
8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyen öğrenmede yardımcı olur.	5 Yıldan Az	4.49 (.78)	.364	.695	
	6-10 Yıl	4.46 (.63)			
	10 Yıldan Fazla	4.41 (.74)			
9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	5 Yıldan Az	4.51 (.75)	.804	.448	
	6-10 Yıl	4.40 (.70)			
	10 Yıldan Fazla	4.44 (.72)			
10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini artırır.	5 Yıldan Az ¹	4.66 (.62)	4.021	.019	1>2
	6-10 Yıl ²	4.41 (.79)			
	10 Yıldan Fazla ³	4.50 (.75)			
11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapmalıdır.	5 Yıldan Az	4.53 (.63)	1.029	.358	
	6-10 Yıl	4.47 (.70)			
	10 Yıldan Fazla	4.41 (.69)			

Not. SS: Standart Sapma, N=372, df=2

4.5. Mezun Olunan Bölüme Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Çalışmada uygulanan Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği alt boyutları ile Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği toplam puanlarının mezun olunan bölüme göre farklılıklarını belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır

(Tablo 31). ANOVA’da karşılaştırılan gruplarda, Spor Yöneticiliği bölümünden mezun olan 114 kişi, Beden Eğitim ve Spor Öğretmenliği mezunu 114 kişi ve Antrenörlük mezunu 145 kişi bulunmaktadır. Yapılan analizler sonucunda; Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği alt boyutlarından Özgüven ve Yaşam Boyu Spor Boyutu puanlarının gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(370, 2)=3.199, p<.05$]. Yapılan Post-Hoc analizi (LSD) sonrasında ise Beden Eğitim ve Spor Öğretmenliği mezunu kişilerin Özgüven ve Yaşam Boyu Spor Boyutu puanlarının ($X=60.18$), Spor Yönetimi mezunu kişilerin puanlarından ($X=57.60$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği puanlarının da gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(370, 2)=4.302, p<.05$]. Yapılan Post-Hoc analizi (LSD) sonrasında ise Beden Eğitim ve Spor Öğretmenliği mezunu kişilerin Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği puanlarının ($X=41.17$), Spor Yöneticiliği bölümünden mezun kişilerin puanlarından ($X=39.17$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan diğer karşılaştırmalarda ise anlamlı düzeyde bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>.05$).

Tablo 31. Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği Alt Boyutları ve Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği Puanlarının Mezun Olunan Bölümlere Göre Karşılaştırılması

		Spor Yönetimi (n=114) Ortalama (SS)	Öğretmenlik (n=114) Ortalama (SS)	Antrenörlük (n=145) Ortalama (SS)	F	p
Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği	Özgüven ve Yaşam Boyu Spor Boyutu	57.60 _a (8.54)	60.18 _b (7.00)	58.77 _{ab} (7.54)	3.199	.042
	Duygusal Gelişim ve Sağlık Boyutu	17.51 _a (2.61)	17.31 _a (2.53)	17.60 _a (2.42)	.451	.638
Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Formu		39.17 _a (5.69)	41.17 _b (5.03)	40.44 _{ab} (4.98)	4.302	.014
Not 1. Tüm satırlarda aynı harfi paylaşmayan ortalamalar birbirinden anlamlı düzeyde farklıdır.						
Not 2. SS: Standart Sapma, F: ANOVA gruplar arası değeri						
Not 3. n: 373, Serbestlik Derecesi (df): 2						

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye’de Spor Bilimleri alanlarından mezun olmuş Antrenör, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri ve Spor Yöneticilerinin Spor Okur-yazarlığı kavramına bakış açısını incelemeyi; görece yeni ve birçok alandan katkı barındıran bu kavrama dair Spor Bilimleri mezunlarının seviyelerini, görüşlerini ve farkındalıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Spor Okur-yazarlığı kavramı, içeriğinde birçok alandan (psikoloji, felsefe, sağlık, spor, eğitim gibi) faydalanmış olduğu için genel hatlarıyla bu alanlarda yeni bir kavram olmasa da, bu yapıyı bir araya getiren ve kavramın tanımı ile içeriğini aktaran Whitehead’ı (2010) başlangıç olarak kabul ettiğimizde literatürde ve alandaki uygulamalarda görece yeni bir içerik olması dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de bu kavramın yansımalarını değerlendirebilmek adına Kanada, İngiltere, ABD ve Avustralya gibi “uygulama içeriği” üreten ülkelerden ve literatürde var olan ölçeklerden faydalanılmıştır. Türkiye’de Spor Okur-yazarlığı kavramının ölçülmesi ve değerlendirilmesi adına bir çalışmaya rastlamamakla birlikte, ülkemizde spor eğitimi ve sporcu gelişimine dair disiplinler-arası çalışmalarda bu kavramın yansımaları yer almaktadır. Hem sporcu gelişimi hem de spor eğitimi temel alındığında önemli bir kavram olduğu ön plana çıkan (Fitzgerald, 2007; Whitehead, 2010; Ennis, 2015) Spor Okur-yazarlığı kavramını, Türkiye’de nesnel ölçüm araçları ile saptayabilmek adına bu çalışmada Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği (Sum ve arkadaşları, 2016) Türkçeye çevrilerek geçerlik ve güvenilirliğine dair analizler gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın amacına ve ana hipotezlerine göre elde edilen bulgular değerlendirildiğinde ise, Türkiye’de Spor Okur-yazarlığı kavramına dair tutumların, bakış açılarının ve farkındalığın eğitim ve öğretim alanına uygulanabilecek düzeyde olduğu öne çıkmaktadır. Çalışmada yer alan katılımcıların Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği ve bu çalışmada geliştirilen Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeği puanları genel anlamda yüksektir. Hem orijinal ölçekte (Sum ve arkadaşları, 2016; Sum, Wallhead, Ha ve Sit, 2018) hem de bu çalışmada geliştirilen Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeğinde, puanların yüksekliğine ve düşüklüğüne dair bir

kesme puanı olmamasına rağmen, çoğunlukla açık soruları içeren bu ölçeklerde genel anlamda yüksek puanların alınması, Spor Okur-yazarlığı kavramına ve içeriğine hâkim olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği (Sum ve arkadaşları, 2016), orijinal formunda 18 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmasına rağmen sonraki çalışmalarda (Sum ve arkadaşları, 2018) da yapı geçerliğine dair noktalar belirtilmiş ve ölçeğin genel anlamda geliştirilebilir olduğu vurgulanmıştır. Ölçeğin orijinal halinde 18 maddenin 9 tanesi dışarıda bırakılmasına rağmen Türkiye çalışmasında bu maddelerin de belirli kavramlara açıklık getirebileceği düşünülerek çalışmaya dâhil edildiği ve ölçek yapı geçerliği bu şekilde tamamlanmıştır. Elde edilen ve geçerliği sağlanan ölçek yapısında bir madde dışında 17 madde yer almakta ve iki alt boyut içerisinde bu maddeler toplanmaktadır. Bu bağlamda ölçekten elde edilen alt boyutlara “Özgüven ve Yaşam Boyu Spor” ile “Duyuşsal Gelişim ve Sağlık” isimleri verilmiştir. Bu şekilde yapı geçerliği sağlanan ölçekte, yeni alt boyut formuyla literatürde daha önce belirtildiği şekilde ölçeğin geliştirilmesi gerekliliği (Sum ve arkadaşları, 2016; Tremblay ve Lloyd, 2010; Sum ve arkadaşları, 2018) ve Spor Okur-yazarlığı kavramının geniş anlam yelpazesini (Whitehead, 2010) açıklamaya elverişli hale gelmesi noktalarındaki eksiklikler göz önüne alınmıştır. Hem eğitim programlarındaki uygulamalarda (Giblin, Collins ve Button, 2014; Hastie ve Wallhead, 2015; Mandigo ve arkadaşları 2009) hem de akademik alandaki yazınlarda (Lundvall, 2015; Sum ve arkadaşları, 2018) Spor Okur-yazarlığının dikkat çeken en önemli özelliği çok boyutlu ve soyut kavramları bir araya getirmesidir (Whitehead, 2010). Bu nedenle birçok ülkenin uygulama kılavuzları ve literatürdeki benzer listelerden, eğitim programlarından oluşturulan yeni bir form da çalışmada sunulmuştur. Yapı geçerliği sağlanan bir ölçek olarak Türkiye’de spor bilimleri alanında kullanıma uygun olduğu saptanmış ve Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeği alt boyutları ile tatmin edici düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Elde edilen 9 maddelik yeni ölçek formuna, Spor Okur-yazarlığı kavramı ile ilgili bilgi ve bu bilgiyi kullanabilme özelliklerini barındıran maddeler içerdiği için Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeği adı verilmiştir.

Çalışmanın ana hipotezi doğrultusunda yapılan analizlerde ise, Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeğinin yeni formunda elde edilen Özgüven ve Yaşam Boyu Spor alt boyutu puanlarının Spor Yönetimi, Öğretmenlik ve Antrenörlük bölümü mezunları arasında farklılık gösterdiği saptanmıştır. Antrenörlük bölümü mezunlarının bu alt

boyut puanları diğer bölümlerden anlamlı düzeyde farklılık göstermezken, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği mezunlarının puanlarının Spor Yönetimi mezunlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre, Öğretmenlik mezunu kişilerin Spor Okur-yazarlığını oluşturan; benlik algısı, kişiliğin gelişimi, özgüven, öz yeterlilikle birlikte spor alışkanlığının ve felsefesinin yaşam boyu kullanımı gibi önde gelen kavramlarda Spor Yönetimi mezunlarına göre daha yüksek bilgi ve uygulama düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Literatürde bu konu üzerinde belirgin bir ayırım saptanamamakla birlikte, Spor Okur-yazarlığının eğitimdeki önemli rolü dikkate alındığında (Mandigo ve arkadaşları 2009; Giblin, Collins ve Button, 2014; Hastie ve Wallhead, 2015; Lounsbery ve Mckenzie, 2015) bu sonucun literatürdeki verilerle uyumlu olduğu düşünülmüştür. Spor Okur-yazarlığı kavramının normatif eğitim programından daha farklı bir düzlemde geliştiği (Fitzgerald, 2007) ve fiziksel hareket öğretisinden daha fazlasına vurgu yapması (Calgary, 2011) nedeniyle eğitim-öğretim planlamasındaki önemi ön plana çıkmaktadır. Özellikle spora ve harekete-aktif olmaya dair içsel motivasyonun (Chen, 2015; Sum ve arkadaşları, 2018) ve sporun getirdiği özgüven ve özsaygı gibi kendilik algısındaki gelişimlerin (Hastie ve Wallhead, 2015) Spor Okur-yazarlığındaki fiziksel öğreti ile birlikte oluştuğu düşünüldüğünde, eğitim-öğretim alanında çocuklarla çalışan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin diğer alanlardan mezun kişilere göre daha yüksek bilgi ve bakış açısına sahip olması, çalışmadaki bu sonucun kavramın niteliği ile uyumlu olduğunu göstermektedir. Spor Bilimleri alanında lisans eğitimi programında ortak dersler ve alan dersleri içerisinde Spor Okur-yazarlığına dair bir ders içeriği olmamakla birlikte, bu kavramı oluşturan alt başlıkları içeren eğitimleri alan mezunların alanda çalışmaya başladıktan sonra bu farklılıkların oluştuğu düşünülmüştür. Çünkü Spor Okur-yazarlığı gençlerin ve çocukların “öğrenme” dönemlerinde alışkanlık haline getirebilecekleri ve geliştirebilecekleri bir temel zemin olarak tanımlanan bir kavramdır (Whitehead, 2010). Bu bağlamda da Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin çocuklarla, gençlerle ve gelişime açık yaş gruplarıyla çalışıyor olmaları, Spor Okur-yazarlığının bu boyutlarını aktif olarak kullanma ve uygulayabilme yetilerini geliştirmiş ve Spor Okur-yazarlığı felsefesi ile uyumlu bir bakış açısına sahip olmalarını sağlamış olabileceği düşünülmüştür. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Özgüven ve Yaşam Boyu Spor alt boyutunda Spor Yöneticiliği bölümü mezunlarına göre yüksek puanlara sahip olması Spor Yönetimi alanı için farklı bir bakış açısını beraberinde

getirebilir. Spor Yöneticilerinin, Spor Okur-yazarlığının uygulanması ve hayata geçirilebilmesi adına gerekli tüm yasal koşulları, yönetmelikleri düzenleyebilme, mekân ve zaman sağlayabilme özelliklerini taşıması gerekliliği vurgulanmıştır (Kasap, 2007). Ayrıca Donuk'un (2007) kategorizasyonuna göre Spor Yöneticileri, takım liderleri olan antrenörlerin ve öğrencilerle yol gösteren öğretmenlerin mesleki kavramsallık bakımından bir üst basamağında yer aldığı, öğrenciler ve çocuklar ile doğrudan iletişime-eğitime geçebilme konusunda yönetsel görevleri (Doğu, 2013) nedeniyle, sporun ve spor eğitiminin yönlendirici-yönetici safhasında yer aldığı söylenebilir. Bu nedenle Spor Yönetimi ve Öğretmenlik arasındaki bu farkın, Türkiye'de hem eğitim anlamında lisans düzeyinde bire bir Spor Okur-yazarlığı dersine dair yaygınlaşmış bir format yer almadığından, hem de Spor Yönetimi mezunlarının alanda çalışırken eğitimin birinci basamağında Spor Okur-yazarlığı kavramını uygulayabilme ve takip etme imkânlarının Öğretmenlere ve Antrenörlere göre daha kısıtlı olmasından doğmuş olabileceği düşünülmektedir. Benzer bir bağlantı da Antrenörlerin Özgüven ve Yaşam Boyu Spor alt boyut puanlarının diğer bölüm mezunlarına göre farklılık göstermemesi konusunda da görülebilmektedir. Spor Okur-yazarlığı kavramında yaşam boyu gelişim; öncelikle spordan keyif alma aşaması ile başlayan sürecin antrenmandan ve çalışmaktan keyif almaya daha sonra da mücadele etmeye hazır olmasıyla özetlenebilecek bir süreç üzerinde ilerlerken (Balyi, Way ve Higgs, 2013), çalışmada yer alana Türkiye/İstanbul örneklemindeki antrenörlerin sonuç/başarı odaklı çalışma formatları nedeniyle bu bakış açısına sahip olmamaları şeklinde açıklanabilir. Bu öncül –a priori- varsayımın çalışmanın ana hipotezlerinde sorgulanan farkların temelinde yer aldığı düşünülürse, Donuk'un (2007) ve Kasap'ın (2007) spor bilimcilere dair kategorizasyonundaki “mesleki rol” algılarına da ters düşmediği görülebilmektedir. Antrenörlerin, Uzun Vadeli Sporcu Gelişimi (LTAD) felsefesine ve fiziksel öğretinin ötesinde Spor Okur-yazarlığı kavramının soyut içeriklerine (Whitehead, 2010) kısıtlı ulaşım ve uygulamaları nedeniyle; bu çalışmada yer alan ölçü birimlerinde diğer spor bilimlerinden farklı düzeyde bir puan almaması hem uygulama alanında hem de literatürdeki bakış açısıyla benzer sonuçların elde edildiğine işaret etmektedir. Çalışmada geliştirilen Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeğine dair karşılaştırmalarda da benzer sonuçların olması; sonuç odaklı ve başarı eksenli antrenörlerin, kanun-yönetmelik düzenleyici spor yöneticilerinin bakış açılarına kıyasla, çocuklarla ve gençlerle gelişim dönemlerinde çalışan öğretmenlerin, Spor Okur-yazarlığı kavramına daha

yatkın, daha eğilimli ve bu kavrama dair farkındalıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Hem Spor Okur-yazarlığına dair farkındalığın hem de uygulama-bilgi birikimi seviyesi bakımından öğretmenlerin ön planda olması, çalışmada elde edilen bulguların beklenen düzeyde olduğunu göstermektedir. Spor Okur-yazarlığı kavramının spor eğitiminin hatta eğitimin temel basamakları içerisinde yer alması gerekliliği vurgulanırken (Jurbala, 2015; Lounsbery ve Mckenzie, 2015; Hastie ve Wallhead, 2015), kavramın fiziksel eğitimin ötesinde olan yapısının (Whitehead, 2010), özgüven ve özsaygıyı geliştirmeye olanak tanıyan özelliklerinin (Chen, 2015) ve çocuklara/öğrencilere özerkliği destekleyen çevresel öğrenme ortamı sunan (Hagger, Chatzisarantis, Culverhouse, & Biddle, 2003) kavramsal boyutunun çok daha önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çalışmada mesleki deneyim ve eğitim seviyesi bakımından bu puan türleri arasında bir fark elde edilmemiş olması da Spor Okur-yazarlığına dair bu önemli boyutların mesleki deneyim ve “iş çevresinde” kazanılmadığını gösterdiği düşünülmüştür. Bu bağlamda spor bilimcilerin geneline yönelik, UVSG modeli ile birlikte, spor eğitiminin genişletilmiş, gelişimin en önemli temel basamaklarında psikolojik iyi oluş ve gelişmiş kendilik algısı (Chen, 2015) ve yaşam boyu sürdürülebilecek içsel motivasyon (Standage, Duda ve Ntoumanis, 2003) ile eğitim programlarında kazanımlar hedeflenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu sayede, yalnızca çocukların ve gençlerin eğitime dair bakış açısına sahip olan öğretmenlerin değil, Spor Okur-yazarlığının yaşam boyu sürdürülebilecek felsefesini (Whitehead, 2010) benimseyen, eğitimin yalnızca spor alanında değil gelişimin her evresine hitap edebilecek (Lopez, 2009) kavramsallaştırmaya hâkim spor bilimcilerin alanda yer almasına imkân tanınabilecektir. Bu tür bir bakış açısının yalnızca Türkiye’de değil diğer ülkelerde de “gelişmekte olan bir süreç” olduğunu ve eğitim sistemine benzer bir bakış açısının getirilmesindeki zorlukların işaret edildiği çalışmalar da literatürde mevcuttur (Castelli ve arkadaşları, 2014). Bu bilgiler ve benzer zorluklar ışığında, Spor Okur-yazarlığı kavramına yönelik ölçüm araçlarından alınan farkındalık, bilgi düzeyi ve uygulayıcı bakış açısına dair verilerin mesleki deneyime, gelir düzeyine ve eğitim seviyesine göre farklılıklarının bulunmamasının, Spor Okur-yazarlığı kavramının eğitim sistemi içerisinde yerleşebilecek niteliklerinin olgunlaşması gerekliliğine işaret ettiği düşünülmüştür. Bunun yanında; cinsiyet, mesleki deneyim ve gelir düzeyi gibi demografik verilere göre bu seviyeler arasında farklılık saptanmaması, bu çalışmada geliştirilen Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeği ve Türkçe geçerlik analizi gerçekleştirilen Algılanan Spor Okur-yazarlığı

Ölçeğinin bu değişkenlerden bağımsız, farklılıklara daha az hassasiyet gösteren, Spor Okur-yazarlığını diğer değişkenlerin karıştırıcı etkisi olmadan net bir şekilde ölçebilen bir ölçüm modeli oluşturduğunu gösterdiği de söylenebilir.

Özetle; Spor okur- yazarı olan insan, bedenen eğitilmiş insandır. Bedenen eğitilmiş kişi, neyi neden yaptığını ve nasıl bir üst seviyeye taşınması gerektiğini bilen kişidir. Spor yapan insan ile spor okur- yazarı olan insan arasında birtakım farklılıklar olabilir. Birey, Temel ve fiziksel ustalığını, üst seviyeye taşımak için motivasyonunu da yüksek tutar. Spor okur-yazarlığı kavramı sonradan öğrenilebilecek tecrübeye dayalı bir kavram gibi görünüyorsa da, aslında hareket etmenin ve anlamının başladığı bebeklik döneminde ve en hızlı olduğu çocukluk ve ergenlik döneminde öğrenilmeye başlanılan, sonrasında geliştirilerek üzerine sürekli yeni hareket etkinlikleri ve bilgiler konulan bir kavram olduğunun, Spor Okur-yazarlığına dair çalışmalarda altı önemli çizilmiştir (Whitehead, 2010).

Öğrencilerini, spor okur-yazarlığı kavramını uygulayarak yetiştiren ülkelerin spor bilincini insanlara aşılama konusunda daha başarılı oldukları gözlemlenmekle birlikte, bu öğretinin sağlanabilmesi adına Spor Okur-yazarlığı bakış açısının ilk başta kazanılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Jurbala'nın (2015) buna dair analogik bir tanımlamasından da anlaşılacağı gibi; nasıl okuma yapabilmek için çocuklara alfabeyi öğretmek gerekliyse, temel spor becerilerinin gelişmesi için de çocukların yapmış olduğu fiziksel etkinliklerin amacı, sonucu ve içeriği hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu bakış açısı ve eğitim felsefesi temeli de spor okur-yazarlığın aktif öğrenme ortamı ile birlikte ele alındığı yapılanma ile gerçekleşebilir.

Çalışmanın temel kısıtlılıklarından birisi, sonuçların genellenebilirliğinin sınırlı olmasıdır. Genel anlamda Spor Bilimleri mezunları ile yapılan çalışma diğer eğitime dair mesleki rolleri, bu çalışmaya dâhil edilmeyen öğretmen, yönetici ve antrenörleri içeren bir yorumlamaya dair genellenebilirliği kısıtlı sonuçlar içermektedir. Çalışmada yer alan analizlerde, antrenör, öğretmen ve yönetici sayılarını örneklem uygunluğu göz önünde bulundurarak yakın katılımcı sayıları ile oluşturulmasına rağmen gelecekteki çalışmalarda özellikle grup karşılaştırmaları için yüksek sayıda ve farklı örneklem gruplarından alınacak verilerle, spor bilimciler arasındaki farklılıklar netleştirilebilir. Çalışmaya dair yapı geçerliği ve doğrulayıcı faktör analizi içerisindeki regresyon analizlerdeki ilişkililik durumu ise, neden-sonuç yargısına

varmadan temel anlamda koreasyonel ilişki temelini yansıtmaktadır. İlerideki çalışmalarda yapısal eşitlik modelleri, basamaklı regresyon analizleri ve diğer istatistik modelleri kullanılarak oluşturulan yeni yapılarla, Spor Okur-yazarlığı kavramının çok boyutlu yapısı derinleştirilebilir. Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeğindeki faktör sayılarının ve yapılarının Türkiye örneğinde farklılaşması nedeniyle, ileride yapılan çalışmalarda da öncelikle bu ölçeğin bu çalışmadaki formunun da yapı geçerliliğinin tekrar sınanması, bu çalışmada geliştirilen Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeğine dair farklı örneklerde yapı geçerliği ve güvenilirliği tekrar test edilmesi, konuya dair ölçüm araçlarının geliştirilmesi açısından faydalı olabilecektir.

Çalışmadan elde edilen en önemli sonuç, çocuklar ve gençlerle aktif olarak çalışan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin, Spor Okur-yazarlığına dair geniş kavramsal boyuta dair farkındalık düzeylerinin, uygulamaya dair bakış açılarının ve kavrama dair bilgi düzeylerinin; federasyonlarda, yönetim birimlerinde çalışan Spor Yöneticilerinden daha yüksek olmasıdır.

Çalışmada Türkiye örneklemini için yapı geçerliği gerçekleştirilen Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeğinin, Türkiye’de spor alanında kullanılabilecek, Spor Okur-yazarlığı kavramının önemli boyutlarını ölçebilecek ve değerlendirebilecek yapıda olduğu saptamıştır.

Algılanan Spor Okur-yazarlığı Ölçeğinin yanı sıra, Spor Okur-yazarlığı gibi çok boyutlu ve disiplinlerarası bir kavramı ölçme ve değerlendirmede yardımcı olabilecek, çalışmadaki popülasyonda yapı geçerliği ve güvenilirliği sağlanmış Spor Okur-yazarlığı Farkındalık Ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek yapısı, literatürde var olan bilgilerin ışığında geliştirilmiş ve çalışmadaki bulgularda da diğer Spor Okur-yazarlığı verileri ile oldukça uyumlu bir tablo sergilemektedir. Spor bilimleri, eğitim bilimleri ve sosyal bilimler alanlarında kullanıma uygun temel bir ölçek elde edilmiştir. Spor Okur-yazarlığı ile ilgili açıklanması amaçlanan birçok boyuttan bazılarını aydınlatılmasına olanak tanıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

'Spor okur-yazarlık' kavramı, bireylerin hayatları boyunca uygun bir seviyede fiziksel ve zihinsel etkinlikleri sürdürmek için geliştirdikleri motivasyon, güven, fiziksel yeterlilik, bilgi ve anlayışı ifade eder. Spor okur-yazarlık kavramı okullardaki beden eğitimi veya yapılandırılmış spor aktivitelerinden daha fazlasını kapsamaktadır. Kabiliyet ile ilgisi olmayan, daha geniş bir fiziksel etkinlik imkânı sunar. Belirli

pedagojilerin kullanımı ve yeni düşünce şekillerinin benimsenmesi sayesinde, spor okur-yazarlığı her yaştaki geniş bir kitle için fiziksel yeterlilik ve fiziksel aktivite modelleri vaat ederken, herkesin aktif katılımcılar haline gelmesi için de fırsatlar sunar. Bu yüzden spor okur-yazarlığı kavramına dikkat çekilmeli, çağdaş modern bir spor anlayışı için bu kavramı ülkemizdeki literatüre kazandırmakla kalmayıp aynı zamanda uygulamaya yönelik çalışmaların artması gerekliliği vurgulanmalıdır. Çalışmadaki sonuçlar ışığında, özellikle Spor Bilimleri alanındaki eğitim formatında, antrenörlere, spor yöneticilerine ve öğretmenlere Spor Okur-yazarlığı felsefesini benimsetebilecek içeriklerin gereklilikleri ön plana çıkmaktadır.

Sportif alanda başarı, sağlıklı bir nesil gelişimi, yaşam boyu aktif olan bir popülasyona sahip olunabilecek bir eğitim-öğretim felsefesi temelinde Spor Okur-yazarlığı, yalnızca uygulamaya yönelik, çalışma alanında kullanılacak subjektif bir kavramdan ziyade, spor bilimlerinin odak noktası olarak alabileceği bir “bakış açısı bütünü” sunmalıdır. Bu nedenle bu çalışmadaki bulgular ve derlemelerin, Spor Okur-yazarlığının spor bilimlerindeki yerinin önemini, eksik noktalarını ve “sağlıklı gelişim” basamaklarında destek olunabilecek boyutlara ışık tutabilecek bir yapıda olduğu düşünülmektedir.

6. KAYNAKLAR

Aracı H., Aracı Ş. Spor Bilimleri Öğretimi, Ankara, Isbn: 978-605-125-923, 2014. s-30-40.

Binbaşoğlu C. Gelişim Psikolojisi, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1978, s-108.

Bradley, W. ve Young, P.D. International Physical Literacy Conference, School of human kinetics, University of Ottawa, 2017, s-12.

Barinov, S. U. Significance of Olympic Aimer Education in Formation of Sports and Humanistic Culture of Personality, Gyberleninka, 2012, s-194.

Balyi, I., Way, R. Higgs, C. (2013) Uzun Vadeli Sporcu Gelişimi. Çevirenler, Pekünlü, E. ve Özsu, B. Spor yayınevi ve kitap evi, Ankara, isbn 9978-9944-379-55-7, 2016.

Calgary, P. Learning to Train: A Key Stage in Developing Physical Literacy, 52 By Stephen, R. Norris, PhD, (Director of Performance & Strategy, Canadian Sport Centre, 2011.

Castelli, D. M., Jeanne, M. B. ve Lynne, B. Contextualizing Physical Literacy in the School Environment: The Challenges. Journal of Sport and Health Science, 2015, 156-163.

Corbin, C. B. Implications Of Physical Literacy For Research. Arizona State University Research Quarterly For Exercise And Sport, 2016, Vol. 87, No. 1, 14–27.

Coates J. Physically fit or Physically Literate? How children with special educational needs understand physical education, Sage Journals, England, 2011, issue: 2, p: 147.

Cronbach, L. J. Coefficient alpha and the internal structure of tests. Psychometrika 16:297–334, 1951.

Costello, A. B., Osborne, J. W. Exploratory Factor Analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research, and Evaluation* 10:1–9, 2005.

Chen A. Operationalizing physical literacy for learners: Embodying the motivation to move. *Journal of Sport and Health Science*, March (2015) 125-131.

Donuk, B. *Liderlik ve Spor*, Ötüken Yayınları, Kültür Serisi, ISBN: 978-975-437-621-0, 2007 s, 71-75.

Dolaşır, S. *Antrenörlük Etiği ve İlkeleri* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programı, Doktora Tezi, 2005, Ankara s-22.

Doğu, G. *Çağdaş Spor Yönetimi*, Akademisyen Kitabevi, Yenışehir, Ankara ISBN: 978-605-464-917-4, 2013.

Donuk, B. *Spor Yönetim Sanatı*, Ötüken Neşriyat, Kültür Serisi, ISBN: 978-605-155-514-0, 2016, s-40, 43.

Erdemli, A. *Spor yapan insan*, E yayınları, ISBN: 978-975- 390- 237-3, 2008 s-76.

Hagger, M. S. ve Chatzisarantis, N. L. Intrinsic motivation and self-determination in exercise and sport, *Human Kinetics, USA*, ISBN-10: 0-7360-6250-5, 2007.

Hagger, M. S., Chatzisarantis, N., Culverhouse, T. ve Biddle, S. J. H. The processes by which perceived autonomy support in physical education promotes leisure time physical activity intentions and behavior: A trans-contextual model, 2003, *Journal of Educational Psychology*, 95, 784-795.

Fitzgerald, H. Still feeling like a spare piece of luggage? Embodied experiences of (dis)ability, *Physical Education and School Physical Activity*, 2007, Suppl 2: 41-59.

Jurbala, P. *What Is Physical Literacy, Really?* Applied Health Sciences, Brock University, St. Catharines, Ontario, Canada ISSN: 0033-6297/ 67:367–383, 2015.

Hardman, K. *Physical Education, Movement and Physical Literacy In The 21st Century: Pupils' Competencies, Attitudes And Behaviours*. University Of Worcester, UK, 2011.

Higgs, C. Physical literacy-two approaches, one concept. *Physical & Health Education Canada Journal*, Spring 2010, 6–7.

Sum, K.W.R.T., Wallhead, S.C.A. Ha, H.P.C. Sit. Effects of physical education continuing professional development on teachers' physical literacy and self-efficacy and students' learning outcomes, *International Journal of Educational, The Chinese University of Hong Kong, Hong Kong Special Administrative Region Division of Kinesiology and Health, University of Wyoming, USA*, 2018, 1-8.

Deci, E. L. ve Ryan, R. M. The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior, 2000, *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.

Deci, E. L. ve Ryan, R. M. *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*, 1985. New York: Plenum Press.

Deci, E.L., ve Ryan, R.M. The support of autonomy and the control of behavior, 1987, *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 1024-1037.

Hastie, P. ve Wallhead, T. L. Operationalizing Physical Literacy Through Sport Education. *Journal of Sport and Health Science*, 4 (2015), 132-138.

Hu, J. ve Bentler, P. M. Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling* 6:1–55, 1999.

Killingbeck, M., Bowler, M., Golding, D. ve Gammon, P. Author Affiliation: University of Bedfordshire, Bedfordshire, UK. Journal article: *Physical Education and Literacy Matters* 2007, Suppl 2 No.2 pp .20-24.

Kangalgil, M. ve Demirhan, G. *Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinde Dönüt Kullanımı*, Hacettepe Journal of Sport Sciences 20 (1), 2009, s: 24–40.

Keegan, R. J., Morgan, K., Edwards, L. C., Bryant, A. S., Cooper, S. ve Jones, A. M. ‘Measuring’ Physical Literacy and Related Constructs: A Systematic Review of Empirical Findings *Sports Med.* 2018; 48(3): 659–682.

Lopez, Ron, *Written & Prepared by the Centre, Brock University, James Mandigo, Ken Lodewyk, Nancy Francis*, 2014.

Lundvall, S. Physical literacy in the field of physical education e A challenge and a possibility, *Journal of Sport and Health Science* 4 (2015) 113-118.

Llyod, C. ve Tremblay, M. S. Physical Literacy and Nutrition University of Glamorgan, 2010.

Lounsbery, M. A. F. ve Mc Kenzie, T. L., University of Nevada, Las Vegas, NV 89154-1014. Physically literate and physically educated: A rose by any other name? USA San Diego State University, San Diego, CA 92182, 2015.

Longmuir, P. E. ve Tremblay, M. S. Research Quarterly For Exercise and Sport 2016, Vol. 87, No. 1, 28–35

Liu, C. J. ve Latham, N. K. Progressive resistance strength training for improving physical function in older adults Cochrane of systematic Reviews, 3, 2009.

Mandigo, J., Francis, N., Ed. Lodewyk, K. ve Lopez, R. B. PhD position paper Physical literacy for Educators Brock University, June, 2009.

Maslow, A. 'A Theory of Human Motivation', Psychological Review, 50(4), pp. 370-396, 1943.

McClelland, K. A Qualitative Approach Using the Self Determination Theory To Understand Motivation Within the Concept of Physical Literacy Bachelor of Kinesiology, Acadia University, Ottawa, Canada, 2013.

Nichols, B. Moving and learning the elementary school physical education experience, the McGraw-Hill Companies, Inc. ISBN 0-8016-7770-x, IOA library, 1994.

Shields, D. L. ve Bredemeier, B. L. True competition: A guide to pursuing excellence in sport and society, 2009, ISBN-10: 0-7360-7429-5, Human Kinetics; USA.

Standage, M., Duda, J. L. ve Ntoumanis, N. A model of contextual motivation in physical education: Using constructs from self-determination theory and achievement goal theories to predict physical activity intentions, 2003, Journal of Educational Psychology, 95, 97-110.

Standage, M., Duda, J. L., ve Pensgaard, A.M. The effect of competitive outcome and task-involving, ego-involving, and co-operative structures on the psychological well-being of individuals engaged in a co-ordination task, 2005, Motivation and Emotion, 29, 41-68.

Sum, R. K. W., Ha, A. S. C., Cheng, C. F., Chung, P. K., Yiu, K. T. C., Kuo, C. C., Yu, C. K. ve Wang, F. J., ed. Ginsberg, S. D. Construction and Validation of a Perceived Physical Literacy Instrument for Physical Education Teachers, PLoS One. 2016; 11(5): e0155610, 2016.

Schmidt, R. A. Motor Learning and Performance: Situation- based learning approach ISBN: 0- 7360-6964- 9, 2008.

Özyürek, A., Özkan, İ., Bedge, Z. ‘Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi ve Spor’, (IntJSCS), 2015.

Özer, D. ve Özer, K. Çocuklarda Motor Gelişim. Nobel Yayın no: 327 6. Basım, Kasım, 2009.

Rainer, P. ve Davies, J. Physical Literacy in Wales – the Role of Physical Education. In Journal of Sport Science and Physical Education. Bulletin No. 65, October 2013, s. 290-299

Sport Wales 2007. Children’s participation in sport & physical activity in 2006. *Sports Update* 63: Anna Sian Leyshon July 2007.

Tükenmez, M. Toplumbilim ve Spor, Kaynak Yayınları, 2010. Isbn:

Tremblay, M. ve Llyod, M. Physical Literacy Measurement -the missing piece, Peer Reviewed article, 2015.

Tabachnick, G. B. ve Fidell, L. S. Using Multivariate Statistics. Boston: Allyn and Bacon, 2001.

Walker, D. Strategic Teaching and Learning, Dallas, TX, ten best teaching and practices, Third Edition Sport Wales, A Vision for Sport in Wales, 2011.

Whitehead, M. Physical literacy, Throught the lifecourse, Typeset in sabon by keystroke, tettenhall, Wolverhampton, 2010.

www.physicalactivityandnutritionwales.

canadiansportforlife.ca/ten-key-factors/physical-literacy

www.mauikinesiology.com/NASPEPhys

www.pedogojiderneği.com

www.canadiansportforlife

www.shapeamerica.com

www.phcanada.ca

www.fizikagroup.com

www.ausportgov.au.tr

[www.cmsfitnesscoursesuk.2018.](http://www.cmsfitnesscoursesuk.2018)

www.portcoquitlam.ca

www.news.usc.edu

www.csep.ca/guidelines

www.megep.meb.gov.tr

7. EKLER

EK-1: Algılanan Spor Okur-Yazarlığı Ölçeği

Seçeneklerin karşılıkları;

1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum Şeklinde dir.

	1	2	3	4	5
1. Yeterli sayıda temel hareket becerilerine (hoplama,sekme,sıçrama vb.) sahibim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Yaşıma göre, fiziksel olarak sağlıklı ve düzgün bir görünüme sahibim.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Öğrendiğim motor becerilerini(dans etmek, bisiklet sürmek yazmak, el göz koordinasyonu vb) diğer fiziksel aktivitelere uyarlayabiliyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Spora karşı olumlu bakış açısına ve ilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Kendim dahil insanların spor yapmasını takdir ediyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Beden eğitimi bilgilerini uzun süre uyguluyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Sağlık ve fiziksel uygunluk(fitness) konularında kendimi yönetme becerisine sahip olduğumu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sağlıkla ilgili öz değerlendirme becerilerine sahip olduğumu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Daha sağlıklı olmak için spor yapmaya istekliyim.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Spor sayesinde güçlü iletişim becerilerine sahibim.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Spor sayesinde güçlü sosyal becerilere sahip olduğumu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Zorlu doğa koşullarında yaşama konusunda kendime güveniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Karşılaştığım problemler ve güçlüklerle başa çıkma konusunda kendime güveniyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
14. ‘Yaşam Boyu Spor’ düşüncesini tamamıyla benimsiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Spor yapma alışkanlığımı sürdürülebilir hale getirebilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Spor sayesinde kolayca dostluk kurarım.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Sağlık için Sporun faydalarından haberdarım.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Güncel spor eğilimlerini öğrenmeye hevesliyim.	☐	☐	☐	☐	☐

EK-2: Spor Okur-Yazarlığı Farkındalık Ölçeği

Seçeneklerin karşılıkları;

1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum Şeklinde dir.

	1	2	3	4	5
1. Her ay mutlaka bir spor dergisi veya spor gazetesi okurum.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Spor yapmak sadece fiziksel bir eylemdir.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kaliteli beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Spor okur-yazarlığı; bireyin gözlem, deney ve yeni buluşlara yönelimini özendirir.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Spor okur-yazarlığı, çocuklarda sağlıklı büyüme ve gelişme için gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Spor okur- yazarlığı, topluma 'halk sağlığı' düşüncesi kazandırır.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Spor okur-yazarlığı, fiziksel açıdan zinde olmak, verilen işleri zamanında yapmak için bireye motivasyon sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Spor okur-yazarlığı, sağlık araştırmalarında ve bilinmeyi öğrenmede yardımcı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Spor okur-yazarlığı, yapılan spor dalında deneyim kazanmaya yardım eden bir süreçtir.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Bedensel hareketleri okuyup-anlayarak spor yapmak yaşam kalitesini artırır.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Eğitimle uğraşanlar, kaliteli beden eğitimi ile birlikte spor okur-yazarlığı ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Spor okur-yazarlığı desteklenen takımların ve oyuncuların internetten ve gazeteden takip edilmesini gerektirir.	☐	☐	☐	☐	☐

8. ÖZGEÇMİŞ

1. Adı Soyadı : Şerife Gamze ÜLKER
İletişim Bilgileri : Adnan Kahveci Bulvarı Atalay
Adres Apartmanı No: 58 D: 10
Bahçelievler / İstanbul

Telefon : 0530 460 16 11
Mail : gamzeulker07@gmail.com

2. Doğum Tarihi : 09.05.1989
3. Öğrenim Durumu : Doktora Tez aşamasında

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Spor Yönetimi	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	2011 Mezun
Yüksek Lisans	Yönetim ve Organizasyon	BEYKENT ÜNİVERSİTESİ İşletme Yönetimi Anabilim Dalı	2013 Mezun
Doktora	Spor Yönetimi	GEDİK ÜNİVERSİTESİ Spor Bilimleri Fakültesi	2015- (Devam ediyor)

4. Yüksek Lisans Tezi

Beykent Üniversitesi Yönetim anabilim dalı Eğitim Hayatında
Öğretmen Performansı ve Öğrenci Memnuniyeti Üzerine İstanbul İlinde
Yapılan Deneysel bir Çalışma

5. Doktora Tez Konusu: Spor Okur- Yazarlığı Kavramının Beden
Eğitimi Öğretmeni, Antrenör ve Spor Yöneticisi tarafından İrdelenmesi.
'İstanbul Örneği'

9. Daha önce çalışılan kurum/kuruluş/şirketler

No	Kurum Adı	Kurum Yeri	
1	Gökkuşığı Koleji	İstanbul- Bahçelievler	Yüzme ve Voleybol Antrenörlüğü 2009
2	Nar Beykent Koleji	İstanbul- Beylikdüzü	Beden Eğitimi Öğretmenliği 2010- 2012
3	Halit Ziya Uşaklıgil İlköğretim Okulu	İstanbul- Yenibosna	Beden Eğitimi Öğretmenliği 2013
4	Life Gym Spor Salonu	İstanbul- Başakşehir	Fiziksel Uygunluk ve Yüzme Antrenörlüğü 2013- 2014
5	Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Kampüsü	Göztepe Kampüsü – İstanbul Anadolu Hisarı - İstanbul	Misafir Öğretim Görevlisi: Ritim Eğitimi ve Dans Dersi. Sporda Koçluk Becerileri Dersi 2016
6	İstanbul Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi - 40A görevlendirilmesi	Avcılar Kampüsü- İstanbul	Sporda saha Malzeme Bilgisi Lisans Dersi 2017 Proje Yönetimi Lisans Dersi
7	İstanbul Esenyurt Üniversitesi – Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	Esenyurt -İstanbul	Öğretim Görevlisi –Tam zamanlı